รายงานวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา	ประวาลพฤกษ์
รองศาสตราจารย์ชูศรี	วงศ์รัตนะ
รองศาสตราจารย์นิภา	ศรีไพโรจน์
ดร.ลวีวรรณ	เศวตมาลย์
อาจารย์ชวลิต	รวยอาจิณ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย	จารุจิตติพันธ์

378.013
ส113ก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2545

462	รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์	ส. วาสนา ประวาลพฤกษ์	378.013 ส113ก	31011104704606

378.013
ส 1137

รายงานวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

บทคัดย่อ

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา	ประวาลพฤกษ์
รองศาสตราจารย์ชูศรี	วงศ์รัตนะ
รองศาสตราจารย์นิภา	ศรีไพโรจน์
ดร.ฉวีวรรณ	เศวตมาลย์
อาจารย์ชวลิต	รวยอาจิณ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย	จารุจิตติพันธ์

24 พ.ย. 2552

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2545

การวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านโครงสร้างการบริหารและการจัดการ โครงสร้างด้านบุคลากร โครงสร้างของหลักสูตร และโครงสร้างของผลงาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย บุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ คณาจารย์จากคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ / ครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ขั้นตอนของการดำเนินงานประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันของการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ นำเสนอแนวคิดโครงสร้างและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงสร้างจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ได้แก่ บุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ คณะผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย และคณบดีของ คณะศึกษาศาสตร์ / ครุศาสตร์ พร้อมทั้งการศึกษาความสอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการศึกษาด้านการฝึกหัดครูของประเทศต่างๆ ยุคโลกาภิวัฒน์และการปฏิรูปการศึกษาด้วยการวิเคราะห์วิจัยเอกสารเชิงการวิจัยอนาคต (Futuristic research)

ผลการวิจัยสรุปโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนี้

1. โครงสร้างด้านการบริหารและการจัดการ

1.1 การผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีทางการศึกษา ควรผลิต ในสาขาวิชาที่คณะศึกษาศาสตร์ สามารถดำเนินการด้วยตนเองเท่านั้น เนื่องจากมีสถาบันฝึกหัดครูอื่น ๆ ในประเทศสามารถผลิตบัณฑิตในระดับนี้อยู่เป็นจำนวนมาก ลักษณะการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีจึงควรมี 2 ลักษณะคือ

1) โครงการร่วมมือพิเศษ เพื่อผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เช่น โครงการเพชรในตม ก็ควรดำเนินการต่อไป โดยจัดหลักสูตรที่มีเป้าหมายเฉพาะให้เป็นเอกลักษณ์ ในอนาคตอาจทำสัญญาเป็นโครงการเฉพาะกับหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นลักษณะของการผลิตบัณฑิตตามความต้องการของหน่วยงานที่มีตำแหน่งงานรองรับ

2) โครงการผลิตบัณฑิตด้านการใช้การฝึกอบรม และการบริการทางศึกษาศาสตร์ที่ไม่ใช่บุคลากรครูในโรงเรียน สำหรับนักการศึกษาและผู้ให้บริการด้านการฝึกอบรม

1.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ประสงค์จะเป็นผู้สอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ เป็นหลักสูตร 1 ปี

1.3 การผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาที่สูงขึ้น

ศักยภาพของบุคลการในคณะศึกษาศาสตร์ สามารถผลิตมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตทางการศึกษาได้ในลักษณะต่าง ๆ คือ

1) มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต ด้านการสอนในวิชาต่าง ๆ

2) มหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต ด้านเทคนิคที่เกี่ยวกับการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่เน้นด้านการสอน

3) หลักสูตรระหว่างชาติที่มีความยืดหยุ่น โดยเป็นหลักสูตรปริญญาเอกทางการศึกษาที่มีวิชาแกนร่วมกัน และใช้วิทยานิพนธ์เป็นวิชาเอกทางการศึกษาด้านต่าง ๆ เช่น การวัดผล จิตวิทยาการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นต้น (Ph.D. in Education)

2. โครงสร้างด้านบุคลากร

2.1 บุคลากรสายอาจารย์ผู้สอน ประกอบด้วย

1) อาจารย์ผู้สอนในคณะศึกษาศาสตร์ ควรมีคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป และอย่างน้อยต้องมีคุณวุฒิทางศึกษาศาสตร์ ในระดับปริญญา ระดับใดระดับหนึ่ง

2) อาจารย์พิเศษ เฉพาะสาขาวิชาที่สอนในระดับวิชาเอก ควรเพิ่มความยืดหยุ่นในการทำสัญญาจ้างอาจารย์พิเศษ ซึ่งประกอบด้วย ชาวต่างชาติ และคนไทยที่ไม่ใช่ข้าราชการประจำ หรือพนักงานของมหาวิทยาลัย

2.2 บุคลากรอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่บริการทั่วไป และบริการทางการศึกษา ซึ่งจะต้องมีคุณวุฒิ เฉพาะด้านตามลักษณะงาน

ในกรณีที่มีเครือข่ายของโรงเรียน เพื่อเป็นที่ฝึกงานของนิสิตและเป็นแหล่งองค์ความรู้ (การวิจัย) ของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ควรสร้างระเบียบหรือสัญญาให้ครูในโรงเรียนเป็นบุคลากรสมทบหรืออาจารย์พิเศษของคณะศึกษาศาสตร์

2.3 นิสิต ประกอบด้วยนิสิต 5 ระดับ คือ

- ระดับปริญญาตรี
- ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (หลังปริญญาตรี) รวมประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
- ระดับปริญญาโท

- ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง (หลังปริญญาโท)
- ระดับปริญญาเอก

สัดส่วนของอาจารย์ต่อนิสิตระดับปริญญาตรี 1 : 15

สัดส่วนของอาจารย์ต่อนิสิตระดับสูงกว่าปริญญาตรี 1 : 5

การรับนิสิต ควรรับตรงทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันยังมีการรับนิสิตปริญญาตรีส่วนหนึ่งจากทบวงมหาวิทยาลัย

3. โครงสร้างของหลักสูตร

3.1 หลักสูตรระดับปริญญาตรีทางการศึกษา เพื่อสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี นั้น จากแนวโน้มของการจัดการฝึกหัดครูในประเทศไทย ต้องการให้จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา 5 ปี ซึ่งคณะศึกษาศาสตร์ได้กำหนดรายวิชาสำหรับหลักสูตรตามแนวของการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือให้นิสิตได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาที่โรงเรียนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และในชั้นปีที่ 5 นิสิตจะต้องไปปฏิบัติงานที่โรงเรียนในหน้าที่ของครูทุกบทบาทไม่เฉพาะการสอนเท่านั้น ทั้งนี้หลักสูตรเน้นการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตให้มีวุฒิภาวะ มีภูมิปัญญา มีพลัง และมีความไวในการรับรู้ปัญหา และการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและสังคมไทย เน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการเป็นผู้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้เทคนิคการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และเป็นครูประเภทให้แนวคิดในการสร้างเสริมผู้เรียนในลักษณะผู้อำนวยการเรียนรู้ของผู้เรียน (facilitator teachers)

3.2 หลักสูตรระดับปริญญาตรี สำหรับนักการศึกษาและผู้บริการด้านการฝึกอบรม (Educators and Personnel services)

3.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สำหรับบัณฑิตในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ประสงค์จะเป็นผู้สอนในระดับการศึกษาต่าง ๆ

3.4 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สำหรับหลักสูตรปริญญาโทและเอก ที่ดำเนินการอยู่แล้วอาจมีการปรับปรุงแก้ไขตามวาระของหลักสูตร (ประมาณ 5 ปี) ทั้งนี้ควรเปิดหลักสูตร ระดับปริญญาเอกในระบบการศึกษาระหว่างชาติ เพื่อรองรับความต้องการของนักการศึกษาจากประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นหลักสูตรรวมที่มีวิชาพื้นฐานทางการศึกษาร่วม (Core Course) และแยกวิชาเอกตามวิทยานิพนธ์และประธานผู้ควบคุมดูแลวิทยานิพนธ์นั้น

4. โครงสร้างของงาน

4.1 โครงสร้างของงานด้านหลักสูตร

1) ปริญญาตรีทางการศึกษาจะเปิดรับตามโครงการเฉพาะสำหรับบุคลากรครูในสถานศึกษา แต่จะเปิดปริญญาตรีทางการศึกษาสำหรับบุคลากรในระดับเทคนิค (Technician) ด้านการฝึกอบรมในลักษณะต่าง ๆ ที่มีหลายรูปแบบและยืดหยุ่นตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม

2) หลักสูตรหลังปริญญาตรี

หลักสูตรหลังปริญญาตรีควรเน้นการวิจัย และการค้นหาความรู้จากแหล่งข้อมูลทางอิเล็คโทรนิค และสร้างปฏิสัมพันธ์กับนานาชาติเพื่อความก้าวหน้าและทันสมัยทางวิชาการ เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการใช้ภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ (English literacy , Information Technology and Computer literacy)

3) การสร้างเครือข่ายของโรงเรียนตามระบบของคณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียนร่วมวิชาชีพ (Professional Development Schools) ในการผลิตบัณฑิตระดับต่าง ๆ นอกเหนือจากโรงเรียนสาธิต ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้จะเป็นแหล่งปฏิบัติงานจริงของอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ และนิสิตในระดับต่าง ๆ

4.2 โครงสร้างด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการศึกษา

1) จัดโปรแกรมเบ็ดเสร็จ เพื่อฝึกอบรมครูประจำการอย่างกว้างขวาง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยกำหนดกฎเกณฑ์หรือสร้างมาตรการเพื่อสนองความต้องการของครูประจำการในการเพิ่มคุณวุฒิ โดยการทำหลักสูตรต่อเนื่อง (Continuing Education)

2) จัดตั้งทวิภาคีกับโรงเรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำและเผยแพร่ทฤษฎีทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติได้จริง

การมีโรงเรียนร่วมพัฒนาหรือ Professional Development Schools นั้นนอกจากจะช่วยให้คณะศึกษาศาสตร์ ได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานการณ์จริง (Authentic situation) ของโรงเรียนในท้องถิ่นแล้วยังสามารถช่วยพัฒนาครูในโรงเรียนนั้นๆ อีกด้วย

3) สร้างมาตรการและกลไกเพื่อรักษาและควบคุมคุณภาพครู โดยตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านการประกันคุณภาพครูในระดับต่าง ๆ โดยการรวมพลังสร้างศูนย์วิทยาการ (Resource Centers) เพื่อการวิจัยและพัฒนา

Development of Structure of Teacher Education

Abstract

By

Associate Professor Dr. Sor Wasna Pravalpruk

and Others

Srinakharinwirot University

2002

Purpose of the study was to develope a structure of teacher education of Srinakharinwirot University in four areas : Management and Administration, Personnels, Curriculum, and Profession Performance. Data collection were gathered from staff of the department of Education, and other departments of the university, the intellectual experts in teacher education and in other areas of expertise and the deans of the department of Education of other universities. The research process consisted of the survey of current practices of teacher education, questionnaire and interview studies from staff of the departments and university, workshops and document research.

The result of the study concluded the structure of the teacher education of Srinakharinwirot University as follow :

1. Structure of management and administration.

1.1 Undergraduate level should be in the area that the staff of the depatment can handle, since there are several teachers training institutions offer undergraduate studies in education. Only special program of teacher preparation in cooperation with organizations should be offered so that the graduates would certainly get a job. Another area of study would be to initiate baccalaureate degree in training and services in education for technician in personnel services of organizations

1.2 Teacher certificate for graduates who need certificate to teach in schools and learning institutions.

1.3 Graduate levels.

With high potential of staff, the department should continue to offer masters and doctoral degrees in Education in several areas and also should prepare for an international study on flexible areas of specialization under the Ph.D. in Education program with core courses of educational foundations and area of specialization under supervision of Thai and foreign scholars.

2. Structure of personnel.

2.1 Instructors should consisted of;

1) Teaching staff of at least Master's degree with at least one degree in education.

2) Addition staff under specific projects both foreigners and Thai scholars

2.2 Other staff as supporting staff according to specific position as needed.

For Professional Development Schools, there should be some regulations for appointment the teachers in these school to be special staff of the department.

2.2 Students bodies comprised of 5 levels;

1) Undergraduate,

2) Teachers certificate after baccalaureate degree,

3) Masters,

4) Masters degree certificate,

5) Doctorate.

Students should be admitted directly from the University itself.

3. Structure of the curriculum.

3.1 Five years of bachelor in Education with emphasis on practicum in the real world in school from the first year on, the fifth year of study should be spend full time in school to practice all kind of school duty as an internship. Students must be prepared to have full mature in both academic and personal construct and to be a facilitator teacher of the community.

3.2 Bachelor degree in Personnel services and general education.

3.2 Certificate of teaching practices.

3.3 Graduate studies in Masters' and doctoral program, in include international project of Ph.D. in Education with flexible area of specialization.

4. Structure of profession performance.

4.1 Profession of education

1) Baccalaureate degrees must be limited due to the lack of staff in subject areas of teaching, but concern must be an the area of personnel training and education services.

2) Graduate programs should be emphasis on Information technology and interaction with foreign scholars for the progressive and advancement of the institution. Students must have proficiency in English literacy, information teachnology and conputer literacy.

3) Initiate Professional Development Schools in various areas of the country and build networking in order to get an authentic teacher training for students and construct body of teaching knowledge for staff of the department.

4.2 Structure of leaders of education practices.

1) Program of in - service training program for teachers in various areas to support education reforms and changes. Also continuing education for teachers.

2) Set a mutual exchange between the department and schools (Professional Development Schools) for the benefit of research and practice on teaching profession.

2) Research and Development Resource center for quality control.

รายงานวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์

รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ

รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์

ดร.ฉวีวรรณ เศวตมาลย์

อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย จารุจิตติพันธ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2545

คำนำ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากกองแผนงาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะผู้วิจัย ขอขอบพระคุณอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้ด้วย และขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิและคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่กรุณาตอบแบบสอบถาม กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะในการประชุมสัมนา

เนื่องจากในช่วงของการวิจัยมีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการฝึกหัดครูก็ได้รับการปรับปรุง พัฒนาอย่างมาก คณะผู้วิจัยจึงได้ผนวกแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการฝึกหัดครูทั้งในและต่างประเทศไว้ด้วย

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
	ขอบเขตของการวิจัย	2
	นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
	1. ความสำคัญของครู	4
	2. ประวัติคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	9
	3. แนวคิดการจัดการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์	12
	4. นโยบายคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	14
	5. แผนกลยุทธ์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	20
	6. พัฒนาการของการฝึกหัดครูไทย	32
	7. การปฏิรูปการฝึกหัดครู	35
	8. นโยบายและแผนปฏิบัติการผลิต และพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา	37
	9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
	ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	51
	ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
	1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน (พ.ศ. 2541) โดยการวิเคราะห์เอกสาร.....	54
	2. การสำรวจความคิดเห็นจากบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์.....	57
	3. การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิด้านศึกษาศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทางศึกษาศาสตร์.....	59
	4. การสัมภาษณ์และสอบถามจากคณบดีคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์	62
	5. การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อคิดจากประเทศต่าง ๆ.....	70
5	สรุปผลการวิจัย.....	94
	สรุปผลการวิจัย.....	94
	อภิปรายผล.....	97
	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการวิจัย.....	100
	ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	100
	บรรณานุกรม.....	101

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	104
ภาคผนวก ก.....	105
ภาคผนวก ข.....	115
ภาคผนวก ค.....	135
ภาคผนวก ง.....	143
ภาคผนวก จ.....	146

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือกำเนิดมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งประสิทธิประสาทวิชาการศึกษาหรือผลิตครูในระดับปริญญาเป็นแห่งแรกของประเทศ โดยเริ่มรับนิสิตระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา 2496 มีเป้าหมายในการจัดการศึกษา 3 ประการ (1) ให้บัณฑิตได้มีความรู้ในทางวิชาการเป็นอย่างดี (2) ให้บัณฑิตได้มีความรู้ในทางวิชาชีพครูเป็นอย่างดี และ (3) ให้บัณฑิตได้มีความสามารถด้านต่างๆ เช่น ความสามารถในการปกครอง และอบรม ความสามารถในการสอนและการใช้อุปกรณ์ ความสามารถในการติดต่อกับผู้ปกครอง และประชาชน ความสามารถในการค้นคว้าและวิจัย ฯลฯ ในการผลิตบัณฑิตในระยะเริ่มแรกนั้นได้อาศัยแนวคิดในการจัดการฝึกหัดครูของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นหลัก

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2517 ทำให้สามารถจัดการศึกษาและประสาทปริญญาในสาขาต่าง ๆ ได้กว้างขวางกว่าเดิม คณะวิชาการศึกษาได้พัฒนาเป็นคณะศึกษาศาสตร์ ทำหน้าที่ผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษาภายใต้นโยบายของมหาวิทยาลัยให้ใช้ทรัพยากรร่วมกับคณะอื่นๆ ในการผลิตบัณฑิต กาลเวลาล่วงมากว่า 2 ทศวรรษมหาวิทยาลัยได้เจริญก้าวหน้าและขยายตัวออกมาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สภาพการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ภายใต้นโยบายการใช้ทรัพยากรร่วมกับคณะอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรทางการสอนเริ่มประสบปัญหาเนื่องจากคณะอื่นๆ ได้พัฒนาและเปิดสอนบัณฑิตของตนเอง และรับผิดชอบการสอนวิชาพื้นฐานให้กับคณะต่างๆ มากขึ้น ทำให้ภาระการสอนมากตามไปด้วย จึงไม่สามารถช่วยสอนนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ในระดับปริญญาตรีได้ ปัญหานี้ได้ทวีความรุนแรงขึ้น ส่งผลให้คณะศึกษาศาสตร์ ไม่สามารถกำหนดแผนการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับนโยบายการผลิตครูได้ มีผลให้การผลิตครูในสาขาที่มีความจำเป็นของประเทศอย่างมากต้องปิดลง (สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2540 : 85 - 96)

จากสภาพดังกล่าว อดีตที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาเคยเป็นหนึ่งในด้านการผลิตครูเพื่อป้อนสถานศึกษาต่างๆ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แทบจะไม่เหลือสภาพเดิมอยู่เลย สมควรที่จะได้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคณะศึกษาศาสตร์เกี่ยวกับโครงสร้างการผลิตบัณฑิตและปรับปรุงโครงสร้างของคณะ เพื่อฟื้นฟูคณะศึกษาศาสตร์ให้มีบทบาทสำคัญในการผลิตครูและ

บุคลากรทางการศึกษา เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยด้านการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่คณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัย และเป็นผู้นำด้านศึกษาศาสตร์ของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย

1. โครงสร้างการบริหารและการจัดการ
2. โครงสร้างด้านบุคลากร (บุคลากรของคณะและนิสิต)
3. โครงสร้างของหลักสูตร
4. โครงสร้างของผลงาน (ด้านการผลิตบัณฑิตและความเป็นผู้นำด้านวิชาการศึกษา)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาบทบาทและศักยภาพของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อดำรงความเป็นเลิศทางวิชาการศึกษาของประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยสถาบัน โดยใช้การวิเคราะห์เอกสารสภาพการจัดการศึกษาด้านการฝึกหัดครูจากมหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ แล้วสรุปวิเคราะห์โครงสร้างของคณะศึกษาศาสตร์ นำเสนอโครงสร้างของคณะศึกษาศาสตร์ต่อกลุ่มต่างๆ ประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากร ประกอบด้วย

1.1 ประชากรที่เป็นบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยข้าราชการสาย ก, ข และ ค

1.2 ประชากรผู้ทรงคุณวุฒิของประเทศ โดยพิจารณาจากบุคคลผู้มีชื่อเสียงภายในและภายนอกวงการศึกษาของประเทศ

1.3 ประชากรคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยทุกแห่งในประเทศ

1.4 ประชากรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

2.1 บุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยข้าราชการสาย ก, ข และ ค รวม 50 คน

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกวงการศึกษาของประเทศจำนวน 10 คน

2.3 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จำนวน 9 คน

2.4 บุคลากรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 20 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

โครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ที่ศึกษากำหนด 4 ลักษณะคือ

3.1 โครงสร้างการบริหารและการจัดการ

3.2 โครงสร้างด้านบุคลากร

3.3 โครงสร้างของหลักสูตร

3.4 โครงสร้างของผลงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงสร้างด้านบุคลากร หมายถึง องค์ประกอบของคณะศึกษาศาสตร์ ในด้านบุคลากร ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนและนิสิต

2. โครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและประเภทของหลักสูตร

3. โครงสร้างการบริหารและการจัดการ หมายถึง รูปแบบของการบริหารงาน และบุคลากรภายในคณะศึกษาศาสตร์ และการกำหนดสายการบังคับบัญชา

4. โครงสร้างของผลงาน หมายถึง การกำหนดแนวทางการผลิตบัณฑิต และผลงานทางวิชาการอื่นๆ ด้านศึกษาศาสตร์

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง

5.1 บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากประชาคมศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งประกอบด้วยนักการศึกษา และบุคคลที่มีชื่อเสียงอื่น ๆ

5.2 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศ

6. ประชาพิจารณ์ หมายถึง การประชุมเพื่อให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะในการวิจัยนี้ หมายถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แสดงความคิดเห็นต่อโครงสร้างของคณะศึกษาศาสตร์

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครู การผลิตครู และคณะศึกษาศาสตร์ ตามหัวข้อดังนี้

1. ความสำคัญของครู
2. ประวัติคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. แนวคิดการจัดการศึกษาสาขาศึกษาศาสตร์
4. นโยบาย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. แผนกลยุทธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ. 2545 - 2549)
6. พัฒนาการของการฝึกหัดครูไทย
7. การปฏิรูปการฝึกหัดครู
8. นโยบายและแผนปฏิรูปการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   - 9.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
   - 9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับครูและการฝึกหัดครูไทย

1. ความสำคัญของครู

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับครูในวาระต่าง ๆ เช่น

"ผู้ที่เป็นครูจะต้องถือเป็นหน้าที่อันดับแรก ที่จะต้องให้การศึกษาคือสั่งสอนอบรมอนุชนให้ได้ผลแท้จริงทั้งในด้านวิชาความรู้ จิตใจ และความประพฤติ ทั้งต้องคิดว่างานที่แต่ละคนกำลังทำอยู่นี้ คือความเป็นความตายของประเทศ เพราะอนุชนที่มีความรู้ดีเท่านั้นที่จะรักษาชาติบ้านเมืองไว้ได้"

(พระราชดำรัสในโอกาสที่คณะครู และนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจากภาคใต้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท 21 กุมภาพันธ์ 2515 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 หน้า 84)

"ในโอกาสที่ท่านทั้งหลายได้ออกไปปฏิบัติหน้าที่ครู ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างอนาคตของชาติด้านหนึ่ง จึงใคร่ขอฝากข้อเตือนใจให้ระลึกไว้ว่าทุกคนจะต้องบำเพ็ญตนเป็นผู้สนใจในวิชาการโดยไม่หยุดยั้ง เพื่อรักษาเกียรติแห่งความเป็นบัณฑิตตลอดไป และในฐานะที่เป็นครูอาจารย์ จะต้องตั้งมั่นอยู่ในหลักแห่งศีลธรรม รวมทั้งความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ให้สมกับเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองของนักเรียน

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิต นักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา 14 ธันวาคม 2504) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 หน้า 77)

"การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งของมนุษย์ คนเราเมื่อเกิดมาก็ได้รับการสั่งสอนจากบิดามารดาอันเป็นความรู้เบื้องต้น เมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็เป็นหน้าที่ของครู และอาจารย์สั่งสอนให้ได้รับวิชาความรู้สูง และอบรมจิตใจให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติสืบต่อไป"

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิต นักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา 13 ธันวาคม 2505) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 หน้า 77)

"ครูตามแบบฉบับมักจะมิได้เป็นผู้ที่บริบูรณ์ด้วยทรัพย์ ด้วยยศศักดิ์ อำนาจ และอิทธิพลนัก หากแต่บริบูรณ์ด้วยสมบัติทางคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตาปรานี ความเสียสละ ซึ่งเป็นเหตุทำให้สามารถผูกจิตใจ ผู้เป็นศิษย์ให้รักใคร่ไว้ใจและเคารพเชื่อฟังได้แน่นแฟ้น และสามารถที่จะสั่งสอน ถ่ายทอด ทั้งวิชาความรู้ทั้งจิตใจ และมารยาทที่ดีให้แก่ศิษย์ได้พร้อมมูล"

(พระบรมราโชวาทในโอกาสที่คณะครูอาวุโส เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ 4 พฤศจิกายน 2518) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 หน้า 86)

"คำว่าครูนั้นเป็นคำที่สูงยิ่ง เพราะถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการเคารพบูชาได้ ฉะนั้น ได้ชื่อหรือเรียกตัวเองว่าเป็นครูก็จะต้องบำเพ็ญตนให้ดี บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ บำเพ็ญตนให้เป็นที่นับถือได้ เพราะว่าผู้ใดเป็นครูแล้ว ไม่บำเพ็ญตนให้เป็นนับถือได้ก็เท่ากับบกพร่อง

ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการและเป็นผู้ถ่ายทอดความประพฤติ วิธีประพฤติตน วิธีคิด และความดีงามทุกอย่าง ซึ่งจะสร้างให้บุคคลเป็นคนที่ดี เป็นคนที่ไม่เป็นภัยต่อผู้อื่น ตรงกันข้ามเป็นผู้ที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อส่วนรวม และตัวเองก็จะได้รับประโยชน์ว่าเป็นคนที่เจริญ"

(พระราชดำรัสในโอกาสที่คณะผู้แทนครูจีน เฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงิน เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย 9 กรกฎาคม 2524) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 หน้า 89)

จากพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ที่อัญเชิญมานี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ

ของครู ตลอดจนคุณลักษณะ และกิจปฏิบัติที่ครูทุกคนควรจะน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม บำเพ็ญตนให้สมกับเป็นครูของแผ่นดิน นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งปรากฏในประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2539 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ) มีใจความสำคัญเกี่ยวกับความสำคัญของครูไว้ดังนี้

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนโดยรอบด้านทั้งในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศชาติโดยส่วนรวม ดังนั้นนอกจากครูจะมีความสามารถในวิชาชีพแล้วยังต้องมีศรัทธาในอาชีพครูมีความรัก มีความหวังดี มีน้ำใจ มีความเมตตา กรุณา เป็นที่พึ่งและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ ตลอดจนพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ความสำคัญของครูปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นหมวดหนึ่งใน 9 หมวดของพระราชบัญญัติ โดยอยู่ในหมวด 7 ซึ่งกล่าวถึงครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้ครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ทั้งนี้คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดโครงการครูแห่งชาติขึ้นภายใต้สำนักงานโครงการพิเศษเพื่อการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. 2541)

นอกจากนั้น อมรวิชช์ นาครทรรพ (ในกรุงเทพธุรกิจ. หน้า 5 วันที่ 31 มีนาคม 2543) ยังได้กล่าวว่าแม้บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามาปฏิวัติรูปแบบการเรียนการสอน ทำให้เชื่อว่านักเรียนจะมีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้ให้กับตนเองมากขึ้น และบทบาทของครูจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะทางความคิด และการเรียนแก่นักเรียนเท่านั้น แต่ความสำคัญของครูในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด จิตสำนึกให้แก่ผู้เรียนก็ยังสำคัญอยู่เหมือนเดิม โดยครูยังเป็นหัวใจสำคัญเสมอ ซึ่งครูที่จะเป็นที่ต้องการและยอมรับในสังคมปัจจุบัน จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถที่แท้จริงและสอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้ และเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่ามีหลักฐานอ้างอิงที่ชัดเจนเกี่ยวกับความสำคัญของครู ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งทางกฎหมายและสังคมว่าครูนั้น เป็นผู้นำทางวิชาการของสังคม ที่จะต้องเป็นแบบอย่าง เป็นต้นแบบของสังคมและเป็นผู้ช่วยอบรมบ่มนิสัยแก่เยาวชนของชาติให้เติบโตเป็นคนดี ของสังคมต่อไป

ลักษณะของครู

ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในปัจจุบัน ทำให้การพัฒนาครูให้ทันยุคทันสมัยเป็นสิ่งที่จำเป็น คุณลักษณะของครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ จำเป็นจะต้องเปลี่ยนอย่างฉับไว ให้ทำหน้าการเปลี่ยนแปลงของสังคมให้ได้จากแนวคิดการปฏิรูปครูทั้งในและต่างประเทศได้กำหนดคุณลักษณะของครูไว้ต่าง ๆ กันดังจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเรื่องเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. 2539 เรื่องเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของครูตามเกณฑ์มาตรฐานดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง
มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (โครงการครูแห่งชาติของสำนักงานโครงการพิเศษเพื่อการปฏิรูปการฝึกหัดครูพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา 2541) ได้ระบุเกณฑ์มาตรฐานครูแห่งชาติ 5 ด้าน เรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้ การครองตนของครู ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนของครู ความสามารถทางวิชาการ และการประสานงานกับชุมชน ซึ่งเกณฑ์แต่ละด้านมีความหมายดังนี้

1. การครองตนของครู หมายถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านส่วนตัวและครอบครัว มีคุณธรรมจริยธรรม จรรโลงศิลปวัฒนธรรม มีวิญญาณครูและมีจรรยาบรรณครู

2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึงการสร้างบรรยากาศทางกายภาพมนุษยสัมพันธ์และวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน การคิดค้นโครงงานใหม่ ๆ การคิดค้นนวัตกรรมเพื่อ

พัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ เทคโนโลยีและวิธีการอื่นที่จะพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ สร้างผลงานวิจัย ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัสดุท้องถิ่นในการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน

3. การจัดการเรียนการสอนของครู หมายถึงการมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรใช้วิธีการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม ใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายและครอบคลุม ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดทั้งไตร่ตรองการสอนของตนเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น

4. ความสามารถทางวิชาการ หมายถึงการมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างแท้จริง สามารถติดตามทันความก้าวหน้าทางวิชาการ และวิธีการเรียนการสอนเฉพาะวิชาที่สอน สามารถบูรณาการเชื่อมโยงวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องไปด้วยกัน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและใช้กรณีศึกษาจากท้องถิ่นในการสอนเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครู สร้างเครือข่ายการเรียนรู้และมีการสาธิตผลงานหรือโครงงานของนักเรียนและของครูอย่างสม่ำเสมอ

5. การประสานงานกับชุมชน หมายถึงการเป็นบุคคลที่ชุมชนยอมรับในความสามารถ บุคลิกภาพและคุณงามความดี เป็นผู้นำชุมชนทางวิชาการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครูสาขาวิชาที่สอน รู้จักองค์ประกอบของชุมชนอันเป็นที่ตั้งของโรงเรียน มีความสามารถในการนำชุมชนมาช่วยโรงเรียน และนำโรงเรียนออกช่วยชุมชน และร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

อมรวิชช์ นาครธรรพ. 2543 ได้เขียนบทความ “ครูยังเป็นหัวใจสำคัญเสมอ” ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (จุดประกายหน้า 5, 31 มีนาคม 2543) สรุปได้ว่าครูที่จะเป็นที่ต้องการและยอมรับในสังคมปัจจุบันจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถที่แท้จริงและสอดคล้องกับยุคสมัย กระแสความต้องการพัฒนาครูเป็นกระแสที่มีความเคลื่อนไหวอย่างชัดเจนในหลายประเทศที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะสร้าง “ครูยุคใหม่” ที่จะดลบันดาลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีแก่ผู้เรียน สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหนึ่งที่ได้เสนอแนวความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยมีการสอบเพื่อออกใบประกอบวิชาชีพครูให้กับครูใหม่ทุกคน นอกจากนั้นในบางมลรัฐ เช่น ฟลอริด้า มีการออกมาตรการสร้างแรงจูงใจให้ครูพัฒนาตนเอง โดยการจัดค่าตอบแทนพิเศษให้แก่ครูที่มีความสามารถ โดยครูที่ได้รับประกาศนียบัตรรับรองความสามารถจาก National Board of Professional Teaching Standards จะได้รับค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น (Merit pay) ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลกลางของประธานาธิบดี คลินตัน ยังมีโครงการยกย่องครูดีเด่น เพื่อให้เกียรติครูที่มีผลงานดีและมีความสามารถโดยเชิญครูดีเด่นเหล่านี้มาสัมนาระดับชาติ

ที่กรุงวอชิงตันดีซี เพื่อร่วมกันระดมความคิดเห็นและประสบการณ์เพื่อหาแนวทางปรับปรุงการศึกษาตามนโยบาย GOALS 2000 ของประธานาธิบดีคลินตัน ความคิดเห็นของครูดีเด่นของสหรัฐอเมริกา จำนวน 119 คน ที่ประธานาธิบดีคลินตัน เชิญมานั้นมีสาระเกี่ยวกับความเป็นครูดี ว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

ครูทุกคนควรตั้งความหวังที่ดีเกี่ยวกับนักเรียนทุกคน

ครูทุกคนทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน

ครูทุกคนควรต้องตั้งใจค้นหาศักยภาพของนักเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ

ครูทุกคนควรเน้นความลึกซึ้งในสิ่งที่สอน

ครูทุกคนควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเรียนด้วยตนเอง

ครูทุกคนต้องพยายามสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

จากแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวแล้ว จะเห็นว่าครูในยุคปัจจุบันแม้ไม่ใช่ผู้ให้ความรู้โดยตรงแก่ผู้เรียน แต่คุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลของครูยังเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในด้านการเป็นผู้เรียนรู้อยู่เสมอ การเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านส่วนบุคคล (การครองตน) และทางวิชาการ การเป็นสถาปนิกผู้ที่จะปรับแต่งสร้างสรรค์เอกัตบุคคล ตลอดจนการเป็นผู้มองทุกคนในแง่ดีที่ต้องการจะพัฒนาเป็นคนดีต่อไปในอนาคต กล่าวโดยสรุปบุคคลที่จะเป็นครูจะต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะพร้อมแล้วในทุก ๆ ด้าน

2. ประวัติคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ในปี พ.ศ. 2492 กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นแห่งหนึ่ง ในถนนประสานมิตร ให้ชื่อว่าโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง รับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 6 แล้วเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรประโยคครูประถม (ปป.) เป็นเวลา 3 ปี และต่อไปในหลักสูตรประโยคครูมัธยม (ปม.) เป็นเวลาอีก 2 ปี รวมเป็นหลักสูตร 5 ปี ทั้งนี้เนื่องจากการขาดแคลนครูที่มีความสามารถทำการสอนจำนวนมาก กระทรวงศึกษาธิการตั้งเป้าหมายให้ผู้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรครูมัธยม ออกไปเป็นครูระดับมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ ในขณะนั้นวิชาชีพในระดับอุดมศึกษาสาขาอื่น ๆ ได้พัฒนาถึงระดับปริญญาตรีก่อนแล้ว ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรครูมัธยมหันเหไปศึกษาต่อเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ลาออกจากการเป็นครูไปประกอบอาชีพอื่นที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี

เนื่องจากปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงมีความจำเป็นต้องแก้ปัญหาการขาดแคลนครู โดยเชิญผู้รู้ทางการศึกษาทั้งหลายมาร่วมประชุมเพื่อหาทางแก้ปัญหา ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้เสนอให้จัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น เปิดการสอนถึงขั้นปริญญาได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ดังนั้นในปี พ.ศ. 2496 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้สถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา เพื่อดำเนินการฝึกหัดครูสาขาต่าง ๆ ในระดับปริญญาตรี และฝึกหัดเจ้าหน้าที่ศึกษาธิการในระดับปริญญาตรีด้วย โดยใช้เวลาเพียง 2 ปีต่อไปจากชั้นประโยคครูมัธยม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 เพื่อให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้มีอำนาจดำเนินการศึกษาในขั้นปริญญาโดยสมบูรณ์ กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ. 2497 ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2497 ตามนัยแห่งพระราชบัญญัตินี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษามีอำนาจให้อนุปริญญา ปริญญาตรี โท เอก ในวิชาการศึกษาและวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีสภาวิทยาลัยวิชาการศึกษา เป็นผู้ควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัย

นโยบายการผลิตบัณฑิตปริญญาตรีทางการศึกษาในยุคแรกนี้วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาตามแนวคิดการจัดการฝึกหัดครูของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี 3 ประการคือ

1. ให้บัณฑิตได้มีความรู้ทางวิชาการเป็นอย่างดี (Subject matter understanding)
2. ให้บัณฑิตได้มีความรู้ทางวิชาชีพครูเป็นอย่างดี (Professional understanding)
3. ให้บัณฑิตมีความสามารถ (Competencies) ต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการปกครองและอบรม ความสามารถในการสอนและการใช้อุปกรณ์ ความสามารถในการติดต่อกับผู้ปกครองและประชาชน ความสามารถในการค้นคว้าและวิจัย

เมื่อวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ก่อตั้งขึ้นเสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. 2497 แล้ว ก็ได้เริ่มขยายงานและปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ทันที โดยในปลายปี พ.ศ. 2497 นั้นเองเพื่อที่จะปรับปรุงระดับของวิชาการ วิธีสอน อุปกรณ์การสอน ตลอดจนอาคารสถานที่ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้เข้ามาตรฐานที่ดี กระทรวงศึกษาธิการจึงให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาทำสัญญาติดต่อกับมหาวิทยาลัยอินเดียน่าแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นระยะเวลา 4 ปี ตามนัยของสัญญาดังกล่าวนี้มหาวิทยาลัยอินเดียน่า จัดส่งอาจารย์มาช่วยทำการสอน และดำเนินการต่าง ๆ เป็นจำนวนปีละประมาณ 5 คน และจัดส่งอุปกรณ์การสอน อุปกรณ์สำหรับหอสมุด ตำรับตำราต่าง ๆ มาให้ นอกจากนั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษายังได้จัดส่งอาจารย์ของวิทยาลัยไปศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยอินเดียน่าปีละ ประมาณ 20 คน

ในปี พ.ศ. 2498 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะเร่งผลิตครูให้ได้ปริมาณมาก และมีคุณภาพสูงเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของประเทศโดยเร็ว ประจวบกับรัฐบาลมีนโยบายที่จะขยายการศึกษาในขั้นปริญญาออกไปถึงส่วนภูมิภาคด้วย จึงได้ซื้อที่ดินประมาณ 250 ไร่ ที่ตำบลบางแสน จังหวัดชลบุรี ตั้งเป็นสาขาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น เรียกว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน แล้วให้รวมกิจการของหน่วยฝึกหัดครูมัธยมแห่งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ถนนพญาไท เข้าเป็นสาขาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาอีกแห่งหนึ่งด้วยเรียกว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน สาขาทั้งสองแห่งนี้รับผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นประโยคเตรียมอุดมศึกษาเข้าศึกษาต่ออีก 4 ปี เพื่อรับปริญญาตรีทางวิชาการศึกษา

สาขาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้เปิดเพิ่มเติมอีก 4 แห่ง ในเวลาต่อมากล่าวคือในปี พ.ศ. 2510 วิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก พ.ศ. 2511 วิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม และวิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา พ.ศ. 2512 วิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร และ พ.ศ. 2513 วิทยาลัยวิชาการศึกษาพลศึกษา

เมื่อวิทยาลัยวิชาการศึกษาเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ต้องการจะขยายการจัดการศึกษาสาขาอื่นๆ ศาสตราจารย์ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร ได้ดำเนินการขอยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2517 ได้รับยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2517 ทำให้สามารถจัดการศึกษาได้กว้างขวางกว่าเดิม คณะวิชาการศึกษาได้พัฒนาเป็นคณะศึกษาศาสตร์ ทำหน้าที่ผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษาภายใต้นโยบายของมหาวิทยาลัยให้ใช้ทรัพยากรร่วมกับคณะอื่นๆ ในการผลิตบัณฑิต

ในช่วงปลายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) การผลิตครูประสบปัญหาไม่สอดคล้องกับความต้องการครูในแต่ละปี ทำให้คณะศึกษาศาสตร์ต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตโดยมีวัตถุประสงค์ให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาได้งานทำมากขึ้น โดยมีหลักการ 2 ประการคือ การเพิ่มประสบการณ์วิชาชีพครู เปิดโอกาสให้นิสิตได้เข้าไปศึกษาและทำความคุ้นเคยกับโรงเรียนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และอีกประการหนึ่งคือการขยายวิชาเอกให้กว้างขึ้น เช่น แต่เดิมนิสิตที่เลือกสาขาวิทยาศาสตร์ จะเลือกเรียนวิชาเอกเคมี ชีววิทยา หรือฟิสิกส์ ก็ปรับเป็นวิชาเอก วิทยาศาสตร์ เน้นเคมี หรือชีววิทยา หรือฟิสิกส์ โดยเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ทุกสาขาเป็นพื้นฐาน แล้วจึงเน้นเฉพาะด้านในภายหลัง การปรับหลักสูตรในลักษณะวิชาเอกกว้างนี้ได้รับการวิจารณ์ในเวลาต่อมาว่าบัณฑิตไม่สามารถสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การผลิตบัณฑิตสาขาศึกษาศาสตร์ในระดับปริญญาตรี ภายใต้นโยบายการใช้ทรัพยากรร่วมกับคณะอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบุคลากรในการผลิตบัณฑิต ทำให้การเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาตรีวิชาเอกการสอนทุกวิชาเอกมีลักษณะร่วมมือระหว่างคณะมาโดยตลอด โดยคณะศึกษาศาสตร์รับผิดชอบสอนเฉพาะวิชาการศึกษา ส่วนวิชาเอกอยู่ในความรับผิดชอบของคณะอื่น ทำให้คณะศึกษาศาสตร์ไม่สามารถกำหนดแผน และนโยบายการผลิตบัณฑิต กศ.บ. ของตนเองได้ บัณฑิตกศ.บ. สาขาการสอนเกือบทุกสาขาจึงปิดลงเมื่อคณะที่เคยร่วมมือกันต่างมีภาระงานตามสาขาวิชาของตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าสู่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) กระแสความคิดที่จะผลิตบัณฑิตวิทยาศาสตร์บัณฑิตเพื่อสร้างความรู้ขั้นสูงทางวิทยาศาสตร์เป็นนโยบายของประเทศ ทำให้บัณฑิต กศ.บ. ในความรับผิดชอบของคณะศึกษาศาสตร์ เหลือเพียง 3 วิชาเอกคือ ประถมศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษาและการแนะแนวการศึกษา วิชาเอกที่หายไปในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 คือ กศ.บ. วิชาเอกการสอนเคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ดังนั้นงานของคณะศึกษาศาสตร์ในช่วงต่อไป จะเน้นการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาโท และเอก ในปัจจุบัน 8 ภาควิชาของคณะยกเว้นภาควิชาพื้นฐานของการศึกษาซึ่งดูแลการสอนกลุ่มวิชาพื้นฐานทางการศึกษา ต่างเปิดสอนระดับปริญญาโททุกภาควิชา และเปิดสอนระดับปริญญาเอกอยู่แล้ว 5 วิชาเอกคือการบริหารการศึกษา การอุดมศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา การทดสอบ และวัดผลการศึกษา และจิตวิทยาการแนะแนว นอกจากนี้ยังร่วมมือกับคณะวิทยาศาสตร์ ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิทยาศาสตร์อีกสาขาหนึ่ง

3. แนวคิดการจัดการศึกษาสาขาศึกษาศาสตร์

คณะกรรมการจัดทำหนังสือ “ศาสตราจารย์ดร.สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล” (คณะศึกษาศาสตร์. 2531) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาสาขาศึกษาศาสตร์ของศาสตราจารย์ดร.สาโรช บัวศรี ได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยวิชาการศึกษามีความมุ่งหมาย 3 ประการ คือ

1.1 ให้บัณฑิตได้มีความรู้ในทางวิชาการเป็นอย่างดี (Subject-matter Understanding)

1.2 ให้บัณฑิตได้มีความรู้ทางวิชาชีพครูเป็นอย่างดี (Professional understanding)

1.3 ให้บัณฑิตได้เกิดมีความสามารถ (Competencies) ต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการปกครองและอบรม ความสามารถในการสอนและการใช้อุปกรณ์ ความสามารถในการติดต่อกับผู้ปกครองและประชาชน ความสามารถในการค้นคว้าและวิจัย

2. ในการจัดการศึกษา ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มีความเชื่อว่า "มิใช่ว่าการศึกษาประเภทใด ๆ ก็จะใช้ได้เราต้องการการศึกษาบางอย่างเท่านั้น" และ "การศึกษาบางอย่างนั้นก็คือ การศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนหรือประชาชนเคลื่อนไปสู่ภาวะประชาธิปไตย และดังนั้นทุกคนจะต้องมีโอกาสในการศึกษา ประสบความสำเร็จในการศึกษา และได้ประโยชน์จากการศึกษา"

3. ด้านหอพัก การที่มหาวิทยาลัยมีหอนอน จะต้องมีระบบควบคุมดูแลและฝึกหัดขนบธรรมเนียมประเพณี ถ้าอยู่เฉย ๆ จะไม่เกิดน้ำใจชาวหอไม่มีพลังของสถาบัน (BMOC – Big Man On Campus) ดังนั้นต้องมีการฝึกอบรม การสั่งสอน การปลุกใจ การมีหอพักจะช่วยให้การศึกษาสมบูรณ์มีการอบรมตลอดเวลา เกิดน้ำใจพิเศษ เกิดความก้าวหน้าด้านกิจกรรม เกิดความก้าวหน้าด้านการเรียนและด้านอื่นๆ ทุกอย่าง เป็นพลังที่นำชื่อเสียงมาสู่มหาวิทยาลัย

4. การศึกษาแผนใหม่ (Progressive Education) ที่ท่านศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้นำแนวคิดมาเผยแพร่มีแนวคิดพื้นฐานว่า การศึกษาคือการงอกงามของผู้เรียนคือ งอกงามทั้งทางร่างกาย ทางความรู้หรือปัญญา ทางสังคมที่จะอยู่ได้อย่างเป็นสุขในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยและที่มีศีลธรรม และทางอารมณ์ที่มีความสงบ เป็นอิสระจากความกลัว ความถูกกดดัน ความแค้นเคืองริษยา ความโดดเดี่ยวเหงาหงอยและอื่น ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความไม่พร้อมที่จะศึกษาเล่าเรียน และมีผลเสียต่อการงอกงาม ในด้านอื่นๆ อีกด้วย

ในทางปฏิบัติการศึกษาคือการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสมเพื่อเขาจะได้งอกงามขึ้นในด้านร่างกาย ปัญญา สังคมและอารมณ์ ตรงตามความต้องการหรือความจำเป็นของประเทศชาติและสังคม ดังนั้นจึงสามารถนำแนวคิดในเรื่องการศึกษาแผนใหม่มาใช้ในสถานศึกษาได้ดังนี้

1. ในเรื่องของหลักสูตร พยายามสนองความจำเป็นหรือความต้องการในทางการศึกษาของผู้เรียนแต่ละคน และพยายามสนองความจำเป็นหรือความต้องการของสังคม และประเทศชาติโดยส่วนรวม

2. ในเรื่องวิธีสอนได้นำ "วิธีแห่งปัญญา" หรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เป็นวิธีสอนแม่บท

3. ในเรื่องวิธีการสอบหรือการวัดผล ต้องมีการสอบบ่อย ๆ และติดต่อกันไป รวมทั้งการสอบปลายภาคด้วย โดยใช้แบบทดสอบต่าง ๆ

4. ในการบริหารการศึกษา พยายามใช้วิธีการประชาธิปไตยคือแทนที่อาจารย์ใหญ่จะควบอำนาจไว้แต่ผู้เดียว ต้องให้เกียรติอาจารย์อื่น ๆ และต้องแบ่งปันหน้าที่กันออกไป

4. นโยบาย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภายใต้การบริหารงานคณะศึกษาศาสตร์คนปัจจุบัน รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล ได้เสนอนโยบายการบริหารงานคณะศึกษาศาสตร์ พ.ศ. 2543 – 2547 ดังนี้

1. นโยบายการผลิตบัณฑิตทางการศึกษา

1.1 ระดับปริญญาตรี

คณะศึกษาศาสตร์ จะต้องรับผิดชอบในเรื่องการผลิตบัณฑิตด้านการศึกษาระดับปริญญาตรี เพราะจะเป็นการปลูกฝังเรื่องวิชาชีพการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นและที่สำคัญคณะศึกษาศาสตร์มีศักยภาพในการผลิตได้ดีทัดเทียมกับสถาบันอื่น ๆ มีแนวทางดังต่อไปนี้

- ผลิตบัณฑิตทางการศึกษาในสาขาที่ขาดแคลน เช่น คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
- ผลิตบัณฑิตทางการศึกษาตามความเชี่ยวชาญของบุคลากรของคณะและชื่อเสียงด้านวิชาการของสถาบัน เช่น การแนะแนว เทคโนโลยีทางการศึกษา การประถมศึกษา
- ผลิตบัณฑิตทางการศึกษาโดยการร่วมมือกับคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัย เช่น คณะพลศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรในมหาวิทยาลัยในแง่การสร้างสหวิทยาการเพื่อการศึกษา

1.2 ระดับบัณฑิตศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์จัดการศึกษา 2 ระดับคือ ปริญญาโท และปริญญาเอก มีแนวทางในการบริหารดังต่อไปนี้

- การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และวิชาการที่ทันสมัย มองหาจุดเน้นของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนสนใจที่จะมาเรียนมากขึ้น
- สร้างหลักสูตรใหม่ ๆ เพิ่มเติมให้มากขึ้น เพราะหลักสูตรเก่าอาจจะมีคนสนใจน้อยลงนั่นหมายถึงการมีคนสมัครเรียนเป็นจำนวนน้อย ทำให้มีโอกาสเลือกผู้เรียนในขีดจำกัดลง
- พัฒนาหลักสูตรทุก ๆ หลักสูตรใหม่ให้ไปสู่ระดับปริญญาเอกให้ได้ เพื่อจะรองรับมหาบัณฑิตทางการศึกษาที่จะสำเร็จมาจากสถาบันอื่น ๆ

2. นโยบายด้านการวิจัย

เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่มีภาระด้านการสอน การนิเทศก์ การควบคุมปริญญานิพนธ์เป็นจำนวนมาก ทำให้มีอาจารย์สนใจงานด้านวิจัยน้อย อีกทั้งการวิจัยแต่ละโครงการจะต้องมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก แต่แหล่งสนับสนุนทางการเงินมีจำกัด ถ้าไม่ใช่นักวิจัยที่เก่ง ๆ และมีความสามารถสูงก็จะไม่ค่อยมีโอกาสได้รับการสนับสนุน ดังนั้นจึงมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุน

2.1 การตั้งงบประมาณจากเงินรายได้ส่วนหนึ่งของแต่ละภาควิชาฯ เพื่อเป็นทุนสำหรับการวิจัย และการเสาะแสวงหาแหล่งสนับสนุนจากภาคเอกชน

2.2 สร้างบรรยากาศด้านการวิจัย โดยการจัด Symposium เสนอผลงานวิจัยดีเด่นด้านศึกษาศาสตร์ทุก ๆ ปี อาจจัดหาเงินทุนสำหรับเป็นรางวัลของงานวิจัยที่ดีเด่นด้วย

2.3 สนับสนุนการวิจัยเป็นกลุ่มให้มากขึ้น เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้อาจารย์ทำงานทางวิชาการร่วมกันและช่วยเหลือกัน

3. นโยบายด้านการพัฒนาวิชาชีพครู

เนื่องจาก พ.ร.บ. การศึกษาฉบับใหม่กำหนดให้ครูทุกคนจะต้องมีความรู้ในวิชาชีพครู ถ้าใครไม่ได้เรียนมาโดยตรงจะไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้นครูเหล่านั้นจะต้องไปเรียนเพื่อรับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์จะต้องปฏิบัติการอย่างรวดเร็ว

3.1 ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการร่างหลักสูตร โดยมีบุคลากรภายในคณะเป็นกรรมการและมีผู้เชี่ยวชาญภายนอกเป็นที่ปรึกษา เสนอสภามหาวิทยาลัยเพื่ออนุมัติหลักสูตรและการเปิดสอน

3.2 สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครูที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาประเมินความต้องการในการเปิดสอน

3.3 วางแผนด้านการจัดการ เช่น ช่วงเวลาเปิดสอน วันเวลา จำนวนที่รับรายรับรายจ่าย การกำหนดผู้สอน เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องกระทำงานด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

4. นโยบายการพัฒนาคุณภาพบุคลากรและการประกันคุณภาพ

เนื่องจากคณะศึกษาศาสตร์เปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาเป็นจำนวนมากมากกว่าระดับปริญญาตรี ดังนั้นคุณภาพของอาจารย์จึงมีความสำคัญมาก อาจารย์ควรได้รับการส่งเสริมหลาย ๆ ด้าน

4.1 อาจารย์ควรได้รับการสนับสนุนการเรียนต่อในระดับสูง ทั้งในประเทศและนอกประเทศและที่สำคัญคือการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรจะได้มีการพิจารณาสนับสนุนให้มากขึ้น

4.2 การศึกษาดูงานต่างประเทศระยะสั้น เพื่อเปิดโลกทัศน์ของอาจารย์ โดยการสนับสนุนจากงบประมาณรายได้ส่วนหนึ่ง อาจารย์จ่ายเองส่วนหนึ่งหมุนเวียนกันไปเป็นระยะ

4.3 ส่งเสริมอาจารย์เข้าร่วมสัมมนาวิชาการด้านต่าง ๆ ทางการศึกษา เพื่อนำเอาประสบการณ์ไปแลกเปลี่ยนกับสังคมภายนอก และนำประสบการณ์ที่มีคุณค่ามาใช้สอนนิสิตในมหาวิทยาลัยจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง

5. นโยบายด้านการต่างประเทศ

คณะศึกษาศาสตร์ จะต้องเสาะแสวงหาแหล่งช่วยเหลือ ร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ แม้ว่าขณะนี้ประเทศจะมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ แต่การแสวงหาความร่วมมือยังมีความจำเป็นอย่างมากต่องานด้านวิชาการ

แนวทางมีดังต่อไปนี้

5.1 ตั้งคณะกรรมการเพื่อกิจการนี้โดยตรง มีหน้าที่ดำเนินการเสาะแสวงหาแหล่งที่จะมาร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ

5.2 ขอความร่วมมืออาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ที่มีศักยภาพในการติดต่อกลับไปยังมหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษา เพื่อขอความช่วยเหลือหรือร่วมมือ

5.3 ประสานงานกับมหาวิทยาลัยเพื่อดำเนินการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ อาจจะเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้มีการติดต่ออยู่แล้ว หรือมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ ก็ได้

6. นโยบายการสรรหานิสิต

6.1 จัดโครงการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม เช่นการผลิตผู้บริหารให้แก่โรงเรียน เอกชน กทม. สปช. กรมสามัญศึกษา เป็นต้น โดยจะต้องเน้นการปฏิบัติการเชิงรุกมากกว่าตั้งรับ

6.2 จัดการด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตร การสมัครสอบ การสอบไปยังสถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรด้านศึกษาศาสตร์ เพื่อดึงดูดความสนใจที่จะมาเรียนต่อ โดยเน้นความสะดวก รวดเร็ว และการบริการที่ดี

6.3 จัดสรรทุนการศึกษาสำหรับผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนในลักษณะต่างๆ เช่น ทุนวิจัย ทุนการเรียนดี ทุนสำหรับผู้ขัดสน เป็นต้น เพื่อให้ได้บุคคลที่เรียนดีเข้ามาเรียนในคณะศึกษาศาสตร์มากขึ้น

7. นโยบายด้านโรงเรียนสาธิต

โรงเรียนสาธิต มีฐานะเทียบเท่ากับภาควิชาฯ ตามที่คณะศึกษาศาสตร์ได้ขอแบ่งสายงานการบริหารภายใน ดังนั้นโรงเรียนสาธิตจึงอยู่ภายใต้การบริหารงานของคณบดีเช่นเดียวกับภาควิชา แต่อย่างไรก็ตาม โรงเรียนสาธิตมีลักษณะขององค์กรแตกต่างกันไป จึงทำให้มีความซับซ้อนในการบริหารงานมากขึ้น อีกทั้งมีจำนวนอาจารย์มาก ภาระงานก็แตกต่างกันไป จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจในองค์กรเป็นอย่างดี จึงจะบริหารได้อย่างเหมาะสม แนวทางในการบริหารงานมีดังต่อไปนี้

7.1 ส่งเสริมให้โรงเรียนสาธิตมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

7.2 ส่งเสริมให้อาจารย์ได้มีโอกาสอย่างทัดเทียมกับอาจารย์ในภาควิชาอื่น ๆ เช่น การศึกษาต่อระดับสูง การอบรมสัมมนา การดูงาน การสอนนิสิต การขอผลงานวิชาการ การลาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เป็นต้น

7.3 สนับสนุนให้โรงเรียนสาธิตได้ทำหน้าที่ของโรงเรียนสาธิตให้มากขึ้น ทั้งในด้านการสาธิตการสอน การสอนวิชาประสบการณ์วิชาชีพและเป็นแหล่งฝึกสอนฝึกงานที่เป็นระบบ

7.4 ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาทางวิชาการ เพื่อให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้วมีคุณภาพ สามารถสอบเรียนต่อในระดับสูงได้

7.5 ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนากิจกรรมนักเรียน โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสม ไม่มากหรือน้อยเกินไป ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงบุคลิกภาพของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

8. นโยบายด้านการจัดระบบบริหารงานในคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องจากคณะศึกษาศาสตร์ เป็นคณะที่มีบุคลากรเป็นจำนวนมาก การบริหารจัดการก็มีความซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นการจัดระบบบริหารจึงมีความจำเป็นมาก แนวทางในการดำเนินการมีดังต่อไปนี้

8.1 แต่งตั้งรองคณบดีเพื่อรับผิดชอบงานร่วมกัน อาทิ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายวางแผน ฝ่ายวิจัย ฝ่ายต่างประเทศ ฝ่ายกิจการนิสิต ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และสารสนเทศ ฝ่ายกิจประกันคุณภาพและการพิเศษ โดยมอบหมายภารกิจให้รับผิดชอบ และมีอำนาจหน้าที่ในการทำงานอย่างเต็มที่ภายใต้การปรึกษาหารือซึ่งกันและกันในฐานะทีมของผู้บริหาร

8.2 ตั้งกรรมการวิชาการของคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อจัดระบบของตารางสอน ห้องเรียน การพัฒนาหลักสูตร และแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของคณะ ซึ่งถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

8.3 เน้นการประสานงานกับหน่วยงานในคณะทุก ๆ หน่วยงาน (ภาควิชาสาขาวิชาและโรงเรียนสาธิต) เพราะคณะศึกษาศาสตร์เป็นหน่วยงานที่มีขนาดใหญ่ มีจำนวนบุคลากรมาก จึงมักจะมีจุดบอดในการทำงานอยู่เสมอ ทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ

9. นโยบายด้านการประชาสัมพันธ์และสารสนเทศ

มุ่งที่จะให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับคณะศึกษาศาสตร์แก่สังคมทั้งภายในมหาวิทยาลัยและสังคมภายนอก เพราะขณะนี้สมาชิกใน มศว มักจะไม่ค่อยเข้าใจว่าคณะศึกษาศาสตร์นั้นทำงานอะไรบ้างทั้ง ๆ ที่อาจารย์แต่ละคนมีภาระงานมาก สำหรับสังคมภายนอกนั้นคณะศึกษาศาสตร์จะต้องพยายามให้สังคมรู้จักชื่อเสียง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและมีผลต่อการเลือกเข้ามาเรียนในคณะศึกษาศาสตร์ด้วย แนวทางมีดังต่อไปนี้

9.1 พยายามส่งเสริมให้คณาจารย์ของคณะฯ ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาทางการศึกษา อาจจะเป็นการให้สัมภาษณ์ การเขียน บทความ ผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งจะทำให้สังคมได้มองเห็นศักยภาพของอาจารย์ในคณะ เป็นการสร้างชื่อเสียงของสถาบัน

9.2 เน้นการผลิตวารสารทางวิชาการที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทความจะต้องมี Peer Review ก่อนจะลงตีพิมพ์ ในคณะอาจจะมีวารสารเฉพาะวิชาชีพของตนเองด้วยก็จะขยายโอกาสให้อาจารย์ทุกคนได้ตีพิมพ์งานลงได้มากขึ้น

9.3 ส่งเสริมการจัดทำวารสารในลักษณะ จดหมายข่าว (Newsletter) ของคณะออกอย่างสม่ำเสมอเพื่อแจ้งข่าวสารของคณะ การแสดงทัศนะในเรื่องการศึกษาอย่างสั้น ๆ สัมภาษณ์นิสิต อาจารย์ เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่กำลังเป็นที่สนใจ เป็นต้น

9.4 การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของคณะศึกษาศาสตร์ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร ให้สังคมได้รับข้อมูลว่าคณะได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อะไรบ้าง

9.5 สร้าง Website ของคณะที่มีความเคลื่อนไหวด้านข้อมูลเสมอ เช่น กำหนดให้ภาควิชา/สาขาวิชา/โรงเรียนสาธิต ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับงานของตนเองหมุนเวียนกันไปอย่างไม่ขาดแคลน ความร่วมมือจากหน่วยงานในคณะมีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของการจัดทำ Website ดังกล่าวแล้ว

10. นโยบายด้านกิจการนิสิต

เนื่องจากนิสิตมีความสำคัญ ดังนั้นนโยบายด้านกิจการนิสิตก็มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะถือว่ากิจการนิสิตในระดับคณะจะสามารถพัฒนานิสิตให้เป็นอย่างดี เนื่องจากความใกล้ชิดระหว่างอาจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษากิจการนิสิตและนิสิตของคณะฯ โดยมีนโยบายดังต่อไปนี้

10.1 จัดตั้งรองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิตพร้อมกับคณะกรรมการ ให้มีความสามารถในการดูแลนิสิตในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

10.2 จัดโครงการต่าง ๆ เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนานิสิต

10.3 จัดบริการนิสิต อาทิ การให้คำปรึกษา การแนะแนวอาชีพ และจัดหาทุนการศึกษา

10.4 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ระเบียบวินัย การแต่งกายของนิสิตให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ในฐานะที่จะออกไปเป็นอาจารย์

11. นโยบายด้านความร่วมมือกับหน่วยงานในมหาวิทยาลัย

เนื่องจากคณะศึกษาศาสตร์ มีหน้าที่ผลิตในการผลิตบัณฑิตจากการศึกษา จึงมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพหลาย ๆ ด้าน อาทิ การสอน จิตวิทยา สื่อการสอน การวัดประเมินผล การศึกษาพิเศษ เป็นต้น ความเชี่ยวชาญเหล่านี้จะสามารถให้ความช่วยเหลือ และร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยได้ เช่น

11.1 จัดโครงการให้ความรู้อาจารย์คณะต่าง ๆ ในด้านการสอน จิตวิทยาในการสอน เทคโนโลยีในการสอน ซึ่งคณะต่าง ๆ มีความต้องการได้รับบริการ

11.2 การให้บริการแก่บุตรอาจารย์ที่มีปัญหา โดยการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนช้า สมาธิสั้น

11.3 ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่จะมอบหมายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะศึกษาศาสตร์ เช่น การปฐมนิเทศข้าราชการใหม่ และพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษานิสิต

5. แผนกลยุทธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ. 2545 - 2549)

ปรัชญา

การศึกษาคือความเจริญงอกงาม

ปณิธาน

คณะศึกษาศาสตร์มีความมุ่งมั่นในการผลิตบัณฑิตและพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้นำทางการศึกษา โดยมีความรู้ประดุจนักปราชญ์ และมีความประพฤติประดุจผู้ทรงศีล

วิสัยทัศน์

คณะศึกษาศาสตร์เป็นหน่วยงานที่ผลิตบัณฑิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพสูงทุกระดับ เน้นการขยายการผลิตบัณฑิตศึกษาให้มากขึ้น จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นต้นแบบ (Model) ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา มีบทบาทเป็นผู้ชี้นำทางการศึกษาและการวิจัย ส่งเสริมการให้บริการวิชาการแก่สังคมพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นสากล

พันธกิจ

คณะศึกษาศาสตร์เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขยายการผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม พัฒนาโรงเรียนต้นแบบเพื่อนำไปสู่การมีมาตรฐานตามระบบโรงเรียนสาธิตส่งเสริมการวิจัยและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางการศึกษา จัดบริการวิชาการให้แก่สังคม ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทางการศึกษาของชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตบัณฑิตทางการศึกษาทุกระดับอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นผู้นำทางการศึกษา
2. เพื่อขยายการผลิตระดับบัณฑิตศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของสังคม
3. เพื่อศึกษา วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านศึกษาศาสตร์
4. เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
5. เพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้เป็นหลักสูตรนานาชาติ

6. เพื่อศึกษา พัฒนา ให้โรงเรียนสาธิตเป็นโรงเรียนต้นแบบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. เพื่อจัดโครงการบริการวิชาการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา

8. เพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ พัฒนา และทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม

9. เพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดทางการศึกษาแก่สังคม นำไปสู่การแก้ไขปัญหาทางการศึกษาของชาติ

10. เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรของคณะศึกษาศาสตร์ อย่างมีประสิทธิภาพ

11. เพื่อสร้างระบบและกลไกการประกันการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

แผนงานจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (การเรียนการสอน การผลิตบัณฑิต และกิจการนิสิต)

1. ผลิตบัณฑิตทางการศึกษาที่มีคุณธรรม ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดริเริ่ม ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เป็นที่ยอมรับและเป็นผู้นำของสังคม

2. ขยายการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ปริญญาโท และปริญญาเอกทางการศึกษา เปิดหลักสูตรใหม่ในระดับบัณฑิตศึกษาในทุกกลุ่มสาขาวิชา และปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกนิสิตเข้าศึกษา

3. สามารถรับนิสิตต่างชาติให้เข้ามาศึกษาต่อในคณะศึกษาศาสตร์ทั้งระยะสั้น และระยะยาว ตลอดจนการเปิดหลักสูตรนานาชาติในระดับบัณฑิตศึกษา

4. ปรับสัดส่วนของคณาจารย์วุฒิปริญญาเอกอย่างน้อยร้อยละ 50 ของคณาจารย์ที่ทำการสอน

5. พัฒนาการเรียนการสอนทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาศาสตร์และนวัตกรรมทางการศึกษา

6. ส่งเสริมให้นิสิตได้มีโอกาสอยู่ร่วมกันเพื่อเรียนรู้ชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคม

7. ปรับปรุงโครงสร้างและสายงานกิจการนิสิตรวมถึงสภาพแวดล้อม และที่ทำการสโมสรนิสิต

8. เสริมสร้างความร่วมมือด้านกิจกรรมของนิสิตภายในมหาวิทยาลัยรวมถึงองค์กรและสถาบันการศึกษาภายนอกในการจัดกิจกรรม

S 362311

9. บริหารและจัดการโรงเรียนสาธิตในสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ให้เป็นต้นแบบแห่งการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แผนงานวิจัยระดับอุดมศึกษา

1. แผนส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย พื้นฐาน ประยุกต์ และวิจัยและพัฒนาการศึกษา

1) ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ทางการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้

1.1 หลักสูตรและการสอน ซึ่งจำแนกเป็น

1.1.1 การศึกษาปฐมวัย

1.1.2 การประถมศึกษา

1.1.3 การมัธยมศึกษา

1.1.4 การอุดมศึกษา

1.1.5 อุตสาหกรรมศึกษา

1.2 การวัด ประเมิน สถิติและวิจัยการศึกษา

1.3 จิตวิทยาการศึกษา การให้คำปรึกษาและแนะแนว

1.4 บริหารการศึกษา

1.5 การศึกษาผู้ใหญ่

1.6 การศึกษาพิเศษ

1.7 เทคโนโลยีทางการศึกษา

1.8 พื้นฐานของการศึกษา

2) ผลิตผลการวิจัยโดยบูรณาการสาขาวิชาการศึกษาในรูปแบบของชุดโครงการวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของโรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาของไทย

3) ผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพให้เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการ และมีการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

2. แผนพัฒนา/ปรับปรุง การบริหารจัดการด้านวิจัย

จัดการและอำนวยความสะดวกด้านวิจัยให้มีประสิทธิภาพสูง

3. แผนการพัฒนาสู่ความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะสาขา

ดำเนินการให้ภาควิชามีการค้นคว้าวิจัยให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและเป็นพื้นฐานการค้นคว้าวิจัยต่อไป

4. แผนพัฒนาบุคลากรด้านงานวิจัย

พัฒนาบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์ให้มีความรู้ความสามมารถในการทำวิจัยที่หลากหลาย

5. แผนส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ

สร้างความร่วมมือในการทำวิจัยกับหน่วยงานอื่น ๆ นอกมหาวิทยาลัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความเข้มแข็งในการทำวิจัยให้สอดคล้องกับแผนการผลิตบัณฑิตในระดับบัณฑิตศึกษา

แผนงานอื่น ๆ

1. ด้านการบริหาร (การพัฒนาระบบบริหารและการพัฒนาโครงสร้างองค์กร การบริหารทรัพยากรและการเงิน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ทั้งภายในและต่างประเทศฯลฯ)

1) ปรับโครงสร้างการบริหารของคณะให้มีประสิทธิภาพทั้งหน่วยงานปฏิบัติการและหน่วยงานสนับสนุน

2) พัฒนาและส่งเสริมศักยภาพบุคลากรด้านความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้สอดคล้องกับปรัชญาของคณะ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และได้รับความเที่ยงธรรมจากผลการปฏิบัติงาน

3) มีการจัดหา ปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่เพื่อการเรียนการสอนทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ และเพื่อเป็นสถานที่จัดโครงการบริการวิชาการที่ผู้ใช้บริการทุกระดับมีความพึงพอใจ

4) การบริหารการเงินและทรัพยากรที่รวดเร็ว คล่องตัว อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ตรวจสอบได้

5) มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และมีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการนำระบบข้อมูลสารสนเทศมาใช้เพื่อการบริหารจัดการอย่างเต็มที่

2. ด้านการบริการวิชาการสังคม

ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาควิชาและสาขาวิชาให้บริการวิชาการแก่สังคมอย่างมีคุณภาพ

3. ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

มีโครงการและกิจกรรม อนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมตลอดจนภูมิปัญญาไทย เพื่อการพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม

4. ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยในระบบการเรียนการสอน การวิจัยและการบริการวิชาการ จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรของคณะ นิสิต และประชาชนทั่วไป โดยผ่านเครือข่าย

นโยบายและมาตรการ

นโยบายและมาตรการแผนงานจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

นโยบาย

1. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ และเรียนรู้สิ่งใหม่อันจะนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญและสาขาที่ขาดแคลน
3. ขยายการผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และประเทศชาติ
4. ปรับปรุงการคัดเลือกนิสิตโดยการรับตรงให้มากขึ้น
5. ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาได้
6. ปรับสัดส่วนอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอกเข้ามาทำการสอนเพื่อรองรับหลักสูตรระดับต่าง ๆ
7. พัฒนาการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพเหมาะสมกับสังคม
8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสามารถพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ด้านการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย
9. ส่งเสริมการเป็นผู้นำทางการศึกษาอย่างมีคุณธรรมและชี้นำสังคมได้
10. ส่งเสริมให้นิสิตได้ใช้ชีวิตและทำกิจกรรมร่วมกันในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น
11. ส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการ และสวัสดิการให้แก่นิสิตอย่างมีประสิทธิภาพ จัดสถานที่ที่เหมาะสมให้เป็นที่ทำการของสโมสรนิสิต

12. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนิสิตให้สอดคล้องกับนโยบายด้านกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

13. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสาธิตให้มีคุณภาพ โดยมีการวางแผนพัฒนาโรงเรียนอย่างมีระบบ

14. ส่งเสริมนักเรียนในโรงเรียนสาธิตให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรการ

1. พัฒนาหลักสูตรทุกระดับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเนื้อหาของหลักสูตรจะเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นความคิดและการปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ

2. พัฒนาหลักสูตรใหม่ ๆ เพิ่มเติมเพื่อสนองความต้องการของสังคม

3. พัฒนาหลักสูตรมหาบัณฑิตไปสู่ปริญญาเอกเพื่อรองรับมหาบัณฑิตทางการศึกษาจากสถาบันอื่น

4. ปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกนิสิตเพื่อให้ได้นิสิตที่มีความรักในวิชาที่ตนเรียนโดยมุ่งเปิดรับนิสิตเองโดยตรงให้มากขึ้น

5. ส่งเสริมการกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

6. พัฒนาหลักสูตรนานาชาติให้สามารถรับนิสิตนานาชาติเข้ามาศึกษาในระดับต่าง ๆ

7. เปิดโอกาสให้คณาจารย์ไปศึกษาต่อระดับปริญญาเอกและเปิดรับคณาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอกให้มากขึ้น

8. พัฒนาการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของนิสิต ให้มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ และชี้นำสังคมได้

9. ส่งเสริมการเรียนรู้โดยให้นิสิตเป็นศูนย์กลาง

10. พัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากชุมชน เพื่อให้นิสิตได้ประสบการณ์และนำไปใช้ประโยชน์ได้

11. ส่งเสริมให้นิสิตมีความสามารถในการค้นคว้าวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ

12. จัดให้มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยให้นิสิตใช้ชีวิตร่วมกันในมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข และมีบรรยากาศทางวิชาการ

13. ปรับปรุงสภาพที่ทำการของสโมสรนิสิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

14. พัฒนากิจกรรมนิสิตให้มีความหลากหลายในด้านต่าง ๆ และส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตอย่างเต็มที่ โดยจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

15. จัดโครงการให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรภายนอก

16. จัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยร่วมเชิดชูนิสิตที่มีผลงานดีเด่นด้านต่าง ๆ

17. ในระดับโรงเรียนสาธิตให้มีการปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกนักเรียนเพื่อให้ได้นักเรียนที่มีความหลากหลายในด้านโอกาส ระดับความสามารถ ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

18. พัฒนาหลักสูตรและวิธีสอนในระดับประถมและมัธยมศึกษาในโรงเรียนสาธิตให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่พึงประสงค์ เน้นการจัดการเรียนการสอนที่มีความสมดุลกันทั้งด้านความรู้ กระบวนการพัฒนาความคิด ทักษะทางอารมณ์และสังคม เน้นการปฏิบัติจริงในรูปของการศึกษาค้นคว้า การทำรายงาน การจัดทำโครงงาน เป็นต้น

19. ส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนสาธิตให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นโยบายและมาตรการแผนงานวิจัยระดับอุดมศึกษา

นโยบายหลัก

1. มุ่งพัฒนาให้คณะศึกษาศาสตร์มีศักยภาพสูงทางด้านการวิจัยควบคู่ไปกับการเรียนการสอน

2. ส่งเสริมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู และการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

3. สนับสนุนให้อาจารย์ทำการวิจัยควบคู่ไปกับการเรียนการสอน

4. มุ่งพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีศักยภาพด้านการวิจัยควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาระบบบริหารทั่วไป

นโยบายรอง

1. สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางด้านการศึกษาศาสตร์ให้เป็นความรู้พื้นฐานและการนำไปประยุกต์ใช้ในทางการศึกษา

2. ส่งเสริมให้มีระบบการสนับสนุนการทำวิจัยของอาจารย์ซึ่งได้แก่ที่ปรึกษา แหล่งข้อมูล ค้นคว้า อุปกรณ์การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

3. ส่งเสริมและพัฒนาเทคนิค ความรู้ การทำวิจัยของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความร่วมมือระหว่างนักวิจัยภายในคณะศึกษาศาสตร์และนักวิจัย นอกคณะศึกษาศาสตร์ ตลอดจนนักวิจัยภายนอกทั่วไปทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

5. ส่งเสริมการทำวิจัยที่เป็นชุดโครงการวิจัย

มาตรการ

1. แผนส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยพื้นฐาน ประยุกต์ และวิจัยพัฒนาการศึกษา

1. ประสานงานกับมหาวิทยาลัยที่จะเพิ่มทุนสนับสนุนการวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์

2. ส่งเสริมและพัฒนานักวิจัยที่มีคุณภาพสูงให้มีมากขึ้น

3. จัดทำภาระงานวิจัยให้เป็นส่วนหนึ่งของภาระงานอาจารย์

4. ประสานความร่วมมือกับฝ่ายวิจัยของมหาวิทยาลัยในการให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาในการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย

5. ประสานความร่วมมือกับฝ่ายวิจัยของมหาวิทยาลัยในโครงการเชิญผู้เชี่ยวชาญ/Postdoctoral fellow ร่วมทำวิจัยระยะยาว

6. ประสานงานวิจัยของบัณฑิตศึกษา ให้มีอาจารย์มีส่วนในการทำวิจัยร่วม

7. ประสานงานให้ทุนสนับสนุนการตีพิมพ์ในวารสารนานาชาติ

8. ประสานงานให้ทุนสนับสนุนการเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมวิชาการในประเทศและนานาชาติ

2. แผนพัฒนา ปรับปรุง การบริหารจัดการด้านวิจัย

1. ประสานงาน การแก้ไข ปรับปรุงระเบียบ ให้เอื้อต่อการดำเนินการวิจัย

2. สร้างและพัฒนาฐานข้อมูลด้านการวิจัย ให้มีการจัดรวบรวมผลงานวิจัยของอาจารย์ ของนิสิตขั้นปริญญาโทและปริญญาเอก

3. สร้างบรรยากาศทางการวิจัยด้วยการจัดฝึกอบรมและยกย่องให้รางวัลนักวิจัยที่มีผลงานด้านการวิจัยทางการศึกษา

4. ประสานงานด้านการวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัย สมาคม มูลนิธิ องค์กรทั้งของรัฐและเอกชน

5. พัฒนากลุ่มนักวิจัยทำงานร่วมกันหลาย ๆ สาขาวิชา

3. แผนพัฒนาสู่ความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะสาขา

1. สร้างเสริมศักยภาพกลุ่มนักวิจัยที่เชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะสาขาวิชา ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมให้ทำวิจัยที่ลุ่มลึกในสาขาวิชา

2. ให้มีการเผยแพร่ ขยายผล และนำผลการวิจัย และความเชี่ยวชาญไปประยุกต์ใช้

4. ประสานงานกับมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาและจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยและทุนอุดหนุนการวิจัยสำหรับนักวิจัยใหม่

1. ประสานงานกับมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาและจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย และทุนอุดหนุนการวิจัยสำหรับนักวิจัยใหม่

2. ประสานงาน และร่วมกับมหาวิทยาลัยในการสร้างระบบนักวิจัยหลังปริญญาเอก (Postdoctoral)

3. ประสานงานและร่วมกับมหาวิทยาลัย ในการจัดกลุ่มนักวิจัยพี่เลี้ยง (Mentor) ให้กับกลุ่มนักวิจัยใหม่

4. จัดกลุ่มอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษเพื่อสนับสนุนงานวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์

5. แผนส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ

1. ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการประสานงานและผลักดันให้เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในประเทศ

2. พัฒนาความร่วมมือกับโรงเรียนในสังกัดรัฐบาลและเอกชน เพื่อให้อาจารย์และนิสิตได้ทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมความก้าวหน้าทางการศึกษา

นโยบายและมาตรการแผนงานอื่น ๆ

1. ด้านการบริหาร (การพัฒนาการบริหารและการพัฒนาโครงสร้างองค์กร การบริหารทรัพยากรและการเงิน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ฯลฯ)

นโยบาย

1. จัดทำโครงสร้างของคณะให้ชัดเจนและกระจายอำนาจให้กับหน่วยงานย่อยให้มากที่สุด ตลอดจนจัดทำโครงสร้างส่วนส่งเสริม ได้แก่ สำนักงานคณบดีคณะฯ ให้มีประสิทธิภาพในการบริการสูงสุดด้านความรวดเร็ว ถูกต้อง และโปร่งใส

2. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรทุกสายงานด้วยการให้การสนับสนุน การฝึกอบรมศึกษาต่อหรือไปหาประสบการณ์ ณ แหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานด้วยสวัสดิการต่าง ๆ ตามระเบียบราชการด้วยความรวดเร็วให้ความเที่ยงธรรมจากผลการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจ ร่วมใจกันพัฒนาคณะต่อไป

3. จัดสิ่งแวดล้อมให้น่าเรียนน่าสอน มีห้องเรียนที่มีคุณภาพตรงตามความเหมาะสมของศาสตร์ต่าง ๆ และมีเพียงพอสามารถใช้ได้ทั้งภายใน และภายนอกเวลาราชการและโครงการบริการวิชาการต่าง ๆ

4. สามารถใช้ทรัพยากรของคณะร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการเงินจะต้องมีการจัดสรรไปยังหน่วยงานต่าง ๆ อย่างยุติธรรมเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานสูงสุด

5. พัฒนาหน่วยงานต่าง ๆ ของคณะให้ปฏิบัติงาน การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารด้วยเทคโนโลยีและสามารถประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

มาตรการ

1. กำหนดคุณลักษณะของงานและภาระงานต่าง ๆ ให้ชัดเจนเพื่อลดการซ้ำซ้อน รวดเร็ว ถูกต้อง และสะดวกต่อการติดตามงาน

2. ให้จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรของสาขาวิชาหรือหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำการประเมินผลงานด้วย

3. ปรับปรุงอาคารเรียนทั้งภายในและภายนอกอาคารให้น่าเรียนน่าสอน จัดหาอาคารเรียนและห้องเรียนให้เพียงพอและมีมาตรฐาน

4. ทรัพยากรใดของคณะที่สามารถใช้ร่วมกันได้จะส่งเสริมให้ใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสม สำหรับหน่วยงานใดที่มีความจำเป็นต้องใช้เป็นการเฉพาะก็จะสนับสนุนให้มี ด้านการเงินจะจัดสรรให้หน่วยงานอย่างเป็นธรรม

5. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายใน และนอกองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์

2. ด้านการพัฒนาบริการวิชาการ

นโยบาย

1. ส่งเสริมให้ภาควิชา สาขาวิชาและหน่วยงานต่าง ๆ ของคณะให้มีศักยภาพในการให้บริการวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ทางการศึกษาแก่สังคม

2. สนับสนุนให้มีหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน ตลอดจนเอื้ออำนวยความสะดวกในด้านการจัดดำเนินการบริการวิชาการ

3. พัฒนาปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพในการดำเนินการบริการวิชาการของคณะศึกษาศาสตร์

มาตรการ

1. คณะฯ ภาควิชาและสาขาวิชาจัดและดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมโดยเน้นคุณภาพและคุณธรรม

2. ขยายงานบริการวิชาการของคณะศึกษาศาสตร์ไปสู่ภูมิภาค โดยคำนึงถึงคุณภาพและคุณธรรม

3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริการวิชาการระหว่างหน่วยงานในคณะและหน่วยงานในมหาวิทยาลัย ตลอดจนหน่วยงานภายนอกเพื่อให้การบริการวิชาการแก่สังคม

4. พัฒนาการบริการวิชาการให้เป็นระบบโดยจัดให้มีหน่วยงานซึ่งมีบุคลากรประจำทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการบริการวิชาการเฉพาะ โดยมีหน้าที่ในการประสานงาน การเงิน การจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์การจัดเตรียมการสถานที่ ตลอดจนงานด้านอาหาร และพิธีการต่าง ๆ

5. ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของบุคลากรในคณะให้มีศักยภาพในการจัดบริการวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ส่งเสริมและพัฒนาให้อาจารย์ได้เสนอแนวคิดและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการแก่สังคม โดยสนับสนุนให้มีการบริการวิชาการทุกรูปแบบ

3. ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

นโยบายหลัก

อนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

นโยบายรอง

1. ส่งเสริมและพัฒนาเด็ก เยาวชน และชุมชนให้เป็นผู้ตระหนักในคุณค่า และมีความเข้มแข็งในการศึกษาและพิทักษ์หวงแหนศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

2. ส่งเสริมและพัฒนาการค้นคว้าวิจัยทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

3. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรม ทั้งทางด้านการสร้างสรรค์และค้นคว้าวิจัย

มาตรการ

1. สนับสนุนและให้ความสำคัญกับการศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนา ตลอดจนการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2. สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ให้มีการพัฒนา และนำประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์ในบริบทใหม่ของสังคม

3. จัดให้มีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีความสามารถด้านศิลปะและวัฒนธรรมทั้งศักยภาพในการสร้างสรรค์ และการค้นคว้าวิจัย

4. ส่งเสริมให้นิสิตตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมและคุณค่าของความเป็นไทยเชื่อมโยงกับการพัฒนาการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิต

5. จัดให้มีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และชุมชนให้เป็นผู้ตระหนักในคุณค่าและมีความเข้มแข็งในการศึกษา และพิทักษ์หวงแหนศิลปะ และวัฒนธรรม

6. ให้มีการกำหนดทิศทางและแผนสำหรับการดำเนินภารกิจของมหาวิทยาลัยด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมที่ชัดเจนในระยะสั้นและระยะยาว

4. ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

นโยบาย

ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และพัฒนาเครือข่ายข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาสำหรับบุคลากรและนิสิต

มาตรการ

1. จัดหาเรื่องมือและอุปกรณ์ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เพียงพอกับการเรียนการสอน รวมทั้งในรูปแบบห้องเรียน

2. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ การสร้างองค์ความรู้บนเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. มีหน่วยงานและบุคลากรด้านวิชาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาดูแลระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการเรียนการสอนของคณะ

4. การให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้บุคลากรในคณะฯ มีความรู้ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

5. จัดให้มีการติดตามประเมินผลการพัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการประเมินความคุ้มค่าในการลงทุน

6. จัดให้มีการประสานงานเพื่อการพัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ได้ประโยชน์สูงสุด และประหยัดที่สุด

6. พัฒนาการของการฝึกหัดครูไทย

พัฒนาการของการฝึกหัดครูไทย เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2435 ภายหลังจากที่ได้มีการตั้งโรงเรียนอย่างเป็นระบบเมื่อ พ.ศ. 2414 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวังเป็นแห่งแรก หลังจากนั้นได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งในเมืองหลวง และต่างจังหวัด ครูผู้สอนในระยะแรกคือบุคลากรในกรมพระอาลักษณ์ พระภิกษุ และผู้มีความรู้ในวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เมื่อการศึกษาขยายตัวแพร่หลายมากขึ้น และได้มีการกำหนดหลักสูตรแบบเรียน การวัดและการประเมินผลอย่างเป็นระบบมีความจำเป็นที่จะต้องมีครูที่มีความรู้เฉพาะในสาขาวิชาชีพครู เพื่อทำหน้าที่สอนในระบบโรงเรียน โดยโรงเรียนฝึกหัดครูแห่งแรกเปิดสอนเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2435 ที่บริเวณโรงเลี้ยงเด็กสะพานดำ กรุงเทพฯ มีนายกรีนรอด ชาวอังกฤษ เป็นอาจารย์ใหญ่ ต่อมาย้ายไปอยู่วัดเทพศิรินทราวาส เรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์วัดเทพศิรินทราวาส ในระยะต่อมาได้ขยายโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นอีกหลายแห่งทั้งในเมืองหลวงและต่างจังหวัดเป็นประเภทชายล้วน หญิงล้วน และสหศึกษา

หลักสูตรระยะแรกในปี พ.ศ. 2435 มี 2 หลักสูตรคือหลักสูตรประกาศนียบัตร ครูสอนภาษาไทย และประกาศนียบัตรครูสอนภาษาอังกฤษ ต่อมาเปิดหลักสูตรเพื่อผลิตครูชั้นมูลศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ภายหลังมีหลักสูตรวิชาชีพ และพลศึกษาจากการขยายตัวของหลักสูตร ทำให้แบ่งหลักสูตรการฝึกหัดครูออกเป็นหลักสูตรฝึกหัดครูสามัญ หลักสูตรฝึกหัดครูกสิกรรม ฝึกหัดครูหัตถกรรม และฝึกหัดครูพลศึกษา ระดับของหลักสูตรมีหลายระดับดังนี้

- หลักสูตรครูประกาศนียบัตรจังหวัด (ว.) รับผู้จบระดับประถมศึกษามาเรียน 1 ปี
- หลักสูตรครูมูล (ป.) รับผู้จบมัธยมปีที่ 4 มาเรียนต่อ 2 ปี
- หลักสูตรครูประถม (ป.ป.) รับผู้จบมัธยมปีที่ 6 มาเรียน 3 ปี
- หลักสูตรครูมัธยม (ป.ม.) รับผู้จบหลักสูตรครูประถมมาเรียนต่อ 2 ปี

หลักสูตรการฝึกหัดครูในระยะแรก (ช่วงปี 2435 – 2496) เป็นหลักสูตรในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี

หลักสูตรในระยะต่อมาเริ่มในปี พ.ศ. 2497 ซึ่งนับว่าเป็นระยะของการขยายตัว และการเปลี่ยนแปลงของสถาบันฝึกหัดครู โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 2 ประการคือ ประการแรกมีการจัดตั้งกรมการฝึกหัดครู เมื่อ 28 กันยายน 2497 มีนโยบายให้การฝึกหัดครูในกรมต่าง ๆ รวมอยู่ในกรมเดียวกัน และประการที่สองยกฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงประสานมิตรเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี การฝึกหัดครูในช่วงหลังแบ่งออกได้เป็นการฝึกหัดครูที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกหัดครูที่อยู่ในความรับผิดชอบของทบวงมหาวิทยาลัย

6.1 การฝึกหัดครูที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการปัจจุบันประกอบด้วย

6.1.1 การฝึกหัดครูในความรับผิดชอบของกรมการฝึกหัดครู ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานนามว่า สถาบันราชภัฏ

6.1.2 การฝึกหัดครูสังกัดกรมพลศึกษา เปิดสอนหลักสูตรฝึกหัดครู พลศึกษาและสุขศึกษา ในวิทยาลัยพลศึกษา

6.1.3 การฝึกหัดครูสังกัดกรมศิลปากร ประกอบด้วย วิทยาลัยนาฏศิลป์จัดการศึกษา 3 ระดับคือ นาฏศิลป์ชั้นต้นรับผู้จบประถมศึกษาหลักสูตร 6 ปี นาฏศิลป์ชั้นกลางหลักสูตรต่อจากชั้นต้น 3 ปี เทียบเท่าประโยคครูประถมการช่าง (ป.ป.ช.) และนาฏศิลป์ชั้นสูงหลักสูตรต่อจากชั้นกลาง 3 ปี เทียบเท่าประโยคครูมัธยมการช่าง (ป.ม.ช.) ส่วนวิทยาลัยช่างศิลป์เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง (5 ปี) รับผู้จบมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรศิลปศึกษาชั้นสูง (2 ปี)

6.1.4 การฝึกหัดครูสังกัดกรมอาชีวศึกษา สถาบันที่รับผิดชอบด้านการผลิตครูอาชีวศึกษา เดิมคือวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ปัจจุบันยกฐานะเป็นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล การผลิตครูอยู่ในความรับผิดชอบของคณะศึกษาศาสตร์ โดยร่วมมือประสานงานกับคณะต่าง ๆ ในการผลิตครูอาชีวศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และประกาศนียบัตรชั้นสูง

6.2 การฝึกหัดครูในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

การจัดการฝึกหัดครูของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์เป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

สถาบันผลิตครูทั่วประเทศทุกสังกัดมีจำนวนมากกว่า 100 แห่ง เป็นผลให้การผลิตครูทำได้เกินความต้องการ และมาตรฐานหลักสูตรต่างกัน ประกอบกับมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

และรวดเร็วในยุคเทคโนโลยีข่าวสาร ทำให้มีความจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษา พร้อม ๆ กับการปฏิรูปการฝึกหัดครู

ตาราง 1 จำนวนสถาบันการผลิตครู จำแนกตามสังกัดและภาคภูมิศาสตร์ ปีการศึกษา 2542

ภาคภูมิศาสตร์	รวมทั้งสิ้น	กระทรวงศึกษาธิการ						ทบวงมหาวิทยาลัย		
		สถาบันราชภัฏ	สถาบันราชมงคล	กรมศิลปากร	กรมอาชีวศึกษา	กรมพลศึกษา	รวม	สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน	รวม
รวมทั้งสิ้น	126	36	19	16	19	17	107	16	3	19
1. กรุงเทพมหานคร	27	6	5	3	4	1	19	7	1	8
2. ภาคกลาง	17	3	7	4	1	1	16	1	-	1
3. ภาคใต้	20	5	2	3	4	4	18	2	-	2
4. ภาคตะวันตก	8	4	-	-	1	2	7	1	-	1
5. ภาคเหนือ	22	8	2	2	3	4	19	2	1	3
6. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	25	8	2	3	5	4	22	2	1	3
7. ภาคตะวันออก	7	2	1	1	1	1	6	1	-	1

หมายเหตุ : 1 กรมศิลปากร มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 3 สถาบัน คือสถาบันศิลปกรรม มี 3 วิทยาลัย

2 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้ง 3 แห่งเปิดสอนระดับปริญญาโท

3 ไม่นับรวมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของสงฆ์ 2 แห่ง

(ข้อมูลจากสำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544)

7. การปฏิรูปการฝึกหัดครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538) ได้กำหนดแผนการปฏิรูปการฝึกหัดครู เพื่อให้เกิดแรงผลักดันต่อการยกระดับคุณภาพ ประสิทธิภาพของครูในประเด็นหลัก 4 ประเด็นคือ การสรรหาคนเข้าเรียนวิชาชีพครู การพัฒนาคณาจารย์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ การปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู และการพัฒนาครูประจำการ โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้สถาบันฝึกหัดครูและคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ในด้านของการสรรหาบุคคลเข้าเรียนวิชาชีพครูโดยสถาบันฝึกหัดครูจำเป็นต้องร่วมมือกับสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในการคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นครูที่ดีโดย

1. สรรหาผู้ที่มีความสามารถและมีศักยภาพ มีความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นผู้ให้การศึกษาอบรมเยาวชนเข้าวิชาชีพครูให้มากขึ้น

2. ให้แรงจูงใจด้วยสิทธิประโยชน์และให้ทุนการศึกษาอย่างเพียงพอ พร้อมทั้งการยกย่องและยอมรับนับถือแก่วิชาชีพครูโดยรวม

3. ปรับปรุงระบบการคัดเลือกนิสิตนักศึกษา ครู พัฒนาระบบการศึกษาอบรมให้ผู้เข้ามาเรียนครู สามารถเป็นครูที่มีคุณภาพสูงทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอน และเนื้อหาสาระ เพื่อความรอบรู้ชีวิต

4. ส่งเสริมและขยายผลโครงการสร้างครูที่ดำเนินการอยู่แล้ว เช่น โครงการคุรุทายาท โครงการเพชรในตม และโครงการผู้มีความสามารถพิเศษต่าง ๆ เป็นต้น ให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพสูง

5. แสวงหาผู้รู้ผู้ชำนาญการเฉพาะทางในชุมชนและท้องถิ่นมาเสริมการให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน โดยให้สิทธิประโยชน์ตอบแทนที่สามารถดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถช่วยงานการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง

กระบวนการสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาเรียนวิชาชีพครูจากผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น การคัดเลือกควรทำโดยความร่วมมือระหว่างอาจารย์ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และสถาบันผลิตครู ทำการสรรหาและคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีศักยภาพบุคลิกภาพ และความประพฤติเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ครูที่ดีในอนาคตในลักษณะโครงการพิเศษที่คัดเลือกโดยตรงของสถาบันผลิตครู และบางกรณีอาจคัดสรรนักศึกษาที่เข้าเรียนวิชาการศึกษาตามปกติที่มีผลการเรียนและความประพฤติดีผ่านเกณฑ์การคัดสรรเพื่อให้ทุนการศึกษาเป็นกรณีไป

นอกจากนั้นในกลุ่มผู้สำเร็จปริญญาตรีสาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ อาจได้รับการคัดสรรให้เข้ามาเป็นครู โดยให้ได้รับการฝึกอบรมวิชาการศึกษาเป็นเวลา 1 ปี ทั้งนี้ตามข้อตกลงระหว่างสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูกับหน่วยงานผู้ใช้ครู

ในส่วนของการประเมินแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) ซึ่งประเมินโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาดังนี้

1. การพัฒนาการฝึกหัดครู

ควรมีนโยบายและแผนเกี่ยวกับการพัฒนาการฝึกหัดครูให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เน้นการมีส่วนร่วมของเอกชนในการผลิตครู การพัฒนาระบบ พัฒนาระบบเลือกสรรนักศึกษาครู พัฒนาอาจารย์ในสถาบันผลิตครู พัฒนากระบวนการเรียนการสอนนักศึกษาครู และการผลิตครูในสาขาที่ขาดแคลน

2. การใช้ครู

ควรพัฒนาระบบการคัดเลือกครู โดยมีหลักประกันความเสมอภาค สร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพครู พัฒนาระบบการสร้างความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพครู มีการกระจายอำนาจในการบริหารงานบุคคลให้มากขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องมีหลักประกันในการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงาน

3. การพัฒนาครูประจำการ

ควรมีหน่วยงานกลางที่จะดำเนินการพัฒนาครูประจำการทั้งด้านความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพครูด้วยวิธีการต่าง ๆ นอกเหนือจากการฝึกอบรม เพื่อยกระดับมาตรฐานและผดุงศักดิ์ศรีของวิชาชีพครู โดยกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูประจำการได้พัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกัน

4. การปรับปรุงกฎระเบียบ

ควรเร่งปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาครู และไม่เสริมสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพครูและพัฒนาวิชาชีพครู และไม่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของชาติ

5. การกำกับติดตามและประเมินผล

เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการและประสานงานกับสถาบันผลิตครู และ

หน่วยงานใช้ครูในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการที่ปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

8. นโยบายและแผนปฏิรูปการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) กำหนดนโยบายและแผนปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดขอบเขตของบุคลากรทางการศึกษาไว้ดังนี้

"ครู" หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

"คณาจารย์" หมายถึง คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

"การผลิตครู" หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับครูก่อนประจำการ

"การพัฒนาครู" หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความสามารถของครูประจำการ

สถาบันการผลิตครูในยุคปฏิรูปการศึกษาจำเป็นจะต้องปรับบทบาทจากการผลิตครูก่อนประจำการให้มีหน้าที่ในการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาประจำการในลักษณะเครือข่ายของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ส่วนการผลิตครูใหม่ตามเกณฑ์วิชาชีพชั้นสูง เน้นการผลิตตามความต้องการในสาขาขาดแคลนและการพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้นในระดับบัณฑิตศึกษา โดยจะต้องมีการปฏิรูประบบและกระบวนการผลิตครู การปฏิรูประบบและกระบวนการพัฒนาครูและการปฏิรูปสถาบันผลิตครู ดังนี้

นโยบายการปฏิรูป

1. ปฏิรูประบบและกระบวนการผลิตครู เพื่อให้มีระบบการผลิตตามความต้องการครูในอนาคต และมีกระบวนการผลิตที่มุ่งผลลัพธ์ ครูตามหลักสูตรใหม่จะต้องมีความสามารถในการสร้างสรรค์การเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ พฤติกรรมสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

2. ปฏิรูประบบและกระบวนการพัฒนาครู เพื่อให้มีระบบและกระบวนการพัฒนาที่มุ่งผลลัพธ์ที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ และสามารถพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มี

ความเข้มแข็ง และมีดุลยภาพใน 3 ด้านคือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

3. ปฏิรูปสถาบันผลิตครู เพื่อให้สถาบันผลิตครูมีความพร้อม มีความเข้มแข็ง และประสิทธิภาพสูงในบทบาทใหม่ตามแผนปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครู และมีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง

แผนการปฏิรูป

1. แผนปฏิรูปการผลิตครู ประกอบด้วยแผนหลัก 3 แผน

1.1 แผนปฏิรูปโปรแกรมและกระบวนการการผลิตครู เพื่อให้มีโปรแกรมผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษารุ่นใหม่ที่มีคุณภาพมาตรฐานวิชาชั้นสูงตามเกณฑ์ของสภาครู และบุคลากรทางการศึกษาเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และมีความยืดหยุ่นในการตอบสนองความจำเป็นเร่งด่วน และความจำเป็นระยะยาว โดยเฉพาะความต้องการครูในสาขาวิชาขาดแคลน

แผนนี้จะสนับสนุนให้สถาบันผลิตครูเสนอโครงการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการผลิตครู ในสาขาที่มีศักยภาพและความพร้อม ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โปรแกรมการผลิตครูใหม่ อาจมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1.1.1 หลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี (4 ปี + ฝึกประสบการณ์ 1 ปี) ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

1.1.2 หลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี 2 ปริญญา (4 ปี + ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 1 ปี) ทางครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์และศาสตร์ในกลุ่มสาระที่จะสอน (วิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ฯลฯ)

1.1.3 หลักสูตรปริญญาโททางการสอนแนวใหม่ 2 ปี (Master of Arts in Teaching) ที่เน้นความเชี่ยวชาญในการสอน สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทุกสาขา

1.1.4 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการสอน 1 ปี (รวมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ) สำหรับบัณฑิตปริญญาตรีสาขาอื่นที่ไม่ใช่คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

1.1.5 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา (รวมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ) 1 ปี สำหรับบัณฑิตปริญญาตรีทุกสาขา

1.2 แผนปฏิรูปความเชื่อมั่นศรัทธาในวิชาชีพครู เพื่อให้ระบบการผลิตครูใหม่มีความสามารถในการแข่งขันกับศาสตร์อื่นในการดึงดูดคนดี คนเก่ง และมีจิตวิญญาณความเป็นครูเข้าสู่ระบบได้

แผนนี้จะสนับสนุนให้สถาบันผลิตครูเสนอโครงการพัฒนาวิธีการใหม่ในการชี้นำและสรรหาบุคคลเข้าสู่โปรแกรมผลิตครูใหม่ และโครงการรณรงค์ความเชื่อมั่นศรัทธาในวิชาชีพครู เช่น โครงการครูในอนาคต (Future Teachers of Thailand)

1.3 แผนปฏิรูปเป้าหมายในการผลิตครูเชิงรุก เพื่อให้มีปริมาณครู และบุคลากรทางการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการสาขาต่าง ๆ ในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง โดยงดการผลิตครูในสาขาที่ผลิตเกินและเพิ่มการผลิตในสาขาที่ขาดแคลน ทั้งนี้ไม่รวมโครงการที่มุ่งผลิตนักการศึกษา (Educational Study)

แผนนี้จะเสนอให้รัฐมีกลไกในการกำกับจัดทำแผนร่วมกันเกี่ยวกับปริมาณการผลิต การจัดสรรทรัพยากร และแผนการใช้ครูระยะยาว เช่น มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยนโยบายและแผนการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา – กชค. (National Commission for Teacher Education หรือ NCTE)

2. แผนการปฏิรูปการพัฒนาครูประจำการ ประกอบด้วยแผนหลัก 3 แผนคือ

2.1 แผนปฏิรูปการเร่งรัดพัฒนาครูประจำการ เพื่อให้มีโปรแกรมเชิงรุกในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ กลุ่มต่าง ๆ ให้มีคุณสมบัติและความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานใหม่ทั้งด้านมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในสภาพของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน

แผนนี้จะสนับสนุนให้สถาบันผลิตครูเสนอโครงการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการเร่งด่วนในเขตพื้นที่บริการ

2.2 แผนปฏิรูปการพัฒนาครูประจำการต่อเนื่องระยะยาว เพื่อให้มีโปรแกรมการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาประจำการอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานวิชาชีพ และมาตรฐานบริหารงานบุคคล โดยสนับสนุนทางเลือกใหม่ในการพัฒนา เช่น Induction Program สำหรับครูใหม่ (เพิ่งบรรจุ) , Leadership Excellence Program Self – Directed Development, Cooperative Development Change Oriented Development, Professional Development School เป็นต้น

แผนนี้จะสนับสนุนให้สถาบันผลิตครูเป็นสถาบันเครือข่ายในการพัฒนาครูและบุคลาการทางการศึกษาประจำการ ร่วมกับสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ โดยมีกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเป็นกลไกสำคัญ และสนับสนุนให้สถาบันผลิตครูเสนอโครงการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาประจำการแบบต่อเนื่องระยะยาว

2.3 แผนจัดตั้งราชวิทยาลัยคุรุเมธี เพื่อให้เป็นองค์กรจูงใจการพัฒนาตนเองของครู รวมทั้งการผดุงเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพครู โดยการจัดระบบยกย่องเชิดชูเกียรติครูดี – ครูเก่ง และครูผู้เสียสละเพิ่มเติมจากระบบบริหารงานบุคคล และองค์กรวิชาชีพครู เพื่อเพิ่มกำลังใจและพลังจูงใจให้ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาตนเองให้เกิดผลต่อผู้เรียน วิชาชีพครู การศึกษา และสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้เรียน และชุมชนที่มีความแตกต่างกัน

แผนนี้จะสนับสนุนให้สถาบันผลิตครูร่วมระดมความคิดเสนอรูปแบบการจัดตั้งราชวิทยาลัยฯ

3. แผนปฏิรูปสถาบันผลิตครู ประกอบด้วยแผนหลัก 3 แผน คือ

3.1 แผนปฏิรูปคุณภาพคณาจารย์ เพื่อให้คณาจารย์สถาบันผลิตครูมีคุณภาพ คุณวุฒิและปริมาณเพียงพอตามเกณฑ์มาตรฐาน มีความสามารถและมีพลังในการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูป ด้วยวิธีการที่หลากหลายยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด รวมทั้งมีประสบการณ์ตรงในการจัดการเรียนการสอน และ/หรือการบริหารในสถานศึกษา

3.2 แผนเร่งรัดการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการใช้ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับภูมิปัญญาสากลอย่างเหมาะสม และเป็นฐานหลักของการพึ่งตนเองในการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

3.3 แผนปฏิรูประบบโครงสร้างการบริหาร และการประกันคุณภาพสถาบันผลิตครู เพื่อให้สถาบันผลิตครูมีมาตรฐานร่วมหรือมาตรฐานกลาง ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงอย่างต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการของสังคม มีความใกล้ชิดกับสถานการณ์จริง มีความเชื่อมโยงกับสถานศึกษา และมีความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

โดยอาจเสนอให้มีหน่วยงานกลางในการรับรองมาตรฐาน และประกันคุณภาพสถาบันผลิตครูในลักษณะ National Council for the Accreditation of Teacher Education และมีการจัดตั้งสมาคมสถาบันผลิตและพัฒนาครูในลักษณะ Thai Association of Colleges for Teacher Education เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และความร่วมมือในรูปแบบเครือข่ายสถาบันผลิตและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องระยะยาว

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชำนาญ แสงแก้ว (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงาน รัฐควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของสถาบันผลิตครู โดยกำหนดองค์กรระดับชาติที่มีเอกภาพในการกำหนดนโยบาย ติดตามผลและกำกับดูแลสถาบันผลิตครูอย่างจริงจัง

ในส่วนของที่ประชุมคณบดีคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ ควรครอบคลุมถึงคณบดีคณะครุศาสตร์ของสถาบันราชภัฏ เพื่อจะได้มีส่วนในการเสนอแนวคิดในการกำหนดนโยบายด้านการผลิตครูได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรและการจัดการ ควรปรับโครงสร้างและการจัดการดังนี้

2.1 จะต้องใช้โรงเรียนสาธิตในสังกัดให้เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาธิตการสอน ทดลอง ค้นคว้า วิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในบริบทของสังคม และวัฒนธรรมไทย

2.2 ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านศึกษาศาสตร์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อเป็นฐานสำหรับการเรียนการสอนและบริการวิชาการแก่สังคม

2.3 การคัดเลือกคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ควรเน้นคุณธรรมควบคู่กับประสบการณ์และความสามารถทางวิชาการ

2.4 คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ต้องปฏิบัติงาน ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ในหน่วยงานต่าง ๆ ตามภาระที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 1 ภาคเรียนต่อการปฏิบัติงานระยะ 2 ปี หรือต้องมีผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง

2.5 คณะศึกษาศาสตร์ ควรได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ เพื่อสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 คณะศึกษาศาสตร์ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตรการเรียนการสอนในการผลิตบัณฑิตสาขาศึกษาศาสตร์

2.7 คณะศึกษาศาสตร์ ควรทำการคัดเลือกนิสิตเอง โดยไม่ผ่านระบบการสอบของทบวงมหาวิทยาลัย

2.8 คณะศึกษาศาสตร์ ควรพัฒนาไปสู่ความเป็นนานาชาติโดยเริ่มจากระดับบัณฑิตศึกษาที่มีความพร้อมด้านบุคลากรและปัจจัยอื่นก่อน

2.9 คณะศึกษาศาสตร์ ควรจัดบริการวิชาการแก่สังคมให้มากขึ้น โดยถือว่าการบริการวิชาการแก่สังคมเป็นหน้าที่

2.10 ควรจัดองค์กรของคณะศึกษาศาสตร์ให้มีความพร้อมในการผลิตครูเช่นเดียวกับวิทยาลัยวิชาการศึกษา

3. แนวคิดการพัฒนาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ ควรดำเนินการดังนี้

3.1 การจัดการเรียนการสอน ควรให้นิสิตได้พัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยในการเรียนรู้เท่านั้น ระบบการฝึกหัดครูต้องมีลักษณะพิเศษมีแนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

3.2 การผลิตครูควรจัดหอพักให้นิสิตทุกคนเพื่อเป็นประโยชน์ในการฝึกลักษณะที่พึงประสงค์

3.3 หลักสูตรศึกษาศาสตร์ควรจะได้มีการปรับเปลี่ยนด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.3.1 หลักสูตรศึกษาศาสตร์ควรพัฒนาทัศนะแบบองค์รวม เนื้อหาวิชาที่สอนควรจะได้บูรณาการเข้ากับการปฏิบัติจริง และให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรงจากโรงเรียนเพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์เมื่อสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้หลักสูตรศึกษาศาสตร์ควรเน้นบูรณาการ ภูมิปัญญาต่างประเทศกับภูมิปัญญาไทย และความรู้ท้องถิ่น โดยรู้เท่าทันและควบคู่ไปอย่างมีดุลยภาพ

3.3.2 คณะศึกษาศาสตร์ควรร่วมมือกับโรงเรียนสาธิต ปรับบทบาทให้เป็นศูนย์พัฒนาวิชาชีพครู โดยจัดโรงเรียนสาธิตให้เป็นสถานปฏิบัติการทั้งทางการสอน และการวิจัย

3.3.3 คณะศึกษาศาสตร์ควรจะมีการส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางศึกษาศาสตร์ในบริบททางวัฒนธรรมไทย สังคมไทย ในกรณีที่จะนำองค์ความรู้จากต่างประเทศมาสอน นิสิตควรจะได้ศึกษาทดลอง หรือปรับให้เหมาะกับบริบทของสังคมไทยก่อน

3.3.4 หลักสูตรศึกษาศาสตร์ควรมุ่งพัฒนาบัณฑิตให้สำนึก และรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของความเป็นครู

3.3.5 หลักสูตรศึกษาศาสตร์ควรพิจารณาเพิ่มหลักสูตรแบบต่อยอดโดยรับผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี เฉพาะสาขาอื่นเข้ามาศึกษาเฉพาะวิชาชีพทางศึกษาศาสตร์อย่างเข้มข้นและเป็นภาคปฏิบัติ 1 ปี และเพิ่มหลักสูตรศึกษาต่อในระดับปริญญาโทเป็นการเฉพาะ เพื่อเร่งรัดสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพในสาขาที่ขาดแคลน

9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับครูและการฝึกหัดครูไทย

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ทำการวิจัยในนามของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิต และพัฒนาครู เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการปฏิรูปวิชาชีพครู และความคิดเห็นจากประชาชนในกรุงเทพมหานคร และ 4 ภูมิภาค ทั้งนี้ได้นำเสนอพัฒนาการทางการผลิตครูของไทยเป็น 7 ยุคคือ

1. ยุคการฝึกหัดครูแบบอรูปนัย (พ.ศ. 2500 – 2434) เป็นยุคก่อนมีสถาบันผลิตครู ไม่มีหลักสูตรชัดเจน ดำเนินการในวังและในวัด เป็นการสอนตัวต่อตัว โดยเน้นว่าครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม

2. ยุคครุศึกษาเพื่อปฏิรูปบ้านเมือง (พ.ศ. 2435 – 2455) เป็นยุคเริ่มต้นของโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ เพื่อผลิตครูอาจารย์ไปสอนในกรุงเทพ และหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับยุคสมัยการปฏิรูปปรับปรุงบ้านเมือง

3. ยุคครุศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและท้องถิ่น (พ.ศ. 2456 – 2488) ในยุคนี้ให้ความสำคัญของชนบทไทย ถือว่าขอบฟ้าของประเทศไทยอยู่ที่ชนบท จึงเน้นการผลิตครูด้านอาชีพโดยเฉพาะเกษตรกรรม เพื่อไปสอนในชนบทเป็นการเริ่มต้นโครงการฝึกหัดครูชนบท

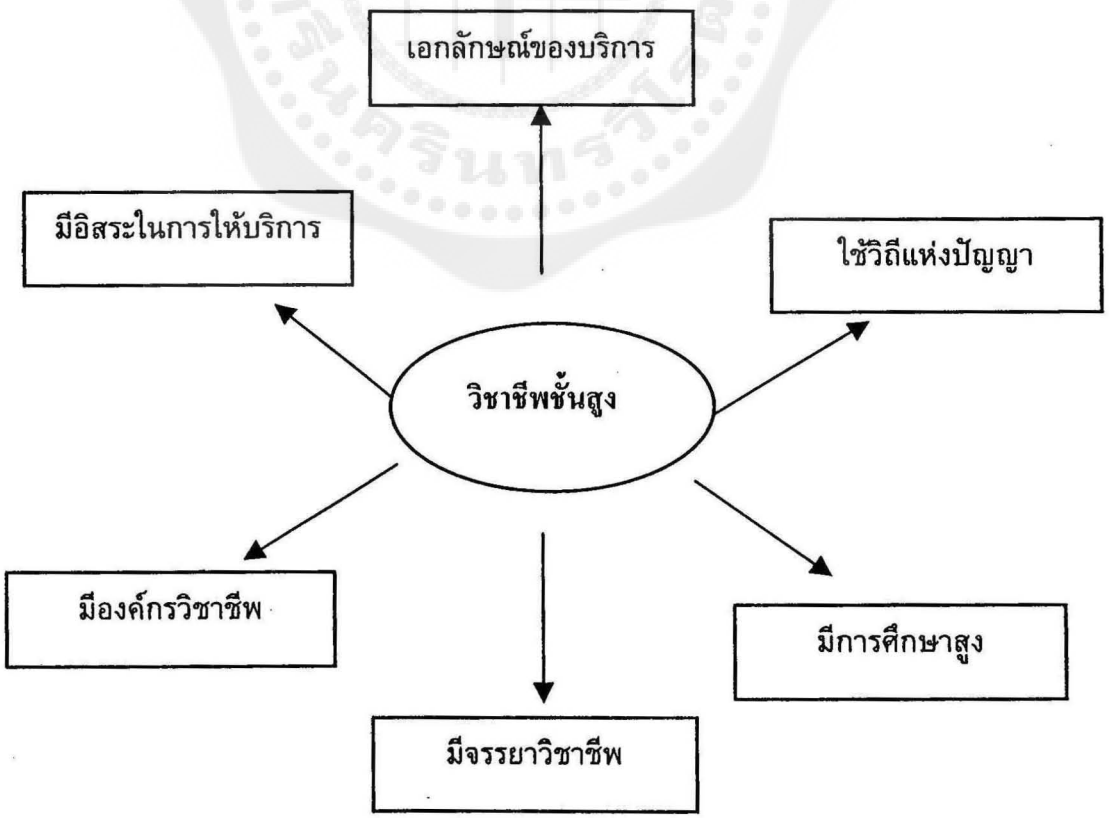
4. ยุคครุศึกษาเพื่อความทันสมัย (พ.ศ. 2489 – 2516) เป็นยุคของการผลิตครูเพื่อให้มีความเป็นสากล อาศัยรูปแบบความเจริญจากต่างประเทศ โดยได้รับความช่วยเหลือผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ

5. ยุคครุศึกษาเพื่อแสวงหาเอกลักษณ์ (พ.ศ. 2517 – 2530) เป็นยุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มีนักคิดอิสระต้องการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย โดยเร่งปฏิรูปการศึกษาระดับประถมศึกษาแบบทดลองมอบอำนาจเพื่อให้เป็นรูปแบบการจัดประถมศึกษาของประเทศไทยโดยเฉพาะ

6. ยุคครุศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู (พ.ศ. 2535 – 2539) เป็นยุคที่ต้องการให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง และครูเป็นนักวิชาชีพชั้นสูง

7. ยุคครุศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นไป) สืบต่อจากยุคที่หก การผลิตครูเน้นความเป็นวิชาชีพ เป็นครูมืออาชีพ และครูคุณภาพ เพื่อปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งออกตามความแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ที่ให้ออกกฎหมายการศึกษา และให้พัฒนาวิชาชีพครู

ผลการวิจัยได้นำเสนอนโยบายในการผลิตและพัฒนาครูโดยมุ่งคุณภาพครู และกำหนดให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ที่มีคุณลักษณะดังภาพ



ทั้งนี้ นโยบายประกอบด้วย 3 นโยบายย่อยคือ

- นโยบายการผลิตครูเพื่อคุณภาพครูและความเป็นวิชาชีพชั้นสูง
- นโยบายการใช้ครูเพื่อคุณภาพครูและความเป็นวิชาชีพชั้นสูง
- นโยบายการบำรุงรักษาและพัฒนาครูเพื่อคุณภาพครูและความเป็นวิชาชีพชั้นสูง

แต่ละนโยบายได้กำหนดมาตรการดังต่อไปนี้

1. นโยบายการผลิตครูเพื่อคุณภาพครู และความเป็นวิชาชีพชั้นสูง

มาตรการ 1.1 ให้ได้คนเก่ง คนดีมีแววความเป็นครูมาเรียนครู โดยการคัดสรรและให้ทุนมาเรียนครูอีกทั้งผลิตครูให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยประกันให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนได้เป็นครู

มาตรการ 1.2 ให้มีการผลิตครูรุ่นใหม่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครู และเหมาะสมกับยุคการปฏิรูปการศึกษาโดยจัดกลไกสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสถาบันผลิตครูองค์กรวิชาชีพครูและองค์กรกลางการบริหารบุคคล

มาตรการ 1.3 ให้มีการผลิตครูผู้นำที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นครูมืออาชีพในการยกคุณภาพของวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยหลักสูตรครุศึกษา 6 ปี กล่าวคือ ใช้เวลา 4 ปีในการศึกษาระดับปริญญาในเนื้อหาวิชาการ ใช้เวลา 1 ปี สำหรับเรียนวิชาการศึกษา และอีก 1 ปี สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การผลิตครูผู้นำแนวนี้จะเป็นการยกมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง นับว่าเป็นหลักสูตรครุศึกษาเพื่อประกันคุณภาพครูใหม่อย่างแท้จริง

มาตรการ 1.4 เพื่อให้สถาบันผลิตครูมีเอกลักษณ์ด้านความเป็นเลิศในการผลิตครู เห็นสมควรให้คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน เป็นบัณฑิตวิทยาลัยทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ โดยเน้นหนักการจัดการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ถ้าจะจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ก็ควรเป็นหลักสูตรปริญญาตรี 5 – 6 ปี ที่มุ่งสร้างครูผู้นำ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา ส่วนสถาบันผลิตครูอื่นให้เน้นการผลิตครูระดับปริญญาตรีเป็นหลักต่อไป

มาตรการ 1.5 ให้มีมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง หรือสถาบันเทคโนโลยีชั้นสูง เพื่อทำการวิจัยค้นคว้าสร้างองค์ความรู้ในทางครุศึกษา ทั้งโปรแกรมก่อนประจำการ และโปรแกรมครุศึกษาประจำการ ตลอดจนการผลิตครูของครูที่มีคุณภาพเพื่อบ่มเพาะครูเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

มาตรการ 1.6 สนับสนุนให้สภาคณบดี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผน และดำเนินการปฏิรูปสถาบันผลิตครูเพื่อคุณภาพครู และความเป็นวิชาชีพชั้นสูงในบริบทใหม่ของวิชาชีพครูไทย

มาตรการ 1.7 ให้ประกันคุณภาพสถาบันครุศึกษาไทยทั้งระบบ โดยกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรการประเมินคุณภาพงานตามพันธกิจ และการพัฒนาโครงสร้าง และระบบให้มีการประดันคุณภาพทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

มาตรการ 1.8 ให้มีสถาบันภายนอกจัดระดับคุณภาพของสถาบันครุศึกษาไทยเพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นสถาบันครุศึกษาเพื่อความเป็นเลิศในการผลิตครู

2. นโยบายการใช้ครูเพื่อคุณภาพครู และความเป็นวิชาชีพชั้นสูง

มาตรการ 2.1 ให้ปฏิรูปกระบวนการใช้ครู 4 องค์ประกอบ คือ การมอบหมายงาน การสร้างแรงจูงใจและการบริหารแบบมีส่วนร่วม การนิเทศและพัฒนาครู และการประเมินผลการปฏิบัติงาน จากการวิจัยพบว่า กระบวนการ 4 องค์ประกอบนี้ เป็นองค์ประกอบของประสิทธิภาพในการใช้ครู อีกทั้งโรงเรียนในแต่ละสังกัดมีจุดเด่นจุดด้อยของการใช้ครูแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีจุดเด่นในการใช้ครูในด้านการนิเทศและพัฒนาครู แต่มีข้อด้อยในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในขณะที่โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีจุดเด่นในเรื่องการมอบหมายงาน แต่ก็มีจุดด้อยในการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

มาตรการ 2.2 ให้เร่งรัดการจัดระบบบริหารบุคคล และการกำหนดเงินเดือน ค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ให้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา 54 และมาตรา 55 เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มใจ เต็มความสามารถ เต็มหน้าที่ความรับผิดชอบ และเต็มเวลา อีกทั้งเป็นการจูงใจให้คนดีคนเก่งเข้าสู่ วงการวิชาชีพครูด้วย

3. นโยบายการบำรุงรักษา และพัฒนาครูเพื่อคุณภาพครูและความเป็นวิชาชีพชั้นสูง

มาตรการ 3.1 ให้ปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาครู โดยการฝึกอบรมสัมมนาอย่างเดียวเป็นการส่งเสริมให้ครูได้เข้าอบรมสัมมนาเป็นประจำทุกปี มีการศึกษาต่อ และการจัดงบประมาณสนับสนุนให้ครูได้พัฒนางานประจำของตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น การทำวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น ควบคู่การปฏิรูปการบริหารจัดการเพื่อให้ครูมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

มาตรการ 3.2 เพื่อให้มีการยกระดับคุณภาพของบุคลากรประจำการ 700,000 คน โดยเร่งด่วน เพื่อการปฏิรูปการศึกษา โดยการจัดตั้งสถาบันพัฒนาครูและผู้บริหารประจำการเป็นองค์กรมหาชน เป็นนิติบุคคล โดยนำสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษามารวมกับองค์กรใหม่ที่จะตั้งขึ้น เพื่อเป็นเครือข่ายในการพัฒนาบุคลากรประจำการในระบบทางไกล บูรณาการกับการพัฒนาบุคลากรประจำการตามระบบปกติ สถาบันพัฒนาครูและผู้บริหารประจำการจะร่วมกันศึกษาความต้องการจำเป็น (Training needs) ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการอบรม และอุปกรณ์เอกสารประกอบการอบรม ตลอดจนสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งนี้สถาบันพัฒนาครู และผู้บริหารประจำการจะเปิดโอกาส และสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นองค์กรพัฒนาเอกชนและสถานศึกษาในเขตพื้นที่ได้มีบทบาทในการผลิตและพัฒนาครูตามความต้องการของเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรการ 3.3 ให้รีบเร่งจัดตั้งกองทุนคงเงินต้นตามมาตรา 52 และ 55 กล่าวคือ กองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้เงินประเดิมจากโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต และทุกฝ่ายน่าจะช่วยกันรณรงค์จัดหาเงินสนับสนุนกองทุนคงเงินต้นดังกล่าว เพื่อนำดอกผลไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องเป็นระบบต่อไป

มาตรการ 3.4 ให้มีการยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่น โดยใช้รูปแบบการยกย่องที่ให้ทั้งเกียรติและงาน โดยครูผู้มีผลงานดีเด่น จะได้ประกาศเกียรติคุณยกย่องเพื่อแสดงรูปธรรมของครูที่ดี และได้รับเงินรางวัล เพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนางานและพัฒนาวิชาชีพครูต่อไป

มาตรการ 3.5 ให้เชื่อมโยงการฝึกอบรมกับการศึกษาประจำการเพื่อรับปริญญา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนาบุคลากรประจำการ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ขาดแคลนครู เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เป็นต้น และเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูในการพัฒนาตามเส้นทางแห่งความก้าวหน้าของวิชาชีพครู

มาตรการ 3.6 ให้รัฐลงทุนซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ครูมัธยมศึกษาได้เช่า เพื่อใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดของผู้เรียนและเป็นเครื่องมือในการช่วยพัฒนาตนเองของครู

4. นโยบายการผลิตและพัฒนาครู เพื่อคุณภาพครูและความเป็นวิชาชีพชั้นสูง

มาตรการ 4.1 ให้ประกันคุณภาพครู 6 องค์ประกอบคือ การผลิตครู การพัฒนาครู การประเมินคุณภาพครู การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู การปฏิบัติงานครู และการตอบแทนและการยกย่องให้รางวัลครู อันเป็นการสร้างศรัทธา และความเชื่อมั่นต่อคุณภาพครูและวิชาชีพครูในฐานะเป็นวิชาชีพชั้นสูง ทั้งจากบุคคลภายในและภายนอกวงการศึกษา

มาตรการ 4.2 ให้จัดตั้งราชวิทยาลัยครุศาสตร์ เพื่อเป็นองค์กรรวมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาดีเด่น ในการพัฒนานโยบายการผลิตและพัฒนาครู เพื่อคุณภาพครูและพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ตลอดจนนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ

มาตรการ 4.3 ระดมสื่อมวลชนและทุกฝ่ายให้ช่วยกันรณรงค์ให้ผู้นำของสังคมเห็นและให้ความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจ และการเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมเพื่อคุณภาพครู ตลอดจนการเรียกร้องให้พ่อแม่ผู้ปกครอง รวมตัวกันเป็นมวลวิกฤติ (critical mass) แสดงความต้องการคุณภาพครูและคุณภาพการศึกษาเพื่อลูกหลานไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยสถาบันเพื่อพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาสภาพปัจจุบัน นำเสนอแนวคิดโครงสร้าง และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ พร้อมทั้งศึกษาแนวโน้มของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย และประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาครู โดยในบทที่ 3 นี้จะกล่าวถึงการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินงานและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ประชากรที่เป็นบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยข้าราชการสาย ก, ข และ ค

2. ประชากรผู้ทรงคุณวุฒิของประเทศ โดยพิจารณาจากบุคคลผู้มีชื่อเสียงภายนอกและภายในวงการศึกษาของประเทศ

3. ประชากรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

1. บุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 50 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย

2. ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกและภายในวงการศึกษา ใช้วิธีการนำเสนอรายชื่อ (nominate) โดยบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ในข้อ 1. จำนวน 10 ท่าน

3. บุคลากรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ให้ข้อคิดเห็นในกระบวนการประชุมประชาพิจารณ์โดยใช้หนังสือเชิญชวนไปยังคณะต่าง ๆ

4. คณะกรรมการประจำคณะศึกษาศาสตร์ (purposive sampling)

(<u>หมายเหตุ</u> : กลุ่มตัวอย่างในข้อ 3 มีผู้เข้าร่วมประชุมน้อยมาก จึงได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพิ่มเติมอย่างไม่เป็นทางการ และปรับแผนการดำเนินการเป็นการใช้ผู้เชี่ยวชาญทางการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์เพิ่มเติม โดยการให้ตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพิ่มเติม ตามแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ฉบับที่ 2)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ เป็นแบบสอบถามที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อปรับปรุงและพัฒนารูปแบบโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ 4 ลักษณะ และการเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาโครงสร้างของคณะศึกษาศาสตร์ ดังภาคผนวก ข แบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ตอน

ตอนที่ 1 โครงสร้างการบริหารและการจัดการ

ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบโครงสร้างการบริหารและการจัดการ 4 รูปแบบ พร้อมจุดเด่นและข้อจำกัดของแต่ละรูปแบบให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับรูปแบบใด หรืออาจนำเสนอรูปแบบอื่น ๆ พร้อมข้อเสนอเพิ่มเติม

ตอนที่ 2 โครงสร้างด้านบุคลากรและนิสิต

ผู้วิจัยได้เสนอโครงสร้างด้านบุคลากร (ผู้สอน) ตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย และโครงสร้างด้านนิสิตเกี่ยวกับข้อพิจารณาระบบการรับนิสิตในปัจจุบัน และคุณสมบัติของผู้จะเข้าศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์

ตอนที่ 3 โครงสร้างด้านหลักสูตร

ผู้วิจัยนำเสนอโครงสร้างหลักสูตร วิชาเอก วิชาโท และหน่วยกิตในหมวดวิชาต่างๆ พร้อมข้อพิจารณาเกี่ยวกับความเหมาะสม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 4 โครงสร้างของการผลิตบัณฑิตและความเป็นผู้นำด้านวิชาการศึกษา

ผู้วิจัยนำเสนอข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิต วัตถุประสงค์ของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม และอื่น ๆ

ตอนที่ 5 ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา และด้านอื่นที่ไม่ใช่ทางด้านศึกษา เพื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

2. แบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ เป็นแบบสอบถามโครงสร้างการผลิตบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ ซึ่งได้ผ่านขั้นตอนการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การสัมนาผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นๆ และประชาพิจารณ์จากบุคลากรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย

1. โครงสร้างการบริหารและการจัดการ ประกอบด้วย การผลิตบัณฑิตทุกระดับร่วมกับคณะต่างๆ และการผลิตบัณฑิตหลังปริญญาตรี สำหรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอน

2. โครงสร้างด้านบุคลากร ประกอบด้วย

- บุคลากรสายอาจารย์ ด้านศึกษาศาสตร์และสาขาวิชาเฉพาะซึ่งสังกัดคณะต่างๆ

- นิสิตในระดับการศึกษาต่าง ๆ

3. โครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วยลักษณะของหลักสูตร ประเภทของหลักสูตรทุกระดับการศึกษาคือระดับปริญญาตรี โท และเอก และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูสำหรับบัณฑิตในสาขาอาชีพต่าง ๆ

4. โครงสร้างของงาน ประกอบด้วย

- โครงสร้างของงานด้านหลักสูตร โดยมีเป้าหมายการรับนิสิตระดับปริญญาตรีตามแผนของหน่วยงาน เพื่อป้องกันการว่างงานหรือบัณฑิตล้นงาน ส่วนเป้าหมายการรับนิสิตปริญญาโท ปริญญาเอก และประกาศนียบัตรวิชาชีพครูเปิดรับทั่วไปเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

- โครงการของงานด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการประกอบด้วยการจัดหลักสูตรฝึกอบรมครูประจำการ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การจัดโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำเผยแพร่แนวคิดหรือทฤษฎีทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติได้จริง และการสร้างมาตรการและกลไก เพื่อรักษาและควบคุมคุณภาพครูเช่น จัดศูนย์ปฏิบัติการด้านการประกันคุณภาพครูในระดับต่าง ๆ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพการผลิตครูในประเทศจากสถาบันฝึกหัดครูทั่วประเทศ การศึกษาจากประเทศต่างๆ นำเสนอแนวคิดโครงสร้างและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงสร้างที่นำเสนอ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของหน่วยงานที่ผลิตบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศและศึกษาสภาพปัจจุบันคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. เสนอโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ในด้านปัจจัยป้อนกระบวนการและผลผลิต โดยจะเสนอในโครงสร้าง 4 ลักษณะคือ โครงสร้างด้านบุคลากร โครงสร้างของหลักสูตร โครงสร้างการบริหารและการจัดการและโครงสร้างของผลงาน ทั้งนี้มีขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยย่อดังนี้

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรของคณะศึกษาศาสตร์ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

2.3 ร่างโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์และจัดประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 1 ภายในคณะศึกษาศาสตร์เพื่อพิจารณาร่างโครงสร้าง

2.4 สรุปโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

3. วิเคราะห์โครงสร้างที่นำเสนอ โดย

3.1 กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาโครงสร้าง โดยมีองค์ประกอบของผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ นอกวงการศึกษาและในวงการศึกษา จำนวนฝ่ายละ 5 ท่าน รวม 10 ท่าน

3.2 จัดประชุมสัมมนาครั้งที่ 2 ผู้เข้าประชุมประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

3.3 นำเสนอโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ต่อประชากรของมหาวิทยาลัยเพื่อทำประชาพิจารณ์

3.4 นำเสนอโครงสร้างการผลิตบัณพิตด้านศึกษาศาสตร์ต่อคณะกรรมการประจำคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและศึกษาความเป็นไปได้ของโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

4. ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงสร้างโดยการวิเคราะห์การปฏิรูปการศึกษาจากประเทศต่างๆ เพื่อประกอบการเสนอโครงสร้าง การผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ด้านการบริหารและการจัดการ ด้านบุคลากร โครงสร้างของหลักสูตร และโครงสร้างของงาน

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการสรุปข้อความข้อคิดเห็นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงต่างๆ ของการดำเนินงาน ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของหน่วยงานที่ผลิตบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยและสถาบันโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การจัดกลุ่ม การแจงนับ และการสรุปรูปแบบโครงสร้างหลักสูตรตามแนวที่กำหนดไว้คือโครงสร้างการบริหารและการจัดการ โครงสร้างด้านบุคลากร โครงสร้างของหลักสูตร และโครงสร้างของงาน

2. การประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 1 เพื่อพิจารณาร่างโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ภายในคณะศึกษาศาสตร์ เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2541 ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์

3. การประชุมสัมมนาครั้งที่ 2 เป็นการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ทั้งในและนอกวงการศึกษา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2542

4. การนำเสนอโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ต่อประชากรของมหาวิทยาลัย เพื่อทำประชาพิจารณ์ ปรากฏว่าไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากมีผู้เข้าร่วมการประชุมน้อยกว่า 20 คน จึงดำเนินการเพิ่มเติมในข้อต่อไป

5. สัมภาษณ์และสอบถามคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 9 คน ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2542

6. เนื่องจากในช่วงปี 2542 เป็นต้นมา กระแสการปฏิรูปการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศกำลังรุนแรง จึงได้ปรับเพิ่มแนวดำเนินการพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์เพิ่มเติมจากการวิเคราะห์จากข้อมูลสารสนเทศด้านต่างๆ เพื่อประกอบการนำเสนอโครงสร้างให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลสารสนเทศ จากแนวโน้มต่างๆ ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน (พ.ศ. 2541) โดยการวิเคราะห์เอกสาร

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน (พ.ศ. 2541) ของหน่วยงานที่ผลิตบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ลาดกระบัง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบับราชภัฏ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งทุกแห่งเป็นสถาบันของรัฐ ดังนั้น โครงสร้างของการบริหารและการจัดการ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือมีโครงสร้างการบริหารงานและจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี เบ็ดเสร็จอยู่ภายใต้คณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ ซึ่งแตกต่างจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่วนการบริหารและจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานั้น จะผลิตมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ภายในคณะศึกษาศาสตร์ โดยมีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงาน ซึ่งแตกต่างจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษาอยู่ในสังกัดบัณฑิตวิทยาลัย สำหรับโครงสร้างด้านบุคลากรและนิสิตนั้น ได้ศึกษาสัดส่วนของอาจารย์ตามวุฒิการศึกษาและสัดส่วนของอาจารย์ต่อนิสิต ทุกมหาวิทยาลัยใช้เกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัยดังนี้

สัดส่วนอาจารย์ตามวุฒิการศึกษา

	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
การศึกษาระดับปริญญาตรี	1	6	3
การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	0	5	5

สัดส่วนอาจารย์ต่อนิสิต

การศึกษาระดับปริญญาตรี	1 : 15
การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	1: 5

โครงสร้างด้านหลักสูตร สำหรับปริญญาตรีมีทั้งหลักสูตร 4 ปี หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี โดยมีลักษณะวิชาเอกต่างๆ กันเช่นเอกคู่ เอกเดี่ยว วิชาเอกและวิชาโท และมีสาขาวิชาเอกที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีรายละเอียดในภาคผนวก ก. ซึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันมากในแต่ละมหาวิทยาลัย รวมทั้งโครงสร้างการผลิตและความเป็นผู้นำด้านวิชาการศึกษา ซึ่งสะท้อนจากจุดมุ่งหมายของคณะที่ได้รวบรวมไว้ในภาคผนวก ก. เช่นเดียวกัน

จากการศึกษาสภาพของหน่วยงานที่ผลิตบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์โครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ดำเนินการเบ็ดเสร็จในคณะศึกษาศาสตร์

คณะกรรมการบริหารคณะศึกษาศาสตร์จะประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา หรือประธานกรรมการบริหารหลักสูตรตามวิชาเอก ซึ่งทุกคนสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ แต่บางคนอาจไม่มีคุณวุฒิทางศึกษาศาสตร์

จุดเด่น

- สามารถรับนิสิตได้อย่างอิสระ ตัดสินใจภายในคณะศึกษาศาสตร์

ข้อจำกัด

- เปิดวิชาเอกได้จำกัด
- ต้องมีอาจารย์หลากหลายสาขาวิชา
- ปัจจุบันมีความเป็นไปได้น้อย เพราะไม่สามารถบรรจุอาจารย์ในวิชาเอกต่างๆ เพิ่มเติมได้

รูปแบบที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ดำเนินการผลิตร่วมกับคณะต่าง ๆ

คณะกรรมการบริหารคณะศึกษาศาสตร์จะประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชาในคณะศึกษาศาสตร์ หรือประธานกรรมการบริหารหลักสูตรตามวิชาเอกและตัวแทนคณะ หรือภาควิชาที่ร่วมเปิดวิชาเอก ซึ่งไม่ใช่บุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ทั้งหมด

จุดเด่น

- สามารถเปิดวิชาเอกได้หลากหลายตามศักยภาพของคณะต่าง ๆ
- บัณฑิตมีความรู้ในสาขาวิชาเอกลึกซึ้ง ซึ่งจะมีผลดีต่อการสอนนักเรียนของบัณฑิตเองและมีความรู้ในวิชาชีพครูที่เหมาะสม มีลักษณะเหมือน กศ.บ. ในยุคของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ข้อจำกัด

- การประสานงานระหว่างคณะและภาควิชามีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องอาศัยความร่วมมือและการจัดการที่ดี

หมายเหตุ

1. หลักสูตรเป็น interdisciplinary อย่างแท้จริง
2. ความร่วมมือสำคัญอย่างยิ่ง
3. เป็นลักษณะเดิมของ วศ.ประสานมิตร ที่สามารถจะผลิตครูที่เก่งทั้งวิชาการ (วิชาที่สอน) มีคุณธรรม จริยธรรมและบุคลิกภาพของครูที่ดี เนื่องจากได้รับการอบรม และซึมซาบในความเป็นครูตลอด 4 ปีที่ศึกษา

รูปแบบที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์รวมทั้งคณะอื่น ๆ สามารถผลิตครู กศ.บ. ได้โดยเอกเทศ

สำหรับคณะกรรมการบริหารคณะศึกษาศาสตร์จะประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี และหัวหน้าภาควิชา หรือประธานกรรมการบริหารหลักสูตร ทุกคนสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ (ภายใน มศว จะมีนิสิตที่เรียนด้านศึกษาศาสตร์กระจายอยู่ในคณะต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคณะศึกษาศาสตร์เลย)

จุดเด่น

- ทุกคณะสามารถผลิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์ได้ตามความพอใจของตน
- สามารถเปิดวิชาเอกได้อย่างกว้างขวาง

ข้อจำกัด

- คณะศึกษาศาสตร์ไม่สามารถกำกับดูแลและควบคุมคุณภาพ/ปริมาณการผลิตครูได้
- คณะศึกษาศาสตร์จะมีบทบาทผลิตครูในระดับอนุบาล/ประถมศึกษาและเปิดสอนวิชาชีพด้านการฝึกอบรมและวิชาชีพครู เช่น การวัดผล วิจัย แนะแนว เทคโนโลยี เท่านั้น

รูปแบบที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์รับเฉพาะผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วเท่านั้น

คณะกรรมการบริหารคณะศึกษาศาสตร์จะประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา หรือประธานกรรมการบริหารหลักสูตรตามวิชาเอกและดำเนินการเป็นบัณฑิตวิทยาลัย ด้านศึกษาศาสตร์ โดยมีหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (เป็นประกาศนียบัตรภายหลังปริญญาตรี) หลักสูตรปริญญาโท และปริญญาเอก

จุดเด่น

- สามารถรับนิสิตได้ทุกสาขาวิชาเอก
- ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนี้ทุกคนจะมีความรู้ในวิชาที่จะสอนลึกซึ้งและมีความรู้ในวิชาชีพครู
- บุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์อยู่ในสาขาวิชาชีพครูทั้งหมด
- ยกระดับผู้สอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ

ข้อจำกัด

- ต้องเปลี่ยนระบบการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ โดยกำหนดว่าผู้สอนในระดับการศึกษาต่าง ๆ จะต้องมีปริญญาตรีในสายวิชาที่ตนสอน และมีประกาศนียบัตร (หลังปริญญาตรี) ทางวิชาชีพครู
- จะต้องสังคายนาระบบการผลิตครูของประเทศ

หมายเหตุ

1. ปัจจุบันคณะศึกษาศาสตร์มีศักยภาพที่จะดำเนินงานในลักษณะนี้ ซึ่งศักยภาพการผลิตนิสิตระดับหลังปริญญาตรีของคณะฯ ยังสูงและเป็นที่ยอมรับของประเทศ
2. คณะศึกษาศาสตร์สร้างหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นแก่บุคลากรที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ด้านการฝึกอบรม การวิจัยและพัฒนาทางสังคมเพื่อปฏิบัติงานในองค์กรต่าง ๆ

2. การสำรวจความคิดเห็นจากบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์

จากผลการศึกษาในข้อ 1 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ภาคผนวก ข.) สรุปผลการวิเคราะห์แบบสอบถามดังนี้

2.1 รูปแบบการบริหารและการจัดการในคณะศึกษาศาสตร์ ควรเป็นรูปแบบที่ 2 ร่วมกับรูปแบบที่ 4 กล่าวคือ คณะศึกษาศาสตร์ ดำเนินการผลิตบัณฑิตร่วมกับคณะต่างๆ และรับบุคคลที่จบปริญญาตรีในสาขาต่าง ๆ เข้าศึกษาวิชาชีพครู เพื่อเป็นผู้สอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาในสาขาวิชาที่บุคคลนั้น สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี

2.2 โครงสร้างด้านบุคลากรและนิสิต เนื่องจากเป็นข้อกำหนดของทบวงมหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้ตอบส่วนใหญ่ (72%) เห็นด้วยกับสัดส่วนของอาจารย์ตามวุฒิการศึกษา ผู้สอนในระดับปริญญาตรีควรเป็นปริญญาตรี : โท : เอก เท่ากับ 1 : 6 : 3 โดยมีผู้เสนอว่าไม่ควรมีอาจารย์วุฒิปริญญาตรี โดยกำหนดให้อาจารย์วุฒิปริญญาตรี : โท : เอก เป็น 0 : 6 : 4

ส่วนวุฒิของอาจารย์ ผู้สอนในระดับบัณฑิตศึกษาควรเป็นปริญญาโท : เอก = 5 : 5 และสัดส่วนของอาจารย์ : นิสิตในการศึกษาระดับปริญญาตรี = 1 : 15 และระดับบัณฑิตศึกษา = 1 : 5

โครงสร้างด้านนิสิตเกี่ยวกับการรับเข้าเรียนในคณะศึกษาศาสตร์ควรใช้ทั้ง 2 ระบบ คือ รับตรงเป็นส่วนใหญ่ตามโครงการเพชรในตม ซึ่งทำให้ได้นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและมีความตั้งใจจะเป็นครู และส่วนน้อยรับจากการสอบคัดเลือกของทบวงมหาวิทยาลัย

2.3 โครงสร้างด้านหลักสูตร

ประเภทของหลักสูตรควรประกอบด้วย

- หลักสูตรระดับปริญญาตรีทางการศึกษาทุกวิชาเอก เพื่อสอนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน (12 ปี)
- หลักสูตรระดับปริญญาโทและเอกด้านการสอนตามระดับการศึกษา และสาขาวิชาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สำหรับบัณฑิตในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอน

ส่วนโครงสร้างด้านจำนวนหน่วยกิตนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วยและเห็นว่าควรเพิ่มรายวิชาเลือกให้กว้างขวางขึ้น

2.4 โครงสร้างของการผลิตบัณฑิตและความเป็นผู้นำด้านวิชาการศึกษา

- ลักษณะของบัณฑิตทางการศึกษาที่เหมาะสมคือ
  - มีความรู้ดี
  - มีคุณธรรม
  - มีมนุษยสัมพันธ์
  - ความสามารถในการสอน
  - สามารถรับใช้และพัฒนาทางสังคม

- ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
  - เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของบัณฑิตให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าในด้านจริยธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม และการปรับตัวในการครองชีวิต
  - เพื่อผลิตบัณฑิตทางการศึกษาให้มีความสามารถทั้งด้านวิชาที่สอนและการเป็นครู

- ความเหมาะสมของการจัดการด้าน
  - การเรียนการสอน ประกอบด้วยความพร้อมของบุคลากรในการเปิดหลักสูตรระบบการพัฒนา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน คุณสมบัติของนิสิต ระบบการวัดและประเมินผล แต่ในส่วนของปัจจัยเกื้อหนุนยังไม่เหมาะสม เช่น อาคารสถานที่ ห้องสมุด โสตทัศนูปกรณ์ และวัสดุการศึกษาอื่น ๆ
  - กิจกรรมการพัฒนานิสิต ยังไม่ค่อยเหมาะสมทั้งในด้านสุขภาพ ส่งเสริมจริยธรรม บำเพ็ญประโยชน์ วิชาการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในสังคมชาติโดยรวม

- การวิจัยยังไม่ค่อยเหมาะสม ทั้งในด้านนโยบาย แผนงานและระบบสนับสนุนการวิจัย การเผยแพร่งานวิจัย และทรัพยากรเพื่อการวิจัย

- การบริการทางวิชาการแก่สังคม มีคำตอบว่าเหมาะสมและไม่เหมาะสมเท่ากัน

- การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ไม่เหมาะสม (แทบจะไม่มี)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงสร้างด้านต่าง ๆ นั้น 4 ด้าน ได้รวบรวมไว้ในภาคผนวก ข.

3. การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิด้านศึกษาศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทางศึกษาศาสตร์

สรุปข้อคิดจากการประชุมได้ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหารและการจัดการ

1.1 การผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี ร่วมกับคณะต่าง ๆ โดยใช้บุคลากรร่วมกันระหว่างคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งรับผิดชอบด้านวิชาชีพครูและวิชาเอกที่เกี่ยวข้องที่ไม่ใช่วิชาที่เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่น วิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา วิชาการวัด และประเมินผล วิชาวิจัย วิชาการแนะแนว เป็นต้น

ในส่วนของวิชาเนื้อหาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะวิชาในระดับชั้นปีที่ 7 – 12 (หรือระดับมัธยมศึกษาปัจจุบัน) ความลึกซึ้งในเนื้อหาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง จึงจำเป็นต้องให้ภาควิชาในคณะต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบด้านวิชาเอก เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษา ศิลป พลศึกษา เป็นต้น การจัดระบบความร่วมมือในการบริหารและจัดการจะต้องมีระเบียบที่ชัดเจน ตรวจสอบได้

1.2 การผลิตบัณฑิตหลังปริญญาตรี โดยรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอน แบ่งเป็น

- ที่ไม่ใช่ทางการศึกษา
- ปริญญาตรีที่ต้องการมีคุณวุฒิด้านการสอน เพื่อสอนในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ
- ปริญญาตรีทางการศึกษาและไม่ใช่ทางการศึกษา เพื่อเพิ่มวิทยะฐานะในระดับปริญญาที่สูงขึ้นทางด้านการสอน

2. โครงสร้างด้านบุคลากร

2.1 บุคลากรสายผู้สอน ประกอบด้วย

2.1.1 บุคลากรด้านศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วยผู้มีวุฒิสายวิชาการศึกษาทั้งหมด สังกัดคณะศึกษาศาสตร์

2.1.2 บุคลากรด้านวิชาเอกและวิชาเฉพาะประกอบด้วย บุคลากรสังกัดคณะอื่นที่มีวุฒิทางวิชาการในวิชาเอก ซึ่งจะต้องกำหนดภาระงานสอนให้คณะศึกษาศาสตร์อย่างชัดเจน เป็นภาระงานที่ได้รับความยินยอมหรืออนุมัติจากคณะต้นสังกัดเป็นรายปี

นอกจากนั้นจะมีบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์อีกจำนวนหนึ่ง ที่สอนวิชาเอกทางการศึกษาที่ไม่ใช่วิชาเนื้อหา เช่น วิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา วิชาการบริหาร วิชาการวัดผล สถิติ และวิจัย

2.2 นิสิต ประกอบด้วยนิสิตระดับปริญญาตรี โท และเอกทางการศึกษา (กศ.บ. กศ.ม. และ กศ.ด.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

2.3 บุคลากรอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่บริการทั่วไปและบริการทางการศึกษา ซึ่งจะต้องมีคุณวุฒิเฉพาะด้านตามลักษณะงาน

3. โครงสร้างของหลักสูตร

3.1 ลักษณะของหลักสูตร

หลักสูตรทุกระดับเน้นการปฏิบัติจริง ในสถานศึกษาเน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ ให้มีศรัทธาต่อมนุษย์ เน้นพัฒนาตัวบุคคลให้มีวุฒิภาวะ มีภูมิปัญญา มีพลัง และมีความไวในการรับรู้ปัญหา และการแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและสังคมไทย

3.2 ประเภทของหลักสูตร

- หลักสูตรระดับปริญญาตรีทางการศึกษาด้านการสอนในวิชาเอกต่าง ๆ ควรเปิดให้น้อยลง โดยไปเน้นในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

- หลักสูตรระดับปริญญาตรีด้านเทคนิควิชาการศึกษา ได้แก่ วิชาการแนะแนว วิชาการวัดและประเมินผล วิชาวิจัย วิชาเทคโนโลยี ควรเปิดรับให้กว้าง เพื่อผลิตบัณฑิตทางการศึกษาที่ไม่เน้นเป็นครูในสถานศึกษาเท่านั้น หากเน้นบุคลากรด้านเกี่ยวกับบุคคล สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการให้บริการทางวิชาการและการฝึกอบรม

- หลักสูตรระดับปริญญาโทและเอก สาขาการสอนในวิชาเอกต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้สอนในสถาบันการศึกษาทุกระดับแบ่งเป็น

- หลักสูตรบัณฑิตศึกษาด้านการสอน มุ่งเน้นให้มีความลึกซึ้งในเนื้อหาวิชา และเทคนิคการสอน การวิจัยทางการสอน

- หลักสูตรบัณฑิตศึกษาด้านเทคนิควิชาการศึกษา และสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อผลิตบุคลากรด้านการศึกษา การฝึกอบรมและฝ่ายบุคคลสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนบุคลากรระดับสูงทางการศึกษา เพื่อหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารการศึกษา นักเทคโนโลยีการศึกษา นักวิจัยทางศึกษาศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ ฝ่ายบุคคลและฝึกอบรม

- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สำหรับบัณฑิตในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอน เพื่อเป็นผู้สอนในสถาบันการศึกษาทุกระดับ

- หลักสูตรประกาศนียบัตรด้านการฝึกอบรม เพื่อเป็นบุคลากรด้านเทคนิคการฝึกอบรม การถ่ายทอดความรู้ และการจัดกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น การจัดค่ายลักษณะต่าง ๆ การจัดกิจกรรมกลุ่ม และอาสาสมัคร เป็นต้น

4. โครงสร้างของงาน

4.1 โครงสร้างของงานด้านหลักสูตร

- ปริญญาตรีทางการศึกษา เปิดรับนิสิตตามแผนความต้องการของหน่วยงานเท่านั้น เพื่อป้องกันการว่างงานหรือบัณฑิตล้นงาน
- ปริญญาโท เอก และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เปิดรับทั่วไป เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

4.2 โครงสร้างของงานด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการศึกษา

- หลักสูตรฝึกอบรมครูประจำการ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา
- จัดโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ แนวคิด หรือทฤษฎี ทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติได้จริง
- สร้างมาตรการและกลไก เพื่อรักษาและควบคุมคุณภาพครู เช่น จัดศูนย์ปฏิบัติด้านการประกันคุณภาพครูในระดับต่าง ๆ

4. การสัมภาษณ์และสอบถามจากคณบดีคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์

ผู้วิจัยได้ร่างโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ซึ่งพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

(ร่าง) โครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

1. โครงสร้างการบริการและการจัดการ แบ่งเป็น 2 ส่วน

1.1 การผลิตบัณฑิตทุกระดับร่วมกับคณะต่าง ๆ โดยใช้บุคลากรร่วมกันระหว่างคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งรับผิดชอบด้านวิชาชีพครู และวิชาเอกที่เกี่ยวข้อง และภาควิชาในคณะต่าง ๆ จะรับผิดชอบด้านวิชาเอกที่จะเป็นเนื้อหาวิชาการที่นิสิตจะสอน เช่น วิทยาศาสตร์ สังคม ภาษา ศิลป เป็นต้น

1.2 การผลิตบัณฑิตหลังปริญญาตรี โดยรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอน

คณะกรรมการการบริหารและการจัดการ จะประกอบด้วย บุคลากรจากคณะศึกษาศาสตร์ ได้แก่ คณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา และ/หรือ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรตามวิชาเอก และบุคลากรจากคณะอื่น ๆ ที่ร่วมเปิดวิชาเอก ได้แก่ ผู้แทนคณะจากคณะอื่น ๆ ที่ร่วมเปิดวิชาเอก

2 โครงสร้างด้านบุคลากร

2.1 บุคลากรสายอาจารย์ ประกอบด้วย ผู้มีวุฒิในสายวิชาการศึกษาทั้งหมดซึ่งสังกัดคณะศึกษาศาสตร์

2.2 บุคลากรสายอาจารย์ ประกอบด้วย ผู้มีวุฒิในสายวิชาเอกต่าง ๆ ซึ่งสังกัด. คณะอื่น

2.3 นิสิต ประกอบด้วย นิสิตระดับปริญญาตรี โท และเอก ทางการศึกษา (กศ.บ. กศ.ม. และ กศ.ด.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

3. โครงสร้างของหลักสูตร

3.1 หลักสูตรระดับปริญญาตรีทางการศึกษาทุกวิชาเอก เพื่อสอนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน (12 ปี)

3.2 หลักสูตรระดับปริญญาโท และเอก ด้านการสอนในทุกระดับการศึกษาและสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

3.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สำหรับบัณฑิตในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอน

หลักสูตรทุกระดับเน้นการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา เน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นภาระกิจที่ยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ ให้มีศรัทธาต่อมนุษย์ เน้นพัฒนาตัวบุคคลให้มีวุฒิภาวะมีภูมิปัญญา มีพลัง และมีความไวในการรับรู้ปัญหา และการแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและสังคมไทย

4. โครงสร้างของงาน

4.1 โครงสร้างของงานด้านหลักสูตร

4.1.1 ปริญญาตรีทางการศึกษา จะเปิดรับนิสิตตามแผนความต้องการของหน่วยงานเท่านั้น เพื่อป้องกันการว่างงานหรือบัณฑิตล้นงาน

4.1.2 ปริญญาโท เอก และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เปิดรับทั่วไปเพื่อพัฒนาและเพิ่มคุณวุฒิ

4.2 โครงสร้างของงานด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการศึกษา

4.2.1 จัดโปรแกรมเบ็ดเสร็จเพื่อฝึกอบรมครูประจำการอย่างกว้างขวาง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

4.2.2 จัดตั้งทวิภาคีกับโรงเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำ และเผยแพร่ทฤษฎีทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติได้จริง

4.2.3 สร้างมาตรการและกลไก เพื่อรักษาและควบคุมคุณภาพครู โดยตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านการประกันคุณภาพครูในระดับต่าง ๆ (ร่วมพลังสร้าง resource center)

ผู้วิจัยนำเสนอร่างโครงสร้างนี้ไปสัมภาษณ์และสอบถามจากคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถาม (สัมภาษณ์) ในภาคผนวก ค.

ผลการสัมภาษณ์และสอบถามคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 9 คน สรุปได้ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหารและการจัดการ

1.1 การผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีร่วมกับคณะต่าง ๆ

คณบดี 4 ราย เห็นด้วย และ 5 ราย ไม่เห็นด้วยที่จะใช้บุคลากรจากคณะอื่นๆ ร่วมผลิตบัณฑิตโดยให้รับผิดชอบการสอนในวิชาเอก ในส่วนที่เห็นด้วยได้ให้เหตุผลเพิ่มเติมดังนี้

- เป็นการใช้บุคลากรที่คุ้มค่า
- นิสิตได้รับความรู้ลึกในวิชาที่สอนไม่ใช่รู้เท่า ๆ กับผู้เรียน เช่นวิชาคณิตศาสตร์ หรือฟิสิกส์ ผู้สอนควรจะมีความรู้ลึกซึ้งในคณิตศาสตร์มากกว่าคณิตศาสตร์ หรือฟิสิกส์พื้นฐานสำหรับนิสิตปริญญาตรีทั่วไป และความรู้นี้จะได้รับอย่างเหมาะสมจากอาจารย์ในภาควิชาคณิตศาสตร์ และฟิสิกส์

นอกจากนี้ยังมีข้อแม้ว่า... ทั้งนี้จะต้องมีการประสานงานอย่างดีทั้งระดับคณะและระดับภาค เพื่อจัดสัดส่วนความรับผิดชอบและภาระงานอย่างเป็นระบบ

ในส่วนที่ไม่เห็นด้วย มีเหตุผลเพิ่มเติมคือ

- ในทางปฏิบัติมักจะมีปัญหาและผลร้ายจะเกิดกับผู้เรียนโดยตรง เช่น อาจถูกทอดทิ้งโดยไม่เจตนาจากทั้ง 2 ภาควิชาหรือทั้ง 2 คณะที่รับผิดชอบหลักสูตร

- นิสิตจากคณะศึกษาศาสตร์อาจได้รับการประเมินที่ไม่ยุติธรรม หากเรียนร่วมกับนิสิตทางวิทยาศาสตร์โดยตรง เพราะเป้าหมายของการศึกษาไม่เหมือนกันทีเดียวกล่าวคือ นิสิตวิชาเอก การสอนฟิสิกส์ อาจต้องการเพียงความรู้ด้านฟิสิกส์ เพื่อใช้เป็นหลักในการอธิบายสังกัปทางฟิสิกส์ แต่นิสิตวิชาเอกฟิสิกส์ อาจต้องการความรู้ที่ลึกซึ้งว่า ดังนั้นความสามารถของนิสิต 2 กลุ่มนี้ย่อมไม่เท่ากัน

นอกจากนั้นยังให้ข้อเสนอว่า หลักสูตรปริญญาตรีทางการสอนในรายวิชาที่มีลักษณะเนื้อหาที่ยากและ/หรือเป็นนามธรรม เช่น การสอนคณิตศาสตร์ การสอนวิทยาศาสตร์ อาจงดเปิดสอนในหลักสูตรปริญญาตรีการศึกษา (กศ.บ.) แต่ไปเปิดรับในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตที่รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางวิทยาศาสตร์ (วท.บ.) สาขาต่าง ๆ เป็นหลักสูตร 1 ปี เพื่อได้ครูที่มีความรู้ทางเนื้อหาวิชาโดยตรงและมีคุณวุฒิทางการสอน

1.2 การผลิตบัณฑิตหลังปริญญาตรี มีความเห็นตรงกับผลที่ได้จากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ คือรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอนใน 2 ลักษณะคือ

- ปริญญาตรีไม่ใช่ทางการศึกษา ที่ต้องการมีคุณวุฒิด้านการสอน เพื่อสอนในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ

- ปริญญาตรีทางการศึกษา และไม่ใช่ทางการศึกษา เพื่อเพิ่มวิทยะฐานะในระดับปริญญาที่สูงขึ้นทางด้านการสอน

นอกจากนั้นยังมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมซึ่งเสนอเป็นข้อ 1.3 ดังนี้

1.3 การผลิตบัณฑิตหลังปริญญาตรี มุ่งสู่ปริญญาทางการศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่เน้นการสอน

2. โครงการด้านบุคลากร

2.1 บุคลากรสายอาจารย์ผู้สอน ประกอบด้วย

2.1.1 บุคลากรด้านศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย ผู้มีคุณวุฒิระดับใดระดับหนึ่ง (ปริญญาตรี, โท หรือเอก) ทางศึกษาศาสตร์ สังกัดคณะศึกษาศาสตร์

2.1.2 บุคลากรด้านวิชาเอกและวิชาเฉพาะ ประกอบด้วยผู้มีคุณวุฒิทางวิชาการในวิชาเอกและวิชาเฉพาะด้านศึกษาศาสตร์ และด้านอื่น ๆ สังกัดอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่และส่วนน้อยสังกัดนอกคณะศึกษาศาสตร์

2.2 นิสิตประกอบด้วยนิสิต 5 ระดับคือ

- ระดับปริญญาตรี
- ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (หลังปริญญาตรี) รวมถึงประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
- ระดับปริญญาโท
- ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง (หลังปริญญาโท)
- ระดับปริญญาเอก

2.3 บุคลากรอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่บริการทั่วไป และบริการทางการศึกษา ซึ่งจะต้องมีคุณวุฒิเฉพาะด้านตามลักษณะงาน

3. โครงสร้างของหลักสูตร

3.1 ลักษณะของหลักสูตร

คณบดีทั้ง 9 ราย เห็นด้วยกับลักษณะของหลักสูตรที่เสนอ และเสนอความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

- คำนึงถึงโลกาภิวัฒน์ให้มาก โดยหลักสูตรควรเน้นการใช้ภาษาอังกฤษหรือ English literacy และ Information Technology หรือ Computer litercy ด้วย ทั้งนี้เพื่อเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะเป็นนักวิชาการศึกษา นักพัฒนาบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สถานศึกษา
- ควรเป็นหลักสูตรวิชาชีพมากกว่าวิชาการ (หมายถึงเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี) ในระดับปริญญาตรี
- หลักสูตรควรจะยืดหยุ่นสร้างคนให้คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น
- หลักสูตรเน้นทักษะการหาความรู้ เน้นให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ได้
- ควรจัดหลักสูตรที่มีรายวิชาใหญ่ ๆ น้อยรายวิชา มากกว่าวิชาย่อย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนมากขึ้น เป็นลักษณะแซนด์วิชโปรแกรม คือ มีการไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนทุกชั้นปี ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 – 4 ในระดับปริญญาตรี

3.2 ประเภทหลักสูตร

3.2.1 ระดับปริญญาตรี

คณบดีทั้ง 9 ราย เห็นด้วยว่าควรมี 2 ลักษณะคือ

- หลักสูตรปริญญาตรีด้านการสอน แบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับการศึกษาพื้นฐานปีที่ 1 – 6 และระดับการศึกษาพื้นฐานปีที่ 7 – 12 โดยมีวิชาเอกในรายวิชาเนื้อหาต่าง ๆ

- หลักสูตรปริญญาตรีด้านเทคนิควิชาการศึกษา เพื่อเป็นเจ้าหน้าที่เทคนิค เพื่อทำงานด้านการให้บริการทางวิชาการและการฝึกอบรมในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษาและหน่วยงานที่ไม่ใช่สถานศึกษา

3.2.2 หลักสูตรปริญญาโทและเอก

คณบดีทั้ง 9 ราย เห็นด้วยกับลักษณะหลักสูตรที่เสนอ และให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมดังนี้

- ควรเปิดหลักสูตรควบปริญญาโท - เอก

- ควรเปิดหลักสูตรปริญญาเอก ที่เน้นการวิจัยให้มีรายวิชาเฉพาะการสัมนา การศึกษาอิสระเท่านั้นและการทำปริญญานิพนธ์

- ควรเป็นหลักสูตรที่เน้น Problem based เพื่อนำมาเป็นหัวข้อการวิจัยและสัมนา และนำไปสู่การปฏิบัติ

- ควรมีหลักสูตรที่เน้นการผลิตบุคลากรด้านการศึกษา การฝึกอบรมและฝ่ายบุคคลสำรับหน่วยงานต่าง ๆ

- ควรเน้นเนื้อหาวิชาเฉพาะทางให้มาก ควบคู่ไปกับการสร้างองค์ความรู้ด้านศึกษาศาสตร์

3.2.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สำหรับบัณฑิตในสาขาอาชีพอื่น ๆ ที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอน

คณบดีทั้ง 9 รายเห็นด้วยกับหลักสูตรนี้อีก 1 ราย ไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่าไม่จำเป็น

ใน 8 รายที่เห็นด้วย และมีข้อเสนอเพิ่มเติมคือ

- ควรจัดอย่างน้อย 2 หลักสูตร คือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เพื่อสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูเพื่อสอนในระดับอุดมศึกษา

- ควรจัดหลักสูตรนี้ให้มาก เพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาขาดครูผู้สอนในวิชาที่เป็นวิชาการเฉพาะโดยรับบัณฑิตในสาขานั้น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลป ดนตรี ฯลฯ จะทำให้ได้ครูที่แม่นและเก่งในเนื้อหา พร้อมทั้งมีความรู้ด้านการสอนจิตวิทยา การวัดและประเมินผล ฯลฯ และจะทำให้การผลิตบัณฑิตครูระดับปริญญาตรีลดลงด้วย

4. โครงสร้างของงาน

4.1 โครงสร้างของงานด้านหลักสูตร

4.1.1 ปริญญาตรีทางการศึกษา จะเปิดรับนิสิตตามแผนความต้องการของหน่วยงานเท่านั้น เพื่อป้องกันว่างงานหรือบัณฑิตล้นงาน

คณบดี 4 ราย เห็นด้วย แต่อีก 5 รายไม่เห็นด้วยโดยให้เหตุผลดังนี้

- มีความแตกต่างกันระหว่างการศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ กับการประกอบอาชีพครู จึงไม่ควรจำกัดจำนวนผลิต และหากทำหลักสูตรให้กว้างขึ้น ผู้จบการศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์สามารถไปประกอบอาชีพด้านอื่น ๆ ได้
- ข้อมูลความต้องการของหน่วยงานยังไม่เพียงพอที่จะกำหนดได้
- การจำกัดจำนวนผลิตไม่ได้รับรองคุณภาพบัณฑิต การป้องกันการว่างงานอาจเป็นเพียงปลายเหตุ ซึ่งผลอาจจะไม่มีบัณฑิตว่างงาน แต่บัณฑิตไม่มีคุณภาพ มีงานทำแต่ไม่สามารถเป็นครูที่ดีได้

4.1.2 ปริญญาโท – เอก และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เปิดรับทั่วไปเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

คณบดีทั้ง 9 ราย เห็นด้วย และเห็นด้วยในบางส่วน โดยในส่วนที่ไม่เห็นด้วยได้ให้ข้อคิดเห็นดังนี้

- การรับผู้จบสาขาใดก็ได้เข้าศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้น ควรให้เข้าเรียนในโปรแกรมปริญญาโท – เอก เพื่อจะได้ศึกษาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา ให้มากพอ และควรเป็นโปรแกรมเน้นวิจัยที่จะประยุกต์ความรู้สาขาอื่นเข้ามาสู่การวิจัยทางการศึกษา เช่นผู้จบทางเศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือรัฐศาสตร์ ซึ่งจะสามารถใช้แนวคิดในศาสตร์เหล่านั้นประยุกต์ ใช้กับปัญหาทางการศึกษาได้ จะทำให้แนวคิดกว้างขึ้น

4.2 โครงสร้างของงานด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการศึกษา

คณบดีทั้ง 9 ราย เห็นด้วยกับโครงสร้างทั้ง 3 และให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของโครงสร้างทั้ง 3 ดังนี้

4.2.1 จัดหลักสูตรฝึกอบรมประจำการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

- หลักสูตรควรจะมีการพัฒนาบ่อย ๆ ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง
- มีลักษณะการฝึกอบรมหลายรูปแบบยืดหยุ่น
- มีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อป้องกันไม่ให้กระทบกับบทบาทด้านอื่นของมหาวิทยาลัย เช่น การจัดการเรียนการสอน การวิจัย
- ควรจัดเป็นลักษณะการศึกษาต่อเนื่องที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ degree program ด้วย
- ควรเน้นพัฒนาศักยภาพครูประจำการ

4.2.2 จัดโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำ เผยแพร่แนวคิด หรือทฤษฎีทางการศึกษา ให้สามารถปฏิบัติได้จริง

- บุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์ต้องมีความพร้อมที่จะเป็นที่ปรึกษาของหน่วยงานอื่น ๆ โดยไม่รวบกวนเวลาในการปฏิบัติภาระกิจหลักด้านการสอนและวิจัย

4.2.3 สร้างมาตรการและกลไก เพื่อรักษาและควบคุมคุณภาพสูง เช่น จัดศูนย์ปฏิบัติการด้านการประกันคุณภาพครูในระดับต่าง ๆ

- ทำในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ไม่ควรเน้นการตั้งหน่วยงานใหม่
- ควรเน้นให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของแต่ละชุมชน
- เป็นที่ปรึกษาของโรงเรียนด้านคุณภาพและอื่น ๆ
- จัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกันตามความต้องการของกลุ่มโรงเรียน

5. การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อคิดจากประเทศต่าง ๆ

เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา มีกระแสการปฏิรูปการศึกษาทั้งใน และต่างประเทศอย่างรุนแรง ผู้วิจัยจึงได้ปรับเพิ่มแนวดำเนินการพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์เพิ่มเติม เพื่อประกอบการนำเสนอโครงสร้างให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลสารสนเทศด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ ดังนี้

5.1 การจัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ของประเทศต่างๆ

ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดจากนักการศึกษาประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ ดังนี้

1. สหรัฐอเมริกา

จากการค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกหัดครู ของสหรัฐอเมริกา Freiman-Nemser (1990) ได้สรุปลักษณะของโปรแกรมการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์เป็น 5 กลุ่มคือ ด้านวิชาการ ด้านการปฏิบัติ ด้านเทคโนโลยี ด้านบุคลิกภาพ และด้านสังคม

- **ด้านวิชาการ (Academic Orientation)** บทบาทของครูจะต้องเป็นผู้นำด้านปัญญา เป็นนักวิชาการและเป็นผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา ดังนั้นผู้ที่จะเป็นครูต้องมีความรู้ทางด้านทฤษฎีการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้ได้ และมีความรู้ด้านเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง
- **ด้านการปฏิบัติ (Practical Orientation)** ครูจะต้องมีความสามารถในการควบคุมชั้นเรียน สามารถจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่แน่นอนในห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ดี ปราศจากความขัดแย้งทั้งในลักษณะที่มองเห็นอย่างชัดเจน และในลักษณะของคลื่นใต้น้ำ (Unforeseen Managerial Problems) ที่อาจจะเกิดภาวะดังขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่ง ความจำเป็นของครูในการจัดการกับสภาพห้องเรียนเป็นประสบการณ์ที่นักศึกษาครูจะต้องมีโอกาสสัมผัสอย่างต่อเนื่องในสภาพของการสอนจริง (real world of teaching)
- **ด้านเทคโนโลยี (Technological Orientation)** เทคโนโลยีมีการพัฒนาที่รวดเร็วมาก ดังนั้นในการฝึกหัดครูจึงไม่เพียงแต่เตรียมครูให้ใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันเท่านั้น หากต้องฝึกให้เขาสามารถสร้างและเลือกใช้เทคโนโลยีในอนาคตที่เหมาะสมโดยใช้เทคนิคการตัดสินใจเลือกเทคโนโยลีที่เหมาะสมตามขั้นตอนทั้ง 6 ของการใช้เทคนิคการวิจัยร่วมกับการปฏิบัติการ

กล่าวคือ ในสี่ขั้นตอนแรกเป็นการประยุกต์เทคนิคการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยการตรวจสอบสถานการณ์ การรวบรวมแปลข้อมูล การกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้หลายทาง และการตัดสินใจโดยใช้การสืบสวนสอบสวนใน 2 ขั้นตอนหลังเป็นเทคนิคการปฏิบัติ ประกอบด้วยการทบทวนผลการวิจัยใน 4 ขั้นตอนข้างต้น และการประเมินผลการปฏิบัติตามแนวทางที่เลือก

ในการเตรียมให้นักศึกษาฝึกหัดครูสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในอนาคตโดยใช้เทคนิคการวิจัยร่วมกับการตัดสินใจปฏิบัติจะทำให้ครูสามารถสร้างแนวทางปฏิบัติได้ไม่ว่าอนาคตเทคโนโลยีจะพัฒนาไปเพียงใด เป็นการรับประกันการ "ไม่ตกรุ่น" (out – of – date) ของครูตลอดอายุขัยของการเป็นครูของตน

- **ด้านบุคลิกภาพ (Personal Orientation)** การเตรียมครูด้านบุคลิกภาพส่วนบุคคล เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จำเป็น เนื่องจากบทบาทของครูในชุมชนมักจะได้รับการอ้างอิงและกล่าวขวัญถึงเป็นอย่างมาก การเรียนรู้ที่จะสั่งสอนเป็นกระบวนการที่จะต้องทำความเข้าใจ พัฒนา และใช้ตัวตนของตนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกำกับบทบาทของผู้ให้และผู้รับได้เป็นอย่างดี ทำหน้าที่ที่ปรึกษาอย่างมีคุณภาพมีความละเอียดอ่อนที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจ ซึ่งในการเรียนการสอนจะต้องปลูกฝังให้เกิดคุณลักษณะนี้อย่างเข้มข้น เพื่อให้ได้ครูที่มีวิญญาณครูอย่างแท้จริง
- **ด้านสังคม (Critical / Social Orientation)** สิ่งที่แฝงอยู่ในหลักสูตรการฝึกหัดครูคือ การมองสภาพความแตกต่างของสังคมด้วยสายตาที่เป็นกลางและใช้วิจารณญาณ จะต้องปลูกฝังด้านสังคมวิทยาให้ครูเข้าใจ ลักษณะและปัญหาของสังคมเกี่ยวกับลัทธิ กลุ่มพลังต่างๆ เชื้อชาติ ชนชั้นวรรณะและอื่น ๆ เนื่องเพราะครูจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กับเด็กนักเรียนและผู้ปกครองทุกประเภทและทุกรูปแบบ

2. สหราชอาณาจักร

การฝึกหัดครูมี 3 ลักษณะ

2.1 วิทยาลัยครู

ในระยะแรกก่อนศตวรรษที่ 19 การกำหนดคุณสมบัติของครูยังไม่ชัดเจนนัก ครูระดับประถมศึกษาจะมีคุณสมบัติเพียงเป็นคนมีลักษณะดี (Good Character) และมีความรู้ในวิชาที่สอน ส่วนครูในระดับมัธยมไม่ปรากฏการกำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจน นอกจากการคัดเลือกระหว่างผู้ที่จบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยเท่านั้น ระยะต่อมาเริ่มมีสถาบันการศึกษา 2 ระดับ

ที่ให้วุฒิสมบัติทางครูคือ Seminaries และ Normal Schools ซึ่งมีเป้าหมายเฉพาะในการผลิตนักศึกษาเพื่อไปเป็นครู โดย Seminaries มีหลักสูตร 2 ปี รับนักศึกษาที่จบระดับมัธยมบริบูรณ์เพื่อเป็นครูในระดับประถมศึกษา และหากต้องการเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องเข้ามาศึกษาใน Normal School ต่ออีก 2 ปี

ในระยะต่อมาได้จัดหลักสูตร ปริญญาตรี 4 ปี ในลักษณะของศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพื่อให้หลักสูตรมีเนื้อหาที่กว้างขึ้น และมีความลึกซึ้งเพิ่มขึ้นเปลี่ยนสถานะจาก Normal School เป็นวิทยาลัยครู (Teachers' College) หลักสูตร 4 ปี เน้นการจัดการศึกษาทั่วไป

2.2 วิทยาลัยศิลปศาสตร์ (Liberal Arts College)

เป็นวิทยาลัยเล็ก ๆ ส่วนใหญ่เป็นวิทยาลัยของเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรทางศาสนา หรือดำเนินงานร่วมกับองค์กรทางศาสนา จัดการศึกษาในลักษณะการศึกษาทั่วไป (General Educations) ที่เน้นการมีคุณธรรม จริยธรรม สาขาอาชีพที่เปิดสอนจะเป็นพวกที่เกี่ยวกับการดูแลผู้เยาว์หรือผู้ป่วย ดังนั้นผู้ที่เรียนในวิทยาลัยศิลปศาสตร์จะต้องเลือกวิชาชีพด้านผู้สอนในโรงเรียนหรือพยาบาล

2.3 วิทยาลัยแบบผสมและมหาวิทยาลัย (Comprehensive Colleges and Universities)

ในระยะต่อมาจะปรากฏสถาบันการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหลากหลายลักษณะอันเกิดจากการรวมวิทยาลัยเฉพาะทางต่างๆ เข้ามาเป็นสถาบันเดียวกันวิชาชีพครูจะเป็นหน่วยหนึ่งในสถาบันเหล่านี้ ลักษณะของหลักสูตรจะเป็นการศึกษาทั่วไป วิชาเนื้อหาที่จะสอน และวิธีสอน (Pedagogy)

3. ออสเตรเลีย

การฝึกหัดครูของออสเตรเลีย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและปรับสถาบันผลิตครูตามความต้องการในการใช้ครู ปัจจุบันหลักสูตรการฝึกหัดครูมี 2 ลักษณะคือ

3.1 การบูรณาการระหว่างวิชาการและวิชาชีพครูในหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนเป็นหลักสูตร 3 ปี และหลักสูตรบัณฑิตทางการศึกษาเป็นหลักสูตร 4 ปี ผู้เรียนจะศึกษาวิชาการต่าง ๆ ควบคู่ไปกับวิชาชีพครูและการฝึกสอน

3.2 หลักสูตรแยก นักศึกษาจะเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในระดับปริญญาตรี โดยมีวิชาเอก หลังจากจบแล้วจึงเรียนวิชาครูและฝึกสอนตามหลักสูตรวิชาชีพศึกษาศาสตร์ (Graduate Diploma)

เนื่องจากความกว้างใหญ่ของประเทศ รัฐบาลกลางของออสเตรเลียจึงมีโครงการสนับสนุน การฝึกหัดครูในลักษณะต่าง ๆ เช่น :-

โครงการส่งเสริมคุณภาพของเด็กอนุบาลของชนพื้นเมือง (Aborigin) และประชาชนชาวเกาะบริเวณช่องแคบเทอร์เรส มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา และความยุติธรรมของสังคม เป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูอนุบาล

โครงการพัฒนาความเป็นเลิศสำหรับผู้นำทางการศึกษา มุ่งฝึกความเป็นผู้นำทางด้านการบริหารให้กับผู้บริหารโรงเรียน โดยเน้นโรงเรียนในท้องที่ห่างไกลและโดดเดี่ยว

4. ญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีการคัดเลือกที่เข้มงวด โดยพิจารณาผลการสอบของส่วนกลางและการสอบเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งมีทั้งสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ รวมทั้งการพิจารณาจากหนังสือรับรองของโรงเรียนมัธยมร่วมด้วย หลักสูตรการฝึกหัดครูมี 3 ระดับ

4.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เป็นหลักสูตร 2 ปี รับผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

4.2 หลักสูตรปริญญาตรีเป็นหลักสูตร 4 ปี รับผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือผู้จบหลักสูตรในข้อ 4.1 เข้ามาเรียนอีก 2 ปี

4.3 หลักสูตรปริญญาโท เป็นหลักสูตร 2 ปี รับผู้จบปริญญาตรี

ทั้ง 3 หลักสูตรนี้จะต้องฝึกวิชาชีพครู 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนแรก การสังเกตห้องเรียน นักศึกษาต้องออกสังเกตการสอน และงานต่างๆ ในโรงเรียน และทำรายงานส่ง

ขั้นตอนสอง การฝึกสอนเต็มรูป แบ่งเป็น 3 สายคือ ประถมศึกษา ใช้เวลา 5 สัปดาห์ มัธยมศึกษาใช้เวลา 3 สัปดาห์ และการศึกษาพิเศษใช้เวลา 2 สัปดาห์ นักศึกษามีสิทธิจะเลือกฝึกสายใดก็ได้ การฝึกสอนเต็มรูปสายใดก็มีสิทธิสอบเป็นครูสายนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่มักเลือกฝึกมากกว่า 1 สาย เพื่อให้มีโอกาสสอบบรรจุได้หลายสาย

การบรรจุเป็นครู

ครูจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู ซึ่งมี 3 ประเภทคือ

ใบประกอบวิชาชีพครูสามัญ ใช้ได้ตลอดชีวิตสำหรับครูทั่วไป

ใบประกอบวิชาชีพครูพิเศษ ใช้ได้ไม่เกิน 10 ปี

ใบประกอบวิชาชีพครูชั่วคราว ใช้ได้ 3 ปี สำหรับครูช่วยสอน

ใบประกอบวิชาชีพครูสามัญ มี 3 ระดับคือ

ระดับเชี่ยวชาญ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาโทหรือเทียบเท่า และเรียนวิชาการเพิ่มเติมอีก 24 หน่วยกิต ทั้งครูประถมและมัธยมศึกษา หรือสำหรับครูที่มีใบประกอบวิชาชีพครูชั้นหนึ่งแล้วและปฏิบัติหน้าที่ครูมาแล้วอย่างน้อย 3 ปีและเรียนเพิ่มเติมในระดับปริญญาโทอีก 15 หน่วยกิต

ระดับชั้นหนึ่ง สำหรับผู้สำเร็จการศึกษา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และเรียนวิชาการและวิชาครูเพิ่มเติมโดยครูประถมศึกษาเรียนวิชาการเพิ่ม 41 หน่วยกิต ส่วนครูมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเรียนวิชาการเพิ่ม 40 หน่วยกิตและวิชาครูเพิ่ม 19 หน่วยกิต

หรือสำหรับครูที่มีใบประกอบวิชาชีพครูชั้นสองแล้วและปฏิบัติหน้าที่ครูมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี เรียนวิชาการเพิ่มเติม 45 หน่วยกิต

ระดับชั้นสอง สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู และเรียนวิชาการและวิชาครูเพิ่มเติม โดยครูประถมศึกษาเรียนวิชาการเพิ่ม 27 หน่วยกิต และวิชาครูเพิ่ม 1 หน่วยกิต ส่วนครูมัธยมศึกษาตอนต้น เรียนวิชาการเพิ่ม 20 หน่วยกิต และวิชาครูเพิ่ม 15 หน่วยกิต

นอกจากจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพครูแล้วครูบรรจุใหม่ยังต้องได้รับการฝึกอบรมครูใหม่ในปีแรกของการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถทางการสอนจิตสำนึกความเป็นครูและความรู้ความเข้าใจทางการสอน ใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 90 วัน โดยไม่ต่ำกว่า 60 วัน เป็นการฝึกในโรงเรียน ภายใต้การดูแลของครูพี่เลี้ยงและไม่ต่ำกว่า 30 วัน เป็นการฝึกนอกโรงเรียนภายใต้การดูแลของคณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่น

5. นิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์ให้ความสำคัญในการดูแล ครูดีให้คงอยู่ในอาชีพ กำหนดให้ครูทุกคนต้องมีวุฒิปริญญาตรีและได้รับการจดทะเบียนครู สำหรับครูก่อนประถมศึกษาหากไม่มีวุฒิปริญญาตรี เมื่อทำงานครบ 3 ปี ต้องพัฒนาตนเองให้ได้รับปริญญาตรี ส่วนครูมัธยมศึกษา นอกจากมีวุฒิปริญญาตรีและต้องมีคุณวุฒิด้านทฤษฎี และทักษะความเป็นครูอีกด้วย

ปัจจุบันหลักสูตรครูระดับประถมศึกษามีหลักสูตร 2 ภาษา (ภาษาเมารี และภาษาอังกฤษ) มีหลักสูตรที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงการอบรมความเชี่ยวชาญสาขาเฉพาะเช่น ดนตรี วิทยาศาสตร์ การศึกษาพิเศษ ส่วนหลักสูตรครูมัธยมศึกษา เป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู 1 ปี หลังปริญญาตรี นักศึกษาครูจะเรียนวิชาครูที่สถาบันอุดมศึกษา และฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน มีการขยายสถาบันการฝึกหัดครูและขยายโปรแกรมการเรียนที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะวิธีการสอนรายวิชา มีการสอนนอกสถาบันหรือให้หน่วยงานอื่นสอนบางส่วน หรือการร่วมมือกันระหว่างสถาบัน และมีการใช้การเรียนการสอนแบบทางไกล

รัฐบาลได้กำหนดมาตรฐานสำหรับครูใหม่ด้านสมรรถภาพการทำงานในหน้าที่และการมีความรู้อย่างลึกซึ้ง เช่นการทำงานร่วมกับนักเรียน ความรู้ในหลักวิชาและการประยุกต์ความรู้ในวิชาชีพ ความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมเมารีในการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ครูทุกคนต้องมีทักษะในการสื่อสารที่ดี และสามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลได้

6. สิงคโปร์

เดิมสิงคโปร์ มีสถาบันฝึกหัดครู 3 แห่งคือ

- Teacher's Training College (TTC) สอนครูในระดับต่ำกว่าปริญญาสำหรับครูประถมและมัธยมศึกษา
- Institute of Education (IE) สอนครูในระดับปริญญา
- Industrial Training Board (ITB) ฝึกหัดครูเทคนิค

ต่อมาได้ยกสถาบันการศึกษา (IE) เป็นสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education) เพื่อปรับปรุงการฝึกหัดครูให้เป็นระบบ จัดหลักสูตร 2 ระดับคือ หลักสูตรประกาศนียบัตรทางการศึกษาใช้เวลา 2 ปี และหลักสูตรปริญญาตรี ใช้เวลา 4 ปี สถาบันการศึกษาแห่งชาติรับผิดชอบการฝึกหัดครูทุกระดับตั้งแต่ก่อนประจำการ ครูประจำการ หัวหน้าแผนกวิชา ผู้

ช่วยครูใหญ่ และครูใหญ่หรือผู้บริหาร เปิดหลักสูตรเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู รวมถึงหลักสูตรสำหรับอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยโพลีเทคนิค

สิงคโปร์ มีแนวปฏิบัติที่จูงใจครูด้วยเงินเดือน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์มากมาย เพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่เต็มความสามารถเป็นครูเก่งและครูดีของชาติ

การจัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์

จากการสำรวจรายงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ขอนำเสนอใน 3 ประเด็นคือ

1. ลักษณะของสถาบันที่จัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาตามหลักสูตร
3. โครงสร้างของหลักสูตร

1. ลักษณะของสถาบันที่จัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์

เนื่องจากการจัดการศึกษาเกือบทุกสาขาได้รับอิทธิพลมาจากประเทศในแถบยุโรป และอเมริกา การจัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน ดังนั้นลักษณะของสถาบันที่จัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ จึงมีแนวเดียวกับที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อแนวคิดในการจัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ ของสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา จะมีข้อแตกต่างจากที่กล่าวมาแล้วเพียงประเด็นรายละเอียดเล็กน้อย สถาบันที่ผลิตครูมี 4 ลักษณะ ที่สำคัญคือ

1.1 วิทยาลัยครู

วิทยาลัยครู เป็นสถาบันที่จัดการศึกษาให้กับนักศึกษาที่จะไปเป็นครูภายหลังจบการศึกษาแล้ว วิทยาลัยครูส่วนใหญ่พัฒนามาจากโรงเรียนฝึกหัดครูหรือสถาบันผลิตครูตามความต้องการครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของท้องถิ่นหรือของประเทศ โดยทั่วไปเกือบทุกประเทศในโลกจัดหลักสูตรศึกษาศาสตร์ บัณฑิตโดยรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเข้ามาศึกษาในวิทยาลัยครู 3 – 4 ปี วิทยาลัยครูส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด ดำเนินการโดยรัฐ

1.2 วิทยาลัยศิลปศาสตร์

วิทยาลัยศิลปศาสตร์มักจะเป็นสถาบันขนาดเล็กที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีเป้าหมายเบื้องต้น เพื่อจัดการศึกษาทางวิชาการขั้นสูง (อุดมศึกษา) โดยเน้นการศึกษา

ทั่วไปด้านศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพื่อผลิตบัณฑิตหรือผู้รู้ในระดับอุดมศึกษา ตามประวัติสถาบันประเภทนี้มักจะจัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มบุคคลหรือมูลนิธิ องค์กรทางศาสนา เพื่อเผยแพร่ลัทธิความเชื่อทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม หลักสูตรโดยทั่วไปจะเน้นวิชาศิลปะการครองตน และศาสตร์เฉพาะบางอย่างในช่วงปีแรก ๆ ของการศึกษา และในช่วง 1 – 2 ปีสุดท้ายก่อนจะสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะต้องเลือกเรียนวิชาชีพบางอย่าง เช่นวิชาชีพครูในสถานศึกษา วิชาชีพพยาบาลในสถานพยาบาล หรือนักบวชในลัทธิศาสนาต่าง ๆ วิทยาลัยศิลปศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นของเอกชน

1.3 วิทยาลัยแบบผสมและมหาวิทยาลัย

วิทยาลัยแบบผสมและมหาวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาการในหลายวิชาชีพ ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ข้อแตกต่างจากวิทยาลัยครู และวิทยาลัยศิลปศาสตร์ที่สำคัญคือวิทยาลัยแบบผสม และมหาวิทยาลัยจะมีหลักสูตรวิชาชีพชั้นสูง (ระดับอุดมศึกษา) ที่แตกต่างกันมากกว่า 2 วิชาชีพขึ้นไป เช่น วิศวกรรมศาสตร์ บริหารธุรกิจ พยาบาลศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ เป็นต้น และหลายสถาบันจะมีหลักสูตรในระดับปริญญาที่สูงกว่าปริญญาตรี ในสหรัฐอเมริกา ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ ของสถาบันจะเป็นสถาบันที่ดำเนินการโดยรัฐ และ 40 เปอร์เซ็นต์ดำเนินการโดยเอกชน สถาบันในกลุ่มนี้ไม่เน้นงานวิจัยมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ปรากฏอยู่แล้วให้กับนักศึกษา

1.4 มหาวิทยาลัยการวิจัยและการศึกษาระดับปริญญาเอก

สถาบันการศึกษาทางศึกษาศาสตร์ ในกลุ่มนี้จะปรากฏในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนระดับปริญญาเอก มูลนิธิการศึกษาขั้นสูงด้านการฝึกหัดครูคาร์เนกี (Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching) ได้จัดประเภทของมหาวิทยาลัยในกลุ่มนี้เป็น 2 ประเภทคือ มหาวิทยาลัยการวิจัย (Research Universities) ซึ่งเน้นการวิจัยสร้างองค์ความรู้เป็นสำคัญ และมหาวิทยาลัยที่ร่วมมือกับสถานศึกษาในระดับอื่น ๆ (Doctorate – Granting Universities) ซึ่งจะเน้นงานวิจัยน้อยกว่าประเภทแรก แต่จะให้นักศึกษาได้มีโอกาสไปปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา เพื่อความเข้าใจถ่องแท้ถึงการปฏิบัติจริง และปัญหาจริงในโรงเรียน ในสหรัฐอเมริกามหาวิทยาลัยประเภท Doctorate – Granting นี้ คณะศึกษาศาสตร์จะรวมกลุ่มกันเพื่อสนับสนุนและร่วมมือกันพัฒนาวิชาชีพครูตามสภาพจริง โดยมีกลุ่มสำคัญ 2 กลุ่มคือ กลุ่มโฮล์ม (Holmes Group. 1986) และกลุ่มเรอเนซอง (Renaissance Group, 1990) ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย

ที่จะพัฒนาวิชาชีพครูตามสภาพจริง โดยเน้นประสบการณ์นักศึกษาไปที่สถานปฏิบัติการคือโรงเรียนในภูมิภาค โดยมีโครงการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียนในลักษณะของสถาบันคู่ (partnership) ในการผลิตบัณฑิต ปัจจุบัน (เอกสารปี 1995) ในสหรัฐอเมริกา คณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยกลุ่มนี้ประมาณ 100 แห่ง ที่เข้าร่วมในลักษณะมหาวิทยาลัย doctorate – Granting ในกลุ่มของ Holmes และ Renaissance Groups

คณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีครินทรวิโรฒ มีพัฒนาการมาจากโรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยทางการศึกษา และมหาวิทยาลัยตามลำดับ ซึ่งเป็นลักษณะการฝึกหัดครูในสถาบันตามข้อ 1.1 และ 1.3 และควรจะพัฒนาไปเป็นสถาบันในข้อ 1.4 ในอนาคต

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาตามหลักสูตร

การรับบุคคลผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเข้าเรียนต่อในสถาบันฝึกหัดครูได้ลดลงอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ประเทศ แนวโน้มในปัจจุบันบรรดาประเทศต่างๆ กำหนดวุฒิขั้นต่ำคือ อย่างน้อยปริญญาตรี จึงจะสมัครเข้าเรียนในสถาบันฝึกหัดครูได้กานี (Ghani, 1990) สรุปผลข้อมูลที่เก็บในช่วงประมาณปี ค.ศ. 1985 เกี่ยวกับการเตรียมครูใน 4 ภูมิภาคของโลก พบว่าในบรรดา 24 ประเทศที่เก็บข้อมูลมานั้น ผู้สมัครเข้าศึกษาเพื่อจะเป็นครูระดับประถมศึกษา จะต้องได้รับการศึกษาพื้นฐานมาก่อน (หมายถึงการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา) ตั้งแต่ 8 ปี (ของไนจีเรีย) จนถึง 16 ปี (ของศรีลังกา) และสำหรับผู้ที่สมัครเข้าศึกษาเพื่อเตรียมจะเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษานั้น จะต้องได้รับการศึกษาพื้นฐานมาก่อนตั้งแต่ 14 ปี (ของเนปาล) จนถึง 18 ปี (ของมาเลเซีย) กานี รายงานว่าแนวโน้มของข้อกำหนดในการเข้าศึกษาเพื่อเป็นครูนั้นเพิ่มสูงขึ้นทั้งพื้นฐานการศึกษาสามัญ และสายวิชาชีพครู นอกจากนั้นความแตกต่างระหว่างข้อกำหนดและหลักสูตรสำหรับครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาก็ค่อย ๆ ลดลงไป ตัวอย่างเช่นในไต้หวันได้เพิ่มเวลาในการศึกษาของครูระดับประถมศึกษาจาก 2 ปี เป็น 4 ปี ในปี ค.ศ.1988 ทำนองเดียวกันหลายมลรัฐของสหรัฐอเมริกา ได้เพิ่มให้ผู้ที่จะเป็นครูต้องศึกษาเพิ่มเติมอีก 1 ปี หลังจากจบปริญญาตรีแล้ว และสถาบันการศึกษาหลายแห่ง กำหนดให้ผู้จะเป็นครูต้องได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเตรียมเข้าสู่อาชีพครู หลังจากที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว โปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้จะเป็นครู สามารถสรุปได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

2.1 หลักสูตร 4 ปี

ส่วนใหญ่หลักสูตรด้านศึกษาศาสตร์จะกำหนดเวลา 4 ปี ซึ่งผู้เรียนจะได้รับปริญญาตรี แต่ยังมีหลักสูตรที่แม้จะกำหนดว่าสามารถจบได้ใน 4 ปี หากเงื่อนไขต่างๆ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถสำเร็จตามหลักสูตรได้ครบถ้วนในเวลา 4 ปี ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับการฝึกสอน ฝึกงาน ที่ทำให้นักศึกษาไม่สามารถศึกษาได้ครบถ้วน และฝึกงานเสร็จภายใน 4 ปี การศึกษาได้ ทำให้ต้องขยายเวลาเรียนออกไปอีก 1 ปี

หลักสูตร 4 ปี สามารถอธิบายได้ใน 3 ลักษณะคือ

2.1.1 หลักสูตรต่อเนื่อง 4 ปี เป็นหลักสูตรที่นักศึกษาเข้ามาเรียนในปีแรกและเรียนตามหลักสูตรไปตามวิชาทุกประเภทที่กำหนดทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพครูคละกันตลอด 4 ปี

2.1.2 หลักสูตร 1 + 3 เป็นหลักสูตรที่ในปีแรกของการศึกษา นักศึกษาจะเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปที่ไม่เกี่ยวกับวิชาครูเลย พอสิ้นปีที่ 1 จะต้องได้รับอนุมัติให้ศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพครู ในปีที่ 2 ถึงปีที่ 4

2.1.3 หลักสูตร 2 + 2 เป็นหลักสูตรที่นักศึกษาจะได้รับอนุมัติให้เข้าศึกษาวิชาชีพครู 2 ปี หลังจากที่สำเร็จการศึกษาในวิชาการศึกษาทั่วไป 2 ปีแล้ว ซึ่ง 2 ปีแรกในวิทยาลัยนักศึกษาอาจเลือกวิชาเอกที่เป็นวิชาสามัญต่างๆ ก็ได้ หลักสูตรลักษณะนี้มักจะพบในสถาบันที่มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับวิทยาลัยชุมชน (Community College) หรือวิทยาลัยที่เปิดสอนระดับอนุปริญญา (2 ปีแรกหลังมัธยมศึกษา Junior College)

2.2 หลักสูตร 5 ปี

สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูด้วยหลักสูตร 5 ปี มีจำนวนไม่มากนัก แต่ละสถาบันมักจะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในการรับเข้าศึกษาก็แตกต่างกันไป เช่นเดียวกับหลักสูตร 4 ปี คืออาจจะเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง 5 ปี หลักสูตร 4 + 1 หรืออื่น ๆ ที่ต้องใช้เวลารวม 5 ปี บางสถาบันจะให้ปริญญาแรกเมื่อเรียนครบตามกำหนดของรายวิชา 4 ปี เป็นปริญญาตรี ทางศิลปศาสตร์และให้ปริญญาโท เมื่อเรียนครบในปีที่ 5

2.3 หลักสูตร ปีที่ 5

สถาบันที่เปิดหลักสูตรลักษณะนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นลักษณะของหลักสูตรต่อยอดจากปริญญาตรีทางศิลปศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ โดยนักศึกษาได้เรียนเนื้อหาวิชาที่ตนจะสอนแล้วในระดับปริญญาตรีและศึกษาต่ออีก 1 ปี เป็นปีที่ 5 เพื่อเรียนวิชา

ชีพครู โดยเป็นหลักสูตรปริญญาโททางการสอน (Master of Arts in Teaching) ซึ่งเปิดสอนอย่างกว้างขวางในช่วงทศวรรษ 1970 เพื่อให้บัณฑิตได้มีคุณสมบัติที่จะเป็นครูได้

มีข้อเสนอจากหน่วยงานต่าง ๆ ทางการศึกษารวมทั้งสถาบันการศึกษาในกลุ่มโฮล์ม (Holmes Group) ได้เสนอให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ควรจัดให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วมาเรียนเพื่อไปเป็นครูในสายวิชาที่เรียนในระดับปริญญาตรี เพื่อให้มีความรู้ในเนื้อหาที่ลึกซึ้งระดับปริญญาตรี และมีความรู้ด้านการสอน และการถ่ายทอดวิชาในระดับปริญญาโท ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษาปีที่ 5

3. โครงสร้างของหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรสำหรับครู จะจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยและประสบการณ์ในโรงเรียน ความแตกต่างระหว่างสัดส่วนการเรียนตามทฤษฎีกับการมีประสบการณ์ตรงจัดขึ้นตามเงื่อนไขเฉพาะของแต่ละหลักสูตร โดยมีส่วนประกอบ 4 ส่วนดังนี้

3.1 การศึกษาทั่วไป เป็นความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับบัณฑิตทุกคนอันควรได้รับในฐานะพลเมืองผู้มีการศึกษา นักศึกษาทุกสาขาวิชาชีพที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยจะต้องได้รับการศึกษาในส่วนนี้เหมือนกัน ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการติดต่อสื่อสารเชิงภาษาทั้งในรูปแบบของการฟัง พูด อ่านและเขียน ทักษะในการคำนวณและการใช้คณิตศาสตร์ การใช้เทคโนโลยี และความรู้ทั่วไปด้านประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศิลป และวิทยาศาสตร์

3.2 ความรู้ทางด้านเนื้อหา

ครูจำเป็นจะต้องมีความรู้ลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาที่จะสอน และความลึกซึ้งในเนื้อหานั้น จะแตกต่างกันตามระดับการศึกษาที่สอน ตัวอย่างเช่นครูในระดับอนุบาลถึงชั้นประถมปีที่ 5 ควรจะมีพื้นฐานความรู้ในวิชาต่าง ๆ ทุกวิชา เพราะจะต้องสอนทุกวิชาอย่างกว้าง ๆ ครูในระดับนี้อาจไม่จำเป็นต้องมีความลึกซึ้งในวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนครูในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป ควรจะเน้นความลึกซึ้งในสาขาวิชาที่สอน และมีความรู้ในวิชาอื่นรองลงมา

3.3 ความรู้ด้านการสอน

การรู้ว่าจะสอนอย่างไรเป็นอีกกลุ่มหนึ่งของความรู้ที่จะช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จ ผู้จะเป็นครูจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสามารถและทักษะที่สัมพันธ์กับกิจกรรมการสอน ซึ่งหลาย ๆ ทักษะไม่ขึ้นกับเนื้อหาวิชาและระดับการศึกษาที่สอน ความรู้เหล่านี้ ได้แก่

ทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการวัดและประเมินผู้เรียน การควบคุมและจัดการชั้นเรียน การใช้เทคโนโลยีการสอน และประเด็นทางสังคม และวัฒนธรรมในการศึกษา

3.4 ความรู้ด้านการสอนตามเนื้อหาวิชา

ความรู้ความสามารถด้านการสอนตามเนื้อหาวิชา เป็นส่วนสำคัญที่มีความสัมพันธ์ โดยตรงกับการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ ความสามารถในการสอนตามเนื้อหาวิชาไม่ใช่เพียง เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้ทั่วไป ความรู้ด้านเนื้อหา และความรู้ด้านการสอนเท่านั้น หากจะต้องใช้ทักษะความคิดทุกด้านของครูในการนำเสนอแนวคิดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูจะต้องใช้ความสามารถด้านการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย ยกตัวอย่าง อธิบาย และการนำเสนอให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นนอกจากการมีความรู้แล้วครูจะต้องฝึกปฏิบัติให้ชำนาญ สามารถปฏิบัติได้อย่างมีชีวิตชีวา และน่าสนใจอีกด้วย

ความรู้ความสามารถด้านนี้ มักจะไม่เกิดจากการบอกเล่าหรืออ่านตำราเท่านั้น หากต้องมีประสบการณ์ตรง ได้รู้ ได้เห็น และได้ลองปฏิบัติจนเกิดทักษะความคุ้นเคยจนสามารถปฏิบัติได้ แก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี ความจำเป็นในการให้ความรู้ความสามารถในส่วนนี้แก่ครู ทำให้การกำหนดเงื่อนไขของหลักสูตรด้านศึกษาศาสตร์ เปลี่ยนไปอย่างมากในปัจจุบัน ซึ่งเป็นแนวคิดของการจัดหลักสูตร “ครูสำหรับวันพรุ่งนี้” ของกลุ่มโฮล์ม (Holmes Group. 1995)

5.2 คณะศึกษาศาสตร์ยุคใหม่ (Tomorrow’s School of Education)

จากความล้มเหลวและปัญหาในการจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกา คณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา 28 มหาวิทยาลัย (รายชื่อตามภาคผนวก จ) ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มโฮล์ม (The Holmes Group) เพื่อสังคายนาการฝึกหัดครู เพื่อที่จะเตรียมครูสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และได้สรุปรายงานไว้ดังมีรายละเอียดดังนี้ (The Holmes Group. 1995)

สิ่งที่จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับครูสำหรับวันพรุ่งนี้

1. ให้ครูเป็นผู้มีสติปัญญาดี ความรู้กว้างขวาง มีความสามารถด้านศิลปวิทยา ที่เป็นพื้นฐาน สร้างคุณค่าแห่งชีวิตในลักษณะการผสมผสานวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อสามารถปฏิบัติงานในสภาพสังคมที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและสภาพเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้มีความคิดลึกซึ้ง และใฝ่รู้สร้างแนวคิดโดยใช้เหตุและผล

ครูจะต้องมีความรู้ด้านศิลปศาสตร์ หลักการศึกษา และมีประสบการตรง (clinical experience) ในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ ปัญหาสังคม และจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่นมีความทันสมัย และทันเทคโนโลยี

2. โครงสร้างของการฝึกอบรม ในปีแรกของการเป็นครู จะต้องเป็นครูทดลองปฏิบัติงาน (internship) ให้มีครูผู้นำเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานในชั้นเรียน งานวิจัย และวิธีสอนในสภาพจริงของโรงเรียน

3. พัฒนามาตรฐานการเข้าสู่อาชีพครู โดยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นขั้นตอนดังนี้

3.1 การเลือกนักศึกษาใหม่เข้าศึกษา

3.2 จัดให้มีการฝึกสอนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4

3.3 มีการฝึกปฏิบัติงาน (internship) ในโรงเรียนสำหรับครูใหม่

3.4 เงื่อนไขของการรับใบประกอบอาชีพครู

4. เชื่อมโยงคณะศึกษาศาสตร์กับโรงเรียนโดยตรง โดยสร้างองค์กรร่วมระหว่างสถาบันผู้ผลิตครู (Tomorrow's School of Education - TSE) ซึ่งเป็นหน่วยงานในคณะศึกษาศาสตร์กับผู้ใช้ครู (Professional Development Schools - PDS) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ร่วมมือกับคณะศึกษาศาสตร์ พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนนักศึกษาครูร่วมกัน

5. สร้างโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ให้เป็นแหล่งพัฒนาวิชาชีพด้านโรงเรียนโดยครูและผู้บริหารโรงเรียนทำงานร่วมกับอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการในโรงเรียน

สิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

1. สร้างหลักสูตรใหม่ โดยมีส่วนเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การให้ความรู้แก่ผู้เรียนด้านการสอนในสภาพจริง และมีการทดลองปฏิบัติงาน (internship)

2. พัฒนาคณะศึกษาศาสตร์ใหม่ ในการทำงานร่วมกับโรงเรียนในลักษณะของโปรแกรมร่วม (Joint project) ในลักษณะต่าง ๆ กัน

3. การคัดเลือกนักศึกษาแนวใหม่ โดยเน้นคุณลักษณะทางจิตใจจากการตรวจสอบทบทวนผลงานในระหว่างเรียนชั้นมัธยมศึกษา

4. สร้างสรรค์ระบบความร่วมมือใหม่ โดยพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพครู (Professional Development Schools – PDS)

5. กำหนดเงื่อนไขการปฏิบัติงานระหว่างคณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียน เพื่อรับรองผลงานที่ดีกว่า และความรับผิดชอบ

ตัวอย่างผลงานที่ทำไปแล้วเช่น :-

- คณะศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (College of Education and Arts and Sciences) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งรัฐแคนซัส ได้สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกับโรงเรียนแมนฮัตตัน-ออกเดน (Manhattan – Ogden School District) เพื่อดำเนินการผลิตครูร่วมกัน ในการผลิตครูสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในท้องถิ่น
- อาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐดาโกต้าตอนเหนือ เข้าไปปฏิบัติงานในศูนย์การสอนและการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาเลค อากัสซี (Lake Agassiz ในเมืองแกรนฟอร์ด เพื่อสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนรับผิดชอบตนเองในการสร้างผลการเรียนรู้เชิงเอกสาร โดยผ่านวิธีการทำแฟ้มสะสมงาน และการขอคำปรึกษาจากผู้ปกครอง

จากสิ่งที่กลุ่มกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไร และสิ่งที่ดำเนินการไปแล้วทำให้เกิดหน่วยงานใหม่ภายในสถาบันผลิตครู (คณะศึกษาศาสตร์) ที่เรียกว่า Tomorrow's School of Education (TSE) ซึ่งผู้วิจัยขอเรียกว่าการฝึกหัดครูสำหรับพรุ่งนี้

เป้าหมายของการฝึกหัดครูสำหรับพรุ่งนี้

เกี่ยวกับการจัดการด้านวิชาชีพครูนั้นมีเป้าหมายสำคัญดังนี้

เป้าหมายที่ 1 เพื่อให้สถาบันผลิตครูได้ตระหนักในความสำคัญของอาชีพครูที่ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจของสังคมในการผลิตครูทุกระดับที่มีคุณภาพ (Accountable profession and trustworthy performance)

เป้าหมายที่ 2 กำหนดให้การวิจัย พัฒนา และสาธิตด้านคุณภาพการเรียนรู้ในสภาพจริงของโรงเรียนและชุมชน เป็นหน้าที่และเป้าหมายหลักของคณะศึกษาศาสตร์

เป้าหมายที่ 3 เพื่อเชื่อมโยงการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดระหว่างคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรงของวิชาชีพครู กับหน่วยงานการศึกษา (ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และวิทยาลัยชุมชน) ในท้องถิ่น มลรัฐ เขตการศึกษาและระดับชาติ ให้เกี่ยวเนื่องสอดคล้องกัน เพื่อปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น โดยนอกจากจะพัฒนานักศึกษา

ให้เป็นครูที่มีคุณสมบัติที่ดีแล้ว จะต้องติดตามครูประจำการให้พัฒนาตนเองให้มีสมรรถภาพสูงและเหมาะสมเสมอ ตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติหน้าที่ ตลอดชีพของการอยู่ในอาชีพครู

เป้าหมายที่ 4 ยอมรับในความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการร่วมมือกันเพื่อจุดมุ่งหมายของการเตรียมนักศึกษา ในบทบาทที่แตกต่างกันอันเป็นบทบาทที่จำเป็นสำหรับโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการจัดการศึกษาโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้การปฏิบัติงานเป็นทีมและความเข้าใจร่วมกันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ครูในโรงเรียนไม่มีบทบาทเฉพาะกับนักเรียนของตนเท่านั้น ยังต้องทำงานร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนอีกด้วย

เป้าหมายที่ 5 ให้โรงเรียนเป็นผู้นำด้านวิชาชีพการศึกษาและการเรียนการสอน โดยเป็นศูนย์ในการสร้างความรู้และหลักวิชาด้านศึกษาศาสตร์

เป้าหมายที่ 6 เน้นฝึกวิชาชีพและทักษะของนักการศึกษาให้สามารถบริการเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี

เป้าหมายที่ 7 เพื่อให้แต่ละมลรัฐหรือท้องถิ่น ได้พัฒนาการศึกษาให้เยาวชนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนจากบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพสูง จะต้องมีมาตรการของหลักสูตรการฝึกอบรมครูให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นโดยติดตามการใช้หลักสูตรตั้งแต่การรับนักศึกษาเข้าศึกษาไปจนกระทั่งจบหลักสูตร ตลอดจนการให้ประกาศนียบัตรวิชาชีพ การว่าจ้างบุคลากรทางการศึกษา และการเพิ่มวิทยะฐานะครู

หัวใจของการดำเนินงาน เน้นการพัฒนา 3 แบบคือ

1. **พัฒนาความรู้**

ตัวอย่างของการพัฒนาความรู้คือ ที่มหาวิทยาลัยรัตเจอร์ เน้นการวิจัยและการฝึกอบรมด้านการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาครู และครู เพื่อเผยแพร่ ความรู้ไปยังกลุ่มมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

2. **พัฒนาวิชาชีพ**

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอาร์แคนซอส์ มีทุนให้มหาวิทยาลัยและโรงเรียนในการทำโครงการร่วมกันทางการศึกษา เช่นส่งเสริมให้มีโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development School – PDS) ทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัย (Tomorrow's School of Education – TSE) เพื่อตรวจสอบผลการใช้การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ต่อเจตคติของผู้เรียน การจัดการเกี่ยวกับโครงการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนโดยความร่วมมือกับผู้ปกครอง การปลูกฝังความเป็นครูขณะศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย และปฏิบัติการภาคสนามต่อเมื่อนักศึกษาเข้าไปปฏิบัติงานที่โรงเรียน

3. พัฒนานโยบาย

ตัวอย่างของการพัฒนานโยบายคือ ที่รัฐแคลิฟอร์เนีย หน่วยวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษา (Policy Analysis for California Education – PACE) เป็นหน่วยงานอิสระทำการวิจัยนโยบายการศึกษาด้วยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด และมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียใต้ PACE ให้ข้อสนเทศแก่ผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา และประชาชนทั่วไป โดยใช้ผลการวิเคราะห์ และวิจัยระบบการศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย

มหาวิทยาลัยเดลลาแวร์ ด้วยความร่วมมือของหน่วยการศึกษาเพื่อปวงชนของรัฐให้แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการศึกาาจากข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์วิจัยแล้ว

ความรู้พิเศษที่จำเป็นสำหรับนักการศึกษา

นอกจากความรู้ความสามารถในวิชาที่จะสอนและกระบวนการเรียนการสอนแล้ว นักการศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นจะต้องมีความรู้เพิ่มเติม 4 ประการ ต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเด็กและการเรียนรู้ของเด็ก

กลุ่มโรงเรียนที่ปฏิบัติงานร่วมกัน มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอเรกอน เน้นให้นักการศึกษาในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นครูประจำการ ครูฝึกหัด (Intern teachers) และนักศึกษาครูจะต้องฝึกและทำการวิจัยปฏิบัติการในห้องเรียน

2. ความรู้เกี่ยวกับความต้องการในยุคต่อไป

เนื่องจากการศึกษาเป็นการเตรียมบุคคลเพื่ออนาคต ดังนั้นนักการศึกษาต้องวางแผนเพื่ออนาคต โดยสามารถทำการฉายภาพอนาคต (future projection) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ในยุคต่อไปได้

3. ความรู้เกี่ยวกับระบบการศึกษา

สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในสังคมต้องไม่โดดเดี่ยว วิทยาลัยครูของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ส่งเสริมให้มีการร่วมมือระหว่างกันในการพัฒนาระบบการศึกษาระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนต่าง ๆ โดยเชื่อว่า เมื่อมีความร่วมมือระหว่างกัน โดยการทำกิจกรรมร่วมกันมากกว่าแยกกัน จะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยอมรับว่าความไว้เนื้อเชื่อใจ และการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาจะเป็นพื้นฐานให้สามารถสร้างสรรค์ นวัตกรรม และสามารถแก้ไขระบบการศึกษาได้เป็นอย่างดี

4. ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและความเชื่อของวัยรุ่น

มีความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย แห่งรัฐนิวแฮมเชียร์ มหาวิทยาลัยโอล์ด โดมิเนียน (Old Dominion) มหาวิทยาลัยนอร์ฟอล์ค (Norfolk) มหาวิทยาลัยแฮมป์ตัน (Hampton) และมหาวิทยาลัยโฮวาร์ด (Howard) ร่วมมือกับกลุ่มโฮล์ม (Holmes) ให้ทุนในการทำโครงการเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลาย (Multicultural education project) โดยร่วมกันจัดสัมนา อภิปราย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปรับวัฒนธรรมตามยุคของโลกาภิวัฒน์ โดยเฉพาะในวัยเด็กและวัยรุ่น

จากความรู้พิเศษเหล่านี้ ทำให้กลุ่มได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายการศึกษา โดยสถาบันการศึกษาในกลุ่มโฮล์ม ได้เข้าร่วมในการกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติในประเด็นที่สำคัญ เช่น

- นโยบายเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของบุคคล (Equity)
- นโยบายการร่วมมือกันในการให้บริการทางการศึกษาของโรงเรียน และมหาวิทยาลัย

นโยบายเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างสรรค์โครงสร้าง โครงการและงบประมาณต่าง ๆ ด้านวิชาการตามสภาพจริงทุก ๆ เรื่อง เช่น ภาวะทุโภชนาการของกลุ่มชน การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและครอบครัว ภาวะการว่างงานของผู้ปกครอง ความประพฤติของเยาวชน เป็นต้น

ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความแตกต่างกัน เช่น

- มหาวิทยาลัยมีสซีสซิปปี้ (Mississippi) มีนโยบายรับนักศึกษาและอาจารย์เชื้อชาติอื่น ๆ ตามนโยบายความเท่าเทียมกันในเชื้อชาติ
- มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอกลาโฮมา มีทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาเอกสำหรับนักศึกษาอเมริกันเชื้อชาติ ต่าง ๆ และนักศึกษาหญิงในสาขาที่ผู้หญิงไม่ค่อยมีโอกาสได้เรียน

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เป็นการยอมรับและเชื่อมั่นในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม (Commitment of Diversity) ที่ไม่สามารถจะขีดกั้นบุคคลต่างวัฒนธรรมได้

ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลง

กลุ่มสถาบันโฮล์ม กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ดูเหมือนจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มากและรุนแรง (เปรียบเสมือนการเยียวยาที่ดูจะเป็นการให้ยามากเกินไป) แต่ทางกลุ่มเห็นว่าเป็น

สิ่งจำเป็นเพราะระบบการศึกษาได้ปล่อยปละละเลยมานานมากแล้ว ดังนั้นโดยภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงอาจสรุปได้ดังนี้

1. การคัดเลือกบุคคล

การคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาในวิชาชีพครู เน้นด้านความประพฤติและคุณลักษณะส่วนตัวมากขึ้น เช่น การคัดเลือกนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยยูท่าห์ (Utah) มหาวิทยาลัยเปอดู (Purdue) ทำการคัดเลือกผู้เข้าศึกษา ซึ่งนอกจากจะดูผลการเรียน (G.P.A.) และผลการสอบจากแบบทดสอบมาตรฐานแล้วยังตรวจสอบคุณสมบัติด้านความขยันหมั่นเพียร ความละเอียดละออ การมีน้ำใจให้บริการชอบที่จะช่วยเหลือ โดยเฉพาะช่วยเหลือในการเรียนรู้ของบุคคลต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะได้รับการพิจารณาให้มีความสำคัญเท่าเทียมกับความรู้ความสามารถในการเรียน

2. ประสบการณ์ในการเรียน

ให้ประสบการณ์ตรงในการสอนให้มากที่สุดในทุกปีของการศึกษาในมหาวิทยาลัย นักศึกษาต้องมีโอกาสปฏิบัติงานในโรงเรียนที่เป็นเครือข่าย (Professional Development School – PDS) โดยเป็นผู้ช่วยครูในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน

3. การประเมินและการบรรจุเข้าทำงาน

เน้นความสามารถในการปฏิบัติงานสอนและปฏิบัติงานในโรงเรียน นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยจะติดตามพฤติกรรมครูที่จบการศึกษาของตน ขณะปฏิบัติงานที่โรงเรียนเพื่อให้คงความเป็นผู้มีคุณภาพสูงต่อไป

4. การศึกษาต่อเนื่อง

คณะศึกษาศาสตร์ยุคใหม่ (Tomorrow's of School of Education – TSE) จะต้องมีหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่องเพื่อรองรับการพัฒนาวิชาชีพตลอดชีวิต (Lifelong professional development) โดย

- หน่วยการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education Units) ที่จะให้การศึกษาต่อเนื่องแก่ครู ที่มหาวิทยาลัยโดยจัดรายวิชาในภาคค่ำ และไปจัดสัมนาเป็นครั้งคราวแก่ครู
- หน่วยการวิจัยร่วมกันระหว่างคณะศึกษาศาสตร์กับโรงเรียน (TSE และ PDS)

5. คณาจารย์

คณาจารย์ ในคณะจะประกอบด้วยอาจารย์ประจำคณะในมหาวิทยาลัย และคณาจารย์ภาคสนาม (University-based faculty and Field-based faculty) ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยฟอร์แดรม (Fordhram) มีโครงการให้อาจารย์จากมหาวิทยาลัยประจำอยู่ในโรงเรียนให้ความร่วมมือกับนักสังคมสงเคราะห์และนักการศึกษาในโรงเรียน

- มหาวิทยาลัยหลุยส์วิลล์ (Louis Ville) ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล เพื่อช่วยเหลือในการวางแผนและการสอนโดยปรับโครงสร้างของโรงเรียน การวิจัยในโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่นพัฒนาการวัดและประเมิน การให้ความช่วยเหลือเด็กด้อยความสามารถ (disable) การสอนที่ช่วยให้อ่านออกเขียนได้ เป็นต้น

- มหาวิทยาลัยแห่งรัฐหลุยเซียนา และมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ มีโครงการฝึกนักศึกษาสำหรับแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน (Clinical educator) และทำการปรับปรุงโรงเรียนในท้องถิ่น

การพัฒนาสถาบันเป็นไปสู่การเป็นสถาบันเอกลักษณ์สำหรับอนาคต

กลุ่มโฮล์มได้เสนอแนวทางพัฒนาสถาบันโดยกำหนดมาตรการ 5 ประการดังนี้

1. สถาบันจะต้องมีระบบการคัดเลือกนักศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ในระดับบัณฑิตวิทยาลัยอย่างรอบคอบ และให้การอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิด โดยเน้นความประพฤติ และคุณธรรม และมีเงื่อนไขความคุ้มครอง และส่งเสริมเพื่อรับประกันความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. สถาบันจะต้องดำเนินนโยบายด้านความเท่าเทียมกันของบุคคลตามคำแนะนำ และข้อเสนอของโฮล์ม โดยเพิ่มสัดส่วนในการคัดเลือกและคงไว้ซึ่งจำนวนนักศึกษา และคณาจารย์ที่มีเชื้อชาติแตกต่างกัน ตามสภาพของท้องถิ่น นั่นคือจะต้องพยายามพัฒนา และส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกไม่แบ่งแยกชนชั้น สีผิวและเพศในสังคม ผสมผสานความแตกต่างกันในวัฒนธรรมให้มีสภาพเป็นสังคมที่บูรณาการคงความหลากหลายในเชื้อชาติและวัฒนธรรม อย่างกลมกลืนในสถาบันและชุมชนทั้งในการปฏิบัติและในหลักสูตร

3. สถาบันจะต้องเน้นนโยบายสำคัญอันดับต้น ๆ ในการเพิ่มจำนวนคณาจารย์ ของมหาวิทยาลัยไปปฏิบัติงานในโรงเรียน PDS เพื่อให้โรงเรียนเป็นศูนย์ปฏิบัติงานด้านการสอนการให้ทุนช่วยเหลือและแหล่งให้บริการทางการศึกษา

4. สถาบันจะต้องส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือให้เกิดโครงการที่ถาวรในการร่วมมือระหว่างคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย และคณาจารย์ในโรงเรียนหรือคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อให้มีความเชื่อมโยงและปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และประสบการณ์กันในการสร้างผลงานทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานและพัฒนาวิชาชีพครู

5. สถาบันจะต้องทบทวนและปรับนโยบาย ตลอดจนวิธีดำเนินการในการส่งเสริมการเลื่อนวิทยะฐานะและเงินสมนาคุณแก่พนักงานเพื่อเพิ่มมาตรฐานการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพในการต่อรองอย่างเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงนโยบายของมหาวิทยาลัยโดยรวม

หลักสูตรศึกษาศาสตร์

หลักสูตรศึกษาศาสตร์ของโฮล์มในระดับปริญญาตรีมีหลายรูปแบบอาจเป็นโปรแกรม 5 ปี โดยบูรณาการเทคนิควิธีสอนและวิชาครูเข้าไปในช่วง 5 ปีนั้น หรือเป็นโปรแกรม 5 ปีที่ 4 ปีแรกเรียนปริญญาตรีทางศิลปศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ แล้วปีที่ 5 เรียนทางด้านวิชาครูและการฝึกงาน

ลักษณะของวิชาแกนประกอบด้วย

1. พัฒนาการของมนุษย์และการเรียนรู้

2. ทฤษฎีการสอนและการเรียนรู้ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพครู

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับเยาวชน

4. การสืบค้นหาความรู้ เทคนิคการสร้างความรู้ การมีวิจารณญาณ และสมรรถภาพในการวิจับและพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะจำเป็นในวิชาชีพครูที่จะช่วยให้เป็นคนที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์

5. เทคนิคการให้ความร่วมมือและสนับสนุนการเรียนรู้ของเยาวชน

วิชาแกนเหล่านี้ถือว่าเป็นวิชาพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูทุกคน ประกอบด้วย ประวัติการศึกษา ปรัชญา สังคมศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ทางการศึกษาของประเทศ

ตัวอย่างรายละเอียดบางประการของหลักสูตรศึกษาศาสตร์ ดังนี้

มหาวิทยาลัยโคโรลาโด กำหนดว่าผู้ที่จะเป็นครูในโรงเรียนประถมและมัธยมจะต้องจบปริญญาตรี ด้านศิลปศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ (B.A. or B.S.) ที่เป็นพื้นฐานการศึกษาที่จะเป็นครูผู้มีความรู้ในเนื้อหาวิชา และ

- มีพื้นฐานด้านศิลปศาสตร์ที่เข้มแข็ง และมีความรู้ด้านวิชาที่จะสอนเป็นอย่างดี โดยมีผลการเรียนระดับปริญญาตรีอยู่ในระดับสูง

- ได้รับการเรียนรู้และการฝึกหัดในด้านการสอน พัฒนาการของเด็ก การวัดและประเมินผู้เรียน สังคมศาสตร์และวัฒนธรรมเกี่ยวกับระบบโรงเรียน และคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนจรรยาบรรณวิชาชีพ

มหาวิทยาลัยคอนเนคติกัต เน้นให้นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ทุกคนมีคุณสมบัติของการเป็นผู้ใฝ่หาความรู้และมีวิจารณญาณ ในขั้นยึดเป็นแนวทางของชีวิตโดยเน้นคุณสมบัติเหล่านี้ ตลอดช่วงของการศึกษาในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมินนิโซต้า กำหนดพื้นฐานวิชาชีพเป็นวิชาแกน สำหรับนักศึกษาครูทุกคน เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการสอนดังนี้

1. นโยบายและเป้าหมายของการศึกษา บทบาทของโรงเรียนต่อสังคม รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนและระบบการศึกษาในปัจจุบัน
2. ความคิดวิจารณญาณ ทักษะความคิดหาเหตุผลและระบบการเรียนรู้
3. การใช้เทคนิคการสืบเสาะความรู้เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในการสอนและการเรียนรู้
4. พื้นฐานของการปฏิรูปโรงเรียน การบริหารและจัดการในโรงเรียนหลักสูตรการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียนและบทบาทของผู้ปกครอง

ปัญหาอุปสรรคและคำมั่นสัญญาในการปฏิรูปการฝึกหัดครู

คณะศึกษาศาสตร์ที่ร่วมกันอยู่ในกลุ่มโฮล์มได้ร่วมใจร่วมแรงกันสร้างถนนสายใหม่ ผ่านความลำบากนานาประการเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี เพื่อนำศึกษาศาสตร์ก้าวสู่ศักราชใหม่ของวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาครูและนักการศึกษาสำหรับศตวรรษใหม่ จากการดำเนินงานประสบกับปัญหาและอุปสรรคสำคัญ 3 ประการคือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของการรวมพลังของกลุ่มหรือเจตนารมณ์ของกลุ่ม
2. ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์

3. ปัญหาเกี่ยวกับพลังสนับสนุนจากภายนอก

จากปัญหาทั้ง 3 ประการนี้ กลุ่มโฮล์มได้กำหนดมาตรการดังต่อไปนี้

1. การเสริมพลังเจตนารมณ์

- กำหนดนโยบายในการสนับสนุนให้มีการค้นคว้าและสร้างเสริมความรู้ด้านศึกษาศาสตร์ในอันที่จะรักษาความเป็นเลิศของนักการศึกษาและนักศึกษาครู

- กำหนดบทบาทความร่วมมืออย่างเป็นทางการเพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานระหว่างมหาวิทยาลัย และโรงเรียนที่ยั่งยืนคงทนตามหลักการของ PDS และการให้เงินสนับสนุนตลอดจนการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยให้มีความเป็นผู้มีคุณสมบัติทางวิชาชีพชั้นสูง

- สร้างนโยบายของมหาวิทยาลัยและมลรัฐในการพัฒนาและคงไว้ซึ่งนักการศึกษาในท้องถิ่นให้มีคุณภาพสูงอยู่ตลอดไป เพื่อปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ

- เพิ่มและขยายทุนการศึกษาให้กับผู้เรียน เพื่อรองรับการศึกษาของนักการศึกษาในโรงเรียน ให้ได้ลงทะเบียนเรียนมหาวิทยาลัย ในระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ให้มีความหลากหลายในสาขาวิชาอย่างกว้างขวาง

- รับประกันความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามมาตรการข้างต้นของกลุ่มจะต้องมีการกำกับติดตามและส่งเสริมประสิทธิภาพของการศึกษาและวิชาชีพศึกษาศาสตร์

2. วิกฤติการณ์เกี่ยวกับโครงสร้างของบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์

จากบทบาทและความคาดหวังที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดการขาดแคลนบุคลากร และในขณะเดียวกันเพื่อบำรุงขวัญและกำลังใจของคณาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ จะต้องเพิ่มสวัสดิการให้กับบุคลากร โดยกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับค่าใช้จ่าย เงินสมนาคุณในการปฏิบัติงานนอกเวลา ตัวอย่างเช่น โรงเรียนในเมืองซินซินนาติ ร่วมกับมหาวิทยาลัยซินซินนาติ ได้สร้างระบบใหม่ของบุคลากรขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานที่เปลี่ยนไป

3. พลังสนับสนุนจากภายนอก

คณะศึกษาศาสตร์ในกลุ่มโฮล์มมีความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเกี่ยวข้องอื่น ๆ ช่วยกันพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งองค์กรเหล่านั้นได้แก่

- สมาคมวิทยาลัยครูแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of Teacher Education – AACTE)

- สมาคมผู้บริหารโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administrators – AASA)
- สหพันธ์ครูแห่งสหรัฐอเมริกา (American Federation of Teachers – AFT)
- คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพครูแห่งชาติ (National Board for Professional Teaching Standards – NBPTS)
- สมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Education Association – NEA)
- คณะกรรมการนโยบายการบริหารการศึกษาแห่งชาติ (National Policy Board for Educational Administration – NPBEA)
- สภาพัฒนาบุคลากรแห่งชาติ (National Staff Development Council – NSDC)

ฯลฯ

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยสถาบัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านโครงสร้างการบริหารและการจัดการ โครงสร้างด้านบุคลากร โครงสร้างของหลักสูตร และโครงสร้างของผลงาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย บุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ คณาจารย์จากคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ / ครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ขั้นตอนของการดำเนินงานประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันของการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ นำเสนอแนวคิดโครงสร้างและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงสร้างจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ได้แก่ บุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ คณะผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย และคณบดีของคณะศึกษาศาสตร์ / ครุศาสตร์ พร้อมทั้งการศึกษาความสอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการศึกษาด้านการฝึกหัดครูของประเทศต่างๆ ยุคโลกาภิวัฒน์และการปฏิรูปการศึกษาด้วยการวิเคราะห์วิจัยเอกสารเชิงการวิจัยอนาคต (Futuristic research)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนี้

1. โครงสร้างด้านการบริหารและการจัดการ

1.1 การผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีทางการศึกษา ควรผลิต ในสาขาวิชาที่คณะศึกษาศาสตร์ สามารถดำเนินการด้วยตนเองเท่านั้น เนื่องจากมีสถาบันฝึกหัดครูอื่น ๆ ในประเทศสามารถผลิตบัณฑิตในระดับนี้อยู่เป็นจำนวนมาก ลักษณะการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี จึงควรมี 2 ลักษณะคือ

1) โครงการร่วมมือพิเศษ เพื่อผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เช่น โครงการเพชรในตม ก็ควรดำเนินการต่อไป โดยจัดหลักสูตรที่มีเป้าหมายเฉพาะให้เป็นเอกลักษณ์ ในอนาคตอาจทำสัญญาเป็นโครงการเฉพาะกับหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นลักษณะของการผลิตบัณฑิตตามความต้องการของหน่วยงานที่มีตำแหน่งงานรองรับ

2) โครงการผลิตบัณฑิตด้านการใช้การฝึกอบรม และการบริการทางศึกษาศาสตร์ที่ไม่ใช่บุคลากรครูในโรงเรียน เช่น

- หลักสูตรบุคลากรฝึกอบรมเยาวชน
- หลักสูตรบุคลากรฝึกอบรมครูประจำการ
- หลักสูตรผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา
- หลักสูตรบุคลากรฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา

ซึ่งหลักสูตรเหล่านี้ เป็นหลักสูตรเจ้าหน้าที่ระดับเทคนิค (Technician)

1.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สำหรับปริญญาตรีการสอนในวิชาที่มีลักษณะเนื้อหาที่ยาก และ/หรือ เป็นนามธรรม เช่น การสอนวิทยาศาสตร์ การสอนคณิตศาสตร์ ไม่ควรเปิดสอนในระดับปริญญาตรี (กศ.บ.) แต่ควรเปิดรับผู้ที่จบปริญญาวิทยาศาสตร์บัณฑิตสาขาต่าง ๆ เป็นหลักสูตร 1 ปี เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ทางเนื้อหาวิชาโดยตรง และมีคุณวุฒิทางการสอน ทั้งนี้หลักสูตรนี้อาจรวมถึงผู้มีความรู้ในวิชาชีพต่างๆ ที่ประสงค์จะเป็นผู้สอนในระดับการศึกษาอื่น ๆ ด้วย เช่น วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ เพื่อให้ผู้สอนในวิชาชีพเหล่านี้มีความสามารถในการถ่ายทอดและอบรมผู้เรียน ได้ดียิ่งขึ้น

1.3 การผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาที่สูงขึ้น

ศักยภาพของบุคลการในคณะศึกษาศาสตร์ สามารถผลิตมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตทางการศึกษาได้ในลักษณะต่าง ๆ คือ

1) มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต ด้านการสอนในวิชาต่าง ๆ

2) มหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต ด้านเทคนิคที่เกี่ยวกับการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่เน้นด้านการสอน

3) นอกเหนือจาก 2 ลักษณะข้างต้น ที่ปัจจุบันได้ดำเนินการอยู่แล้ว คณะศึกษาศาสตร์ ควรส่งเสริมให้คณาจารย์ในภาควิชาต่าง ๆ สร้างหลักสูตรร่วมกันจัดเป็นหลักสูตรดุษฎีบัณฑิตทางการศึกษา ในลักษณะหลักสูตรระหว่างชาติ ซึ่งอาจเสนอเป็นหลักสูตร Ph.D. (Education) ที่มีวิชาแกนทางการศึกษา และผู้เรียนทำวิทยานิพนธ์ด้านใดด้านหนึ่ง โดยกำหนดประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตามสาขาที่ต้องการเช่น Ph.D. (Educational Measurement) หรือ Educational Psychology โดยมีคณาจารย์จากต่างประเทศที่เชิญมาร่วมดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อความเป็นผู้นำทางศึกษาศาสตร์ของประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. โครงสร้างด้านบุคลากร

2.1 บุคลากรสายอาจารย์ผู้สอน ประกอบด้วย

1) อาจารย์ผู้สอนในคณะศึกษาศาสตร์ ควรมีคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป และอย่างน้อยต้องมีคุณวุฒิทางศึกษาศาสตร์ ในระดับปริญญา ระดับใดระดับหนึ่ง

2) อาจารย์พิเศษ เฉพาะสาขาวิชาที่สอนในระดับวิชาเอก ควรเพิ่มความยืดหยุ่นในการทำสัญญาจ้างอาจารย์พิเศษ ซึ่งประกอบด้วย ชาวต่างชาติ และคนไทยที่ไม่ใช่ข้าราชการประจำ หรือพนักงานของมหาวิทยาลัย

2.2 บุคลากรอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่บริการทั่วไป และบริการทางการศึกษา ซึ่งจะต้องมีคุณวุฒิ เฉพาะด้านตามลักษณะงาน

ในกรณีที่มีเครือข่ายของโรงเรียน เพื่อเป็นที่ฝึกงานของนิสิต และเป็นแหล่งองค์ความรู้ (การวิจัย) ของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ควรสร้างระเบียบหรือสัญญาให้ครูในโรงเรียนเป็นบุคลากรสมทบ หรืออาจารย์พิเศษของคณะศึกษาศาสตร์

2.3 นิสิต ประกอบด้วยนิสิต 5 ระดับ คือ

- ระดับปริญญาตรี
- ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (หลังปริญญาตรี) รวมประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
- ระดับปริญญาโท
- ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง (หลังปริญญาโท)
- ระดับปริญญาเอก

สัดส่วนของอาจารย์ต่อนิสิตระดับปริญญาตรี 1 : 15

สัดส่วนของอาจารย์ต่อนิสิตระดับสูงกว่าปริญญาตรี 1 : 5

การรับนิสิต ควรรับตรงทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันยังมีการรับนิสิตปริญญาตรีส่วนหนึ่งจากทบวงมหาวิทยาลัย

3. โครงสร้างของหลักสูตร

3.1 หลักสูตรระดับปริญญาตรีทางการศึกษา เพื่อสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี นั้น จากแนวโน้มของการจัดการฝึกหัดครูในประเทศไทย ต้องการให้จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา 5 ปี ซึ่งคณะศึกษาศาสตร์ได้กำหนดรายวิชาสำหรับหลักสูตรตามแนวของการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือให้นิสิตได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาที่โรงเรียน

ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และในชั้นปีที่ 5 นิสิตจะต้องไปปฏิบัติงานที่โรงเรียนในหน้าที่ของครู ทุกบทบาทไม่เฉพาะการสอนเท่านั้น ทั้งนี้หลักสูตรเน้นการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตให้มีวุฒิภาวะ มีภูมิปัญญา มีพลัง และมีความไวในการรับรู้ปัญหา และการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและสังคมไทย เน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการเป็นผู้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้เทคนิคการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และเป็นครูประเภทให้แนวคิดในการสร้างเสริมผู้เรียนในลักษณะผู้อำนวยการเรียนรู้ของผู้เรียน (facilitator teachers)

3.2 หลักสูตรระดับปริญญาตรี สำหรับนักการศึกษาและผู้บริการด้านการฝึกอบรม (Educators and Personnel services)

หลักสูตรนี้จะไม่เน้นการเป็นบุคลากรครูในสถานศึกษา แต่เน้นการเป็นบุคลากรผู้อำนวยการด้านการฝึกอบรมในระดับต่าง ๆ เช่นบุคลากรฝ่ายการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรอื่น ๆ รวมทั้งบุคลากรจัดการฝึกอบรมในลักษณะต่าง ๆ

3.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สำหรับบัณฑิตในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ประสงค์จะเป็นผู้สอนในระดับการศึกษาต่าง ๆ

3.4 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สำหรับหลักสูตรปริญญาโทและเอก ที่ดำเนินการอยู่แล้วอาจมีการปรับปรุงแก้ไขตามวาระของหลักสูตร (ประมาณ 5 ปี)

ผู้วิจัยนำเสนอหลักสูตร ระดับปริญญาเอกในระบบการศึกษาระหว่างชาติ เพื่อรองรับความต้องการของนักการศึกษาจากประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นหลักสูตรรวมที่มีวิชาพื้นฐานทางการศึกษาร่วม (Core Course) และแยกวิชาเอกตามวิทยานิพนธ์และประธานผู้ควบคุมดูแลวิทยานิพนธ์นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้มีการยืดหยุ่นในสาขาวิชาได้จากการขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และในประเทศได้อย่างกว้างขวาง เป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลได้อย่างคุ้มค่า

4. โครงสร้างของงาน

4.1 โครงสร้างของงานด้านหลักสูตร

1) ปริญญาตรีทางการศึกษาจะเปิดรับตามโครงการเฉพาะสำหรับบุคลากรครูในสถานศึกษา แต่จะเปิดปริญญาตรีทางการศึกษาสำหรับบุคลากรในระดับเทคนิค (Technician) ด้านการฝึกอบรมในลักษณะต่าง ๆ ที่มีหลายรูปแบบและยืดหยุ่นตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งนี้ต้องสร้างหลักสูตรให้กว้างและสามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย

2) หลักสูตรหลังปริญญาตรี

หลักสูตรหลังปริญญาตรีควรเน้นการวิจัย และการค้นหาความรู้จากแหล่งข้อมูลทางอิเล็คโทรนิค และสร้างปฏิสัมพันธ์กับนานาชาติเพื่อความก้าวหน้าและทันสมัยทางวิชาการ เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการใช้ภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ (English literacy , Information Technology and Computer literacy)

การเปิดหลักสูตรระหว่างชาติทางด้านศึกษาศาสตร์ เพื่อความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ทั้งด้านผู้สอนและผู้เรียน

3) การสร้างเครือข่ายของโรงเรียนตามระบบของคณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียนร่วมวิชาชีพ (Professional Development Schools) ในการผลิตบัณฑิตระดับต่าง ๆ นอกเหนือจากโรงเรียนสาธิต ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้จะเป็นแหล่งปฏิบัติงานจริงของอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ และนิสิตในระดับต่าง ๆ

4.2 โครงสร้างด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการศึกษา

1) จัดโปรแกรมเบ็ดเสร็จ เพื่อฝึกอบรมครูประจำการอย่างกว้างขวาง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยกำหนดกฎเกณฑ์หรือสร้างมาตรการเพื่อสนองความต้องการของครูประจำการในการเพิ่มคุณวุฒิ โดยการทำหลักสูตรต่อเนื่อง (Continuing Education)

2) จัดตั้งทวิภาคีกับโรงเรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำและเผยแพร่ทฤษฎีทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติได้จริง

การมีโรงเรียนร่วมพัฒนาหรือ Professional Development Schools นั้นนอกจากจะช่วยให้คณะศึกษาศาสตร์ ได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานการณ์จริง (Authentic situation) ของโรงเรียนในท้องถิ่นแล้วยังสามารถช่วยพัฒนาครูในโรงเรียนนั้นๆ อีกด้วย

3) สร้างมาตรการและกลไกเพื่อรักษาและควบคุมคุณภาพครู โดยตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านการประกันคุณภาพครูในระดับต่าง ๆ โดยการรวมพลังสร้างศูนย์วิทยาการ (Resource Centers) เพื่อการวิจัยและพัฒนา

อภิปราย

การผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีลักษณะที่แตกต่างจากการผลิตบัณฑิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่างๆ ที่สำคัญคือในสาขาที่เป็นเนื้อหา

วิชาที่นิสิตจะไปสอนนั้นต้องใช้บุคลาการจากคณะต่างๆ หลายคณะ เช่นวิชาเอกด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ใช้บุคลากรจากคณะวิทยาศาสตร์ วิชาเอกด้านศิลปะ ใช้บุคลากรจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ เป็นต้น ทำให้การรับนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ต้องพึ่งพิงคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเกือบทุกคณะ ไม่สามารถกำหนดจำนวนนิสิตได้โดยเอกเทศ และในส่วนของบัณฑิตศึกษาก็ต้องผลิตภายใต้กำกับของบัณฑิตวิทยาลัย ทำให้มีหลักสูตรมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์ดำเนินการ นอกคณะศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ จึงจำเป็นต้องกำหนดโครงสร้างของคณะใหม่โดยจำกัดบทบาทของการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี เฉพาะตามโครงการที่สำคัญได้แก่ โครงการเพชรในตม และโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในลักษณะการผลิตบัณฑิตที่มีตำแหน่งงานรองรับ และเปิดหลักสูตรในลักษณะของการให้บริการ (Education Service) เช่น หลักสูตรด้านการฝึกอบรมในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในระดับเจ้าหน้าที่ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ส่วนในลักษณะของการผลิตนักการศึกษาวิชาชีพชั้นสูงนั้น หลักสูตรควรเน้นการปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมของไทยโดยใช้ภูมิปัญญาไทย และการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนในระดับต่าง ๆ และในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ เป็นลักษณะของคณะศึกษาศาสตร์ในวันข้างหน้า (Tomorrow's Schools of Education) ที่มีโรงเรียนฝึกวิชาชีพครู (Professional Development Schools) ที่ไม่ใช่โรงเรียนสาธิต โดยมีเป้าหมายดังนี้

1. ให้คณะศึกษาศาสตร์ได้ผลิตครูมืออาชีพที่เป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจจากสังคมในการรับผิดชอบการจัดการศึกษาของประเทศ

2. คณะศึกษาศาสตร์สามารถกำหนดการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในสภาพจริงของโรงเรียนและชุมชน

3. เชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างคณะศึกษาศาสตร์กับโรงเรียนในท้องถิ่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้นอกจากจะพัฒนานิสิตให้เป็นครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแล้ว ยังสามารถติดตามครูประจำการให้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

4. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อจุดหมายของการเตรียมครูทั้งก่อนประจำการ (Pre-service) และครูประจำการ (in-service) ให้เป็นนักการศึกษาที่มีความรู้ทันสมัยเสมอ

5. ให้โรงเรียนเป็นผู้นำด้านวิชาชีพการศึกษาโดยเป็นศูนย์ของการสร้างความรู้ และหลักวิชาด้านศึกษาศาสตร์

6. เน้นการฝึกวิชาชีพและทักษะของนักการศึกษาให้สามารถบริการเยาวชนได้เป็นอย่างดี

7. สามารถกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมครูได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ในด้านของโครงสร้างของบุคลากรจะมีข้อจำกัดมาก ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามต้องการ ดังนั้นควรกำหนดนโยบายการจ้างหรือค่าสมนาคุณบุคลากรภายนอกให้ชัดเจนเพื่อที่จะเสริมบุคลากรที่จำเป็นได้ในแต่ละช่วงของโครงการทั้งบุคลาการในประเทศ และต่างประเทศเพื่อรองรับโครงการพิเศษที่สำคัญเช่น โครงการ หลักสูตรปริญญาเอกนานาชาติที่เปิดกว้างด้านการศึกษา (หลักสูตร Ph.D.in Education) โดยเน้นสาขาวิชาที่วิทยานิพนธ์

ในส่วนของการรับนิสิตนั้นมีแนวโน้มให้รับนิสิตเองในทุกระดับเพื่อจะได้นิสิตที่มีคุณลักษณะเฉพาะตามต้องการ

ในด้านโครงสร้างของหลักสูตร แม้ว่าหลักสูตรในระดับปริญญาต่าง ๆ นั้น โครงสร้างของหลักสูตรจะถูกกำหนดสัดส่วนของกลุ่มวิชา โดยทบวงมหาวิทยาลัยแต่ก็สามารถยืดหยุ่นได้ โดยกำหนดเป็นโครงการหลักสูตรที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ทุก ๆ 5 ปี เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสาระหลักสูตรและเสนอหลักสูตรใหม่ ๆ ให้ครอบคลุมบุคลากรด้านการศึกษาและฝึกอบรมในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ความรู้พิเศษสำหรับครู นอกเหนือจากความรู้ความสามารถในวิชาที่จะสอนอย่างลึกซึ้ง และความรู้ความสามารถในกระบวนการเรียนการสอนแล้ว ควรจะมีความรู้พิเศษเพิ่มเติมอย่างน้อย 4 ประการคือ

1. ความรู้เกี่ยวกับเด็กและการเรียนของเด็กที่มีลักษณะพิเศษต่างๆ
2. ความรู้เกี่ยวกับความต้องการในยุคอนาคต (Future Projection)
3. ความรู้เกี่ยวกับระบบการศึกษา
4. ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและความเชื่อของคนในวัยต่าง ๆ (Multicultural Education Project)

ส่วนหลักสูตรปริญญาโท และปริญญาเอกนั้น โดยส่วนใหญ่ยังเป็นที่นิยมอยู่ ผู้วิจัยได้เสนอหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตใน 2 ระดับ คือ หลังปริญญาตรีและหลังปริญญาโท และเสนอหลักสูตรระหว่างชาติในระดับปริญญาเอกที่ใช้บุคลากรภายนอกร่วมกับบุคลากรประจำของคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อความก้าวหน้าและทันสมัย และขยายการรับนิสิตออกไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน

โครงสร้างของผลงาน และความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ และทฤษฎีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ควรแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศดังเสนอไว้ในโครงสร้างอื่น ๆ ข้างต้น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการวิจัย

1. ข้อจำกัดของผลการวิจัย

การเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในคณะศึกษาศาสตร์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยได้รับความร่วมมือน้อย ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่สมบูรณ์นัก ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ปัญหาโดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติม และเพิ่มขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยการเก็บข้อมูลจากคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ / ครุศาสตร์ และการศึกษาแนวโน้มการปฏิรูปการฝึกหัดครูของประเทศต่าง ๆ เป็นแนวในการสรุปและข้อเสนอในโครงสร้างต่าง ๆ

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างมากเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติและการปฏิรูปการศึกษาโดยรวม และในส่วนของวิชาชีพครู ทำให้ผลการวิจัยจากการตามความคิดเห็นของบุคลากรไม่ค่อยสอดคล้องกับสภาพจริง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้วยลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากคณะศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ คณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไม่ควรเน้นการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี (กศ.บ.) ยกเว้นจัดตามโครงการร่วมมือที่มีตำแหน่งงานรองรับ และ/หรือ จัดหลักสูตรปริญญาตรีด้านการบริการทางการศึกษา เน้นนักการศึกษาด้านการฝึกอบรมในลักษณะต่าง ๆ

2. คณะศึกษาศาสตร์ควรสร้างงานใหม่ ๆ ในคณะ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางการศึกษาศาสตร์และสังคม และถ้าเป็นไปได้ควรวางแผนให้ล้ำหน้าไป เพื่ออนาคต เช่นการสร้างมาตรการร่วมมือระหว่างคณะศึกษาศาสตร์ กับโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการเรียนการสอนของนิสิตเพื่อพัฒนาครูประจำการ และเพื่อการสร้างองค์ความรู้จากคณาจารย์ในคณะ

3. สร้างระบบการศึกษาต่อเนื่องสำหรับครูประจำการให้สามารถเก็บสะสมหน่วยกิตได้เพื่อนำมาเสนอขอรับปริญญาที่สูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การศึกษาแห่งชาติ, คณะกรรมการ. (2538). **แผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ.

_____. (2540). **รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7.**

_____. (2541). **โครงการครูแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ

_____. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542.** กรุงเทพฯ

ชำนาญ แสงแก้ว. (2541). **แนวคิดหลักในการจัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** เอกสารโรเนียว.

ปฏิรูปวิชาชีพครู, สำนักงาน. (2544). **นโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ

ศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สมาคม. (2540). **48 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2539). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของกระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพฯ

_____. (2540). **ประทีปแห่งการศึกษา : พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา.** โรงพิมพ์คุรุสภา : กรุงเทพฯ

สถาบันราชภัฏพระนคร. (2542). **ครูช่างของแผ่นดิน.** สำนักงานสภาสถาบันสถาบันราชภัฏ : กรุงเทพฯ

อมรวิชช์ นาครทรรพ. (31 มีนาคม 2543). "ครูยังเป็นหัวใจสำคัญเสมอ". **กรุงเทพธุรกิจ "จุดประกาย".** หน้า 5.

Ashton, P.T (ed). (1991). "Comparative Teacher Education". **Journal of Teacher Education.** 42(5) : 322 – 378.

Carnegie Forum on Education and Economy. (1986). **A Nation Prepared : Teachers for the 21st Century.** New York.

Churukian G.A. and Kissock C (eds). (1991). "Teacher Education : Perspectives From abroad". **Action Teachers Education.** 13(3) : 1 – 64.

Gideonse H.D., (ed). (1992). **Teacher Education Policy : Narratives, Stories, and Cases.** State University of New York Press, Albany : New York.

Grossman P.L. (1990). **The Making of a Teacher : Teacher Knowledge and Teacher Education.** Teachers College Press : New York.

The Holmes Group. (1986). **Tomorrow's Teachers : A Report of the Holmes Group.** The Holmes Group Michigan State University : East Lansing, Michigan.

_____. (1995). **Tomorrow's School of Education : A Report of the Holmes Group.** The Holmes Groups, Inc.

Houston, W.R., Hamberman M, and Sikula, J. (eds.). (1990). **Handbook of Research on Teacher Education.** Macmillan : New York.

Katz, L.G., and Raths, J.D. (1985). "Dispositions as Goals for Teacher Education". **Teaching and Teacher Education.** 1(4) : 301 – 307.

Lytle, S.L., and Fecho, R. (1991). "Meeting Strangers in Familiar Places : Teacher Collaboration by Cross-visitation". **English Education.** 23(1) : 5 – 28.

National Institute for Educational Research. (1989). **Teacher Training in Japan.** NIER Occasional Paper 03/89. Tokyo.

The Renaissance Group. (1990). **Teachers for a New World : A Statement of Principles of the Renaissance Group.** The Reaissance Group, College of Education, University. of Northern Iowa, Cedar Falls, Iowa.

Rust, V. D., and Dalin, P (eds). (1990). **Teachers and teaching in the Developing World.** Grarland : New York.

Shulman, J.H. (ed). (1992). **Case Methods in Teacher Education.** Teachers College Press : New York.

Tisher, R.P., and Wideen, M.F. (eds). (1990). **Research in Teacher Education : International Perspectives.** Falmer Press : London.

Thomas, J.B. (ed). (1990). **British Universities and Teacher Education : A Century of Change.** Falmer Press : London.

Zeichner, K.M., and Tabachnick, R. (1981). "Are the Effects of University Teacher Education "Washed Out" "by School Experienced?". **Journal of Teacher Education.** 32(3) : 7 – 11.

http : //dns.doe.mass.edu/eldreform/governor/planinitiatives.html.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สรุปผลการวิเคราะห์เอกสาร

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. โครงสร้างของหลักสูตรระดับปริญญาตรี
3. โครงสร้างของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรศึกษาศาสตร์ / ครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

มหาวิทยาลัย	จุดมุ่งหมาย	หมายเหตุ
เกษตรศาสตร์	ปณิธานของคณะศึกษาศาสตร์ "จะผลิตบัณฑิตที่สมบูรณ์ด้วยปัญญาและคุณธรรม เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในสาขาวิชาที่จะนำไปถ่ายทอดได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักรับผิดชอบ ไตร่ตรอง ด้วยหลักการและเหตุผล มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามแบบของวัฒนธรรมไทย มีความภูมิใจศรัทธาต่อวิชาชีพและยึดมั่นในจรรยาบรรณครู"	
จุฬาลงกรณ์	ปรัชญาของคณะครุศาสตร์ "คณะครุศาสตร์ จะธำรงรักษามาตรฐานวิชาชีพครูไว้ และส่งเสริมให้พัฒนาก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมุ่งที่จะบุกเบิกความรู้ใหม่เผยแพร่ผลการวิจัย และถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน" จุดมุ่งหมายที่เป็นหลักในการผลิตบัณฑิตทางครุศาสตร์ คือ การปลูกฝังให้บัณฑิตสมบูรณ์ด้วย "ความเรืองปัญญาและคุณธรรม" กล่าวคือให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในสรรพวิทยาการ เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกแก่การดำเนินชีวิต มีความรู้ลึกซึ้งในศาสตร์ที่จะถ่ายทอดและวิจัย มีความสามารถใช้ภาษาและสัญลักษณ์เป็นสื่อแสดงความรู้และความคิด มีความสามารถแปลความคิดออกเป็นการกระทำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักรับผิดชอบไตร่ตรองด้วยหลักการอย่างมีเหตุผลก่อนการตัดสิน มีรสนิยมและบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามแบบของวัฒนธรรมไทย มีความภูมิใจศรัทธาต่อวิชาชีพและยึดมั่นในจรรยาบรรณ ครู	

มหาวิทยาลัย	จุดมุ่งหมาย	หมายเหตุ
นเรศวร	มหาวิทยาลัยนเรศวร มีอุดมการณ์ มุ่งมั่นที่จะดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ผู้พระราชทานความเป็นไท ความสงบ ความผาสุกแก่ปวงชนชาวไทยมาแล้ว ในอดีต ดังนั้น มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงมุ่งมั่นจะสืบสานให้สังคมไทยเป็นไทจากอวิชชาโดยค้นคว้าและสะสมองค์ความรู้เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ และมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีงามในการดำรงชีวิตและสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบและสันติสุข มุ่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลป วัฒนธรรมและประเพณี เพื่อเป็นมรดกของชาติสืบต่อไป	
มหาสารคาม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นสถาบันที่มีปณิธานมุ่งมั่นในการสั่งสม แสวงหาความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผสานกับวิทยาการที่เป็นสากลให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญาสามารถพัฒนาตนเองให้เพียบพร้อมด้วยวิชาการ จริยธรรมและคุณธรรม	
ประสานมิตร	การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม	

(สำรวจ พ.ศ. 2541)

สถาบัน	จำนวนหน่วยกิต						
	หลักสูตร	หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	หมวดวิชาชีพการศึกษา (วิชาเฉพาะ)	วิชาเอก	วิชาโท	วิชาเลือก	รวม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	4 ปี	39-52	48-60	40-48	21-23	3-6	152-146
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	4 ปี	21-32	91-118	-	-	4-6	128-145
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	4 ปี	34	38,41	60,68	-	5,10	145
มหาวิทยาลัยทักษิณ	4 ปี แบบ 1 (สายศิลป์)	30	24	48	15	6	126
	4 ปี แบบ 2 (สายศิลป์)	32-33	38	44	18	5-10	140
	2 ปี ต่อเนื่อง แบบ 1	32-33	38	55	-	5-17	140
	2 ปี ต่อเนื่อง แบบ 2	-	21	38	18	0-3	80
มหาวิทยาลัยนเรศวร	4 ปี (เอก)	-	21	55	-	0-4	80
	4 ปี (เอก - โท)	34	40	60-69	-	6	140-149
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (ลาดกระบัง)	2 ปี ต่อเนื่อง	34	40	42-47	18	6	140-145
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	4 ปี แบบ 1	8-12	64-75	-	-	3	79-86
	4 ปี แบบ 2	32-33	38	44	18	2-8	140
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)	4 ปี แบบ 1	32-33	38	55	-	2-15	140
	4 ปี แบบ 2	30	38	44	18	5-10	140
	2 ปี แบบ 1	30	38	55	-	5-17	140
	2 ปี แบบ 2	-	21	38	18	0-3	80

สถาบัน	จำนวนหน่วยกิต						
	หลักสูตร	หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	หมวดวิชาชีพการศึกษา (วิชาเฉพาะ)	วิชาเอก	วิชาโท	วิชาเลือก	รวม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	4 ปี (เอก - โท)	-	21	55	-	0-4	80
	4 ปี (เอกเดี่ยว)	35	33	45,57	15	12,5	140,145
	4 ปี (เอกคู่)	35	33	60,72	-	12	140,145
	2 ปีต่อเนื่อง (เอก - โท)	35	33	30,30	-	12	140
	2 ปีต่อเนื่อง (เอกคู่)	4	16	45	15	8	88
	2 ปีต่อเนื่อง (เอกเดี่ยว)	4	16	60	-	8	88
	2 ปี ต่อเนื่อง (เอกคู่)	4	16	30,30	-	-	88
มหาวิทยาลัยศิลปกร	4	30	36-39	36-60	15	6	140
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	4	44	30	47	23	6	150
สถาบันราชภัฏ	4	50	25	45	-	10	130

โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาโท (ปริญญามหาบัณฑิต)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 แผน คือ แผน ก และแผน ข

แผน ก แบบ ก (1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และอาจมีการเรียนเพิ่มหรือทำกิจกรรมทางวิชาการโดยไม่นับหน่วยกิต

แผน ก แบบ ก (2) ทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และต้องศึกษารายวิชาเอกและวิชารองไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต รายวิชารองต้องไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต

แผน ข เป็นการศึกษาที่เน้นงานรายวิชา ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต แต่ไม่เกิน 6 หน่วยกิต

*คณะศึกษาศาสตร์ มีหลักสูตรระดับปริญญาโท 15 สาขาวิชา ใน 6 ภาควิชา ซึ่งใช้โครงสร้างหลักสูตรแผน ก แบบ ก (2) มีจำนวนหน่วยกิตรายวิชาเรียนไม่น้อยกว่า 33 – 36 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์อีก 9 – 12 หน่วยกิต รวมเป็น 45 – 48 หน่วยกิต ประกอบด้วย

1. วิชาบังคับทั่วไป หรือวิชาบังคับพื้นฐาน 6 – 8 หน่วยกิต (มีบางสาขาวิชา)
2. วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 16 – 27 หน่วยกิต
    1.1 วิชาเอกบังคับ 6 – 22 หน่วยกิต
    1.2 วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 4 – 10 หน่วยกิต
3. วิชาที่เกี่ยวข้อง หรือวิชารอง ไม่น้อยกว่า 9 – 12 หน่วยกิต
4. วิทยานิพนธ์ 9 – 12 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แผน คือ

แผน ก แบบ ก (1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ มีหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และอาจมีการเรียนเพิ่มโดยไม่นับหน่วยกิต

แผน ก แบบ ก (2) ทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และศึกษากระบวนวิชาอีกไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 แผน คือ

แผน ก (1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และอาจมีการเรียนเพิ่มหรือทำกิจกรรมทางวิชาการ โดยไม่นับหน่วยกิต

แผน ก (2) ทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต ศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

แผน ข เป็นการศึกษารายงานวิชา ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ เรียนวิชาบังคับ 27 หน่วยกิต วิชาเลือก 21 หน่วยกิต และต้องสอบประมวลความรู้

* (ระยะเวลาการศึกษา 2 ปีการศึกษา แต่ไม่เกิน 5 ปีการศึกษา)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีการจัดหลักสูตร 2 แผน คือ

แผน ก มีจำนวนหน่วยกิตรายวิชาอย่างน้อย 21 หน่วยกิต ปริญญานิพนธ์อย่างน้อย 12 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

แผน ข มีจำนวนหน่วยกิตรายวิชาอย่างน้อย 21 หน่วยกิต รายวิชาเกี่ยวกับประสบการณ์วิจัยอย่างน้อย 6 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ต้องมีรายวิชาที่เป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 3 – 6 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แบ่งหลักสูตร การศึกษา เป็น 2 แผน คือ

1. แผน ก เรียนวิชาเฉพาะ และวิชาสัมพันธ์ ประสบการณ์วิจัย รวมแล้วไม่ต่ำกว่า 39 หน่วยกิต

2 แผน ข เรียนวิชาเฉพาะ และวิชาสัมพันธ์ ประสบการณ์วิจัย รวมแล้วไม่ต่ำกว่า 44 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งหลักสูตร การศึกษา เป็น 2 แผน คือ

1. แผน ก เป็นการทำวิจัย มี 2 แบบ ได้แก่

1.1 แบบ ก (1) หน่วยกิตวิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

1.2 แบบ ก (2) หน่วยกิตวิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต หน่วยกิตรายวิชาไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

2. แผน ข เน้นการศึกษารายวิชา ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ โดยต้องค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยนเรศวร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งหลักสูตร การศึกษา เป็น 2 แผน คือ

1. แผน ก มี 2 แบบ ได้แก่

1.1 แบบ ก (1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ มีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยหลักสูตรอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติม หรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้น โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

1.2 แบบ ก (2) ต้องศึกษางานรายวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา ไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และทำวิทยานิพนธ์ มีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

2. แผน ข เน้นการศึกษางานรายวิชา จำนวนไม่น้อยกว่า 33 หน่วยกิต ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต แต่ไม่เกิน 6 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาเอก (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบ่งการศึกษาเป็น 2 แบบ

แบบ 1 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัย โดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และอาจมีการเรียนเพิ่มหรือทำกิจกรรมทางวิชาการ โดยไม่นับหน่วยกิต

แบบ 2 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัย โดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพ และก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และต้องศึกษางานรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

* คณะศึกษาศาสตร์ มีหลักสูตรระดับปริญญาเอกเพียง 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาการศึกษา ซึ่งใช้โครงสร้างหลักสูตร แบบ 2 มีจำนวนหน่วยกิตวิชาเรียนไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์อีก 36 หน่วยกิต รวมเป็น 60 หน่วยกิต ประกอบด้วย

1. วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต (รวมวิชาสัมมนา 2 หน่วยกิต)
   1.1 วิชาเอกบังคับ 11 หน่วยกิต
   1.2 วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต
2. วิชาที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต
3. วิทยานิพนธ์ 36 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักสูตร มี 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 (1) ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาบัณฑิตต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต (2) ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญามหาบัณฑิตต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

แบบที่ 2 (1) ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาบัณฑิตต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และเรียนรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต (2) ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญามหาบัณฑิตต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และเรียนรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เน้นการวิจัย แบ่งเป็น 2 แบบ

แบบ 1 สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาโท ต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และอาจมีการเรียนเพิ่มโดยไม่นับหน่วยกิต

แบบ 2 สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และศึกษากระบวนวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาโท ต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และศึกษากระบวนวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

มีหลักสูตร 2 ลักษณะ

(1) นักศึกษาที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ต้องเรียนรายวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

(2) นักศึกษาที่มีวุฒิปริญญาโทหรือเทียบเท่า ต้องเรียนรายวิชาไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

* (ระยะเวลาการศึกษาอย่างมากไม่เกิน 5 ปีการศึกษา)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีการจัดหลักสูตร 2 แบบ

แบบ 1 นิสิตวุฒิระดับปริญญาบัณฑิตหรือเทียบเท่า ต้องศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และทำปริญญานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

แบบ 2 นิสิตวุฒิระดับปริญญามหาบัณฑิตหรือเทียบเท่า ต้องศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และทำปริญญานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

ภาคผนวก ข

- แบบสอบถามโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ของกลุ่มตัวอย่าง

แบบสอบถามโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงและพัฒนารูปแบบโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ใน 4 ลักษณะคือ

1. โครงสร้างการบริหารและการจัดการ
2. โครงสร้างด้านบุคลากรและนิสิต
3. โครงสร้างด้านหลักสูตร
4. โครงสร้างของการผลิตบัณฑิตและความเป็นผู้นำด้านวิชาการศึกษา

ในการนี้จำเป็นต้องขอความร่วมมือจากบุคลากรของคณะเสนอแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามนี้ คณะผู้วิจัยจะสังเคราะห์เป็นโครงร่างของรูปแบบการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้วนำมาทำประชาพิจารณ์กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยโดยรวม ดังนั้นในตอนที่ 5 ของแบบสอบถามโปรดเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสอบถามนี้มี 5 ตอน

ตอนที่ 1 โครงสร้างการบริหารและการจัดการ

2 โครงสร้างด้านบุคลากรและนิสิต

3. โครงสร้างด้านหลักสูตร

4. โครงสร้างของการผลิตและความเป็นผู้นำด้านวิชาการศึกษา

5. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

โครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง (1)

คณะศึกษาศาสตร์มีความประสงค์จะปรับปรุงและพัฒนารูปแบบโครงสร้างของคณะ จึงขอนำเสนอรูปแบบโครงสร้างเป็น 4 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 ดำเนินการเปิดเสร็จในคณะศึกษาศาสตร์

คณะกรรมการบริหารคณะศึกษาศาสตร์จะประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา หรือประธานกรรมการบริหารหลักสูตรตามวิชาเอก ซึ่งทุกคนสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ แต่บางคนอาจไม่มีคุณวุฒิทางวิชาชีพ

จุดเด่น

- สามารถรับนิสิตได้อย่างอิสระ ตัดสินใจภายในคณะศึกษาศาสตร์

ข้อจำกัด

- เปิดวิชาเอกได้จำกัด
- ต้องมีอาจารย์หลากหลายสาขาวิชา
- ปัจจุบันมีความเป็นไปได้น้อย เพราะไม่สามารถบรรจุอาจารย์ในวิชาเอกต่าง ๆ เพิ่มเติมได้

รูปแบบที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ดำเนินการผลิตร่วมกับคณะต่าง ๆ

คณะกรรมการบริหารคณะศึกษาศาสตร์จะประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชาในคณะศึกษาศาสตร์ หรือประธานกรรมการบริหารหลักสูตรตามวิชาเอกและตัวแทนคณะหรือภาควิชาที่ร่วมเปิดวิชาเอก ซึ่งไม่ใช่บุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ทั้งหมด

จุดเด่น

- สามารถเปิดวิชาเอกได้หลากหลายตามศักยภาพของคณะต่าง ๆ
- บัณฑิตมีความรู้ในสาขาวิชาเอกลึกซึ้ง ซึ่งจะมีผลดีต่อการสอบนักเรียนของบัณฑิตเอง และมีความรู้ในวิชาชีพครูที่เหมาะสม มีลักษณะเหมือน กศ.บ. สมัยวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ข้อจำกัด

- การประสานงานระหว่างคณะและภาควิชามีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องอาศัยความร่วมมือและการจัดการที่ดี

หมายเหตุ

1. หลักสูตรเป็น interdisciplinary อย่างแท้จริง

2. ความร่วมมือสำคัญอย่างยิ่ง

3. เป็นลักษณะเดิมของ วศ.ประสานมิตร ที่สามารถจะผลิตครูที่เก่งทั้งวิชาการ (วิชาที่สอน) มีคุณธรรม จริยธรรมและบุคลิกภาพของครูที่ดี เนื่องจากได้รับการอบรมและซึมซาบในความเป็นครูตลอด 4 ปีที่ศึกษา

รูปแบบที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์รวมทั้งคณะอื่น ๆ สามารถผลิตครู กศ.บ. ได้โดยเอกเทศ

สำหรับคณะกรรมการบริหารคณะศึกษาศาสตร์จะประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี และหัวหน้าภาควิชาหรือประธานกรรมการบริหารหลักสูตร ทุกคนสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ (ภายใน มศว จะมีนิสิตที่เรียนด้านศึกษาศาสตร์กระจายอยู่ในคณะต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคณะศึกษาศาสตร์เลย)

จุดเด่น

- ทุกคณะสามารถผลิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์ได้ตามความพอใจของตน

- สามารถเปิดวิชาเอกได้อย่างกว้างขวาง

ข้อจำกัด

- คณะศึกษาศาสตร์ไม่สามารถกำกับดูแลและควบคุมคุณภาพ / ปริมาณการผลิตครูได้

- คณะศึกษาสาสตร์จะมีบทบาทผลิตครูในระดับอนุบาล / ประถมศึกษาและเปิดสอนวิชาชีพด้านการฝึกอบรมและวิชาชีพครู เช่น การวัดผล วิจัย แนะแนว เทคโนฯ เท่านั้น

รูปแบบที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์รับเฉพาะผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วเท่านั้น

คณะกรรมการบริหารคณะศึกษาศาสตร์จะประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชาหรือ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรตามวิชาเอกและดำเนินการเป็นบัณฑิตวิทยาลัยด้านศึกษาศาสตร์ โดยมีหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (เป็นประกาศนียบัตรภายหลังปริญญาตรี) หลักสูตรปริญญาโท และปริญญาเอก

จุดเด่น

- สามารถรับนิสิตได้ทุกสาขาวิชาเอก

คำชี้แจง (2)

จากรูปแบบการบริหารและจัดการในคณะศึกษาศาสตร์ที่นำเสนอมา 4 รูปแบบนั้น ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า ในอนาคตคณะศึกษาศาสตร์ควรดำเนินการในรูปแบบใด หรือหากท่านเห็นว่าควรผสมผสานระหว่างรูปแบบ ในลักษณะใด โปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อจะได้รวบรวมเสนอเป็นโครงสร้างใหม่ของคณะศึกษาศาสตร์

รูปแบบคณะศึกษาศาสตร์ที่ควรจะเป็นคือ

[ ] รูปแบบที่ 1 [ ] รูปแบบที่ 2

[ ] รูปแบบที่ 3 [ ] รูปแบบที่ 4

[ ] รูปแบบอื่น ๆ คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอเพิ่มเติม (เช่น ลักษณะการบริหารและการจัดการที่ควรเน้น ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. โครงสร้างด้านบุคลากรและนิสิต

ด้านบุคลากร

คำชี้แจง จากโครงสร้างด้านบุคลากรและเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย ท่านคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมท่านคิดว่าการกำหนดสัดส่วนควรเป็นอย่างไร

เกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย	ความคิดเห็น		
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ควรกำหนดใหม่ดังนี้
ระดับปริญญาตรี สัดส่วนอาจารย์ตามวุฒิการศึกษา ปริญญาตรี : โท : เอก 1 : 6 : 3			
ระดับบัณฑิตศึกษา สัดส่วนอาจารย์ตามวุฒิการศึกษา ปริญญาโท : เอก 5 : 5			
ระดับปริญญาตรี สัดส่วนอาจารย์ : นิสิต 1 : 15			
ระดับบัณฑิตศึกษา สัดส่วนอาจารย์ : นิสิต 1 : 5			

ด้านนิสิต

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับนิสิตเข้าเรียนคณะศึกษาศาสตร์

วิธีการรับ	ความคิดเห็น	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1. มีเฉพาะสอบตรง เช่น โครงการเพชรในตม 2. มีทั้งสอบตรงและสอบคัดเลือกผ่านทบวงมหาวิทยาลัย		

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ความคิดเห็นด้านวิธีการรับนิสิต (ปัจจุบันมีการรับ 2 ระบบคือสอบคัดเลือกผ่านทบวงมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสอบเองโดยตรง เช่น โครงการเพชรในตม) ท่านมีความคิดเห็นเช่นไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ความคิดเห็นด้านคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าเรียนคณะศึกษาศาสตร์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. โครงสร้างด้านหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างด้านหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต หากท่านเห็นว่าไม่เหมาะสมโปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในหน้าต่อไป

รายการประเมิน	ความคิดเห็น	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1. โครงสร้างหลักสูตร 1.1 มีทั้งวิชาเอกและวิชาโท 1.2 มีวิชาเอกอย่างเดียว 2. จำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาต่าง ๆ 2.1 วิชาพื้นฐานทั่วไป (32 – 33 หน่วยกิต) 2.2 วิชาชีพครู (ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต) 2.3 วิชาเอก (ไม่น้อยกว่า 44 หน่วยกิต) 2.4 วิชาโท (ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต) 2.5 วิชาเลือกเสรี (5-10 หน่วยกิต) 2.6 ตลอดหลักสูตร (ไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต)		

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับโครงสร้างด้านหลักสูตร

1. โครงสร้างหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาต่าง ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. โครงสร้างของการผลิตบัณฑิตและความเป็นผู้นำด้านวิชาการศึกษา

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของผลงานการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ หากเห็นว่าไม่เหมาะสมโปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในหน้าต่อไป

รายการประเมิน	ความคิดเห็น	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1. การกำหนดลักษณะของบัณฑิตทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ (ตามเป้าหมายของการผลิตบัณฑิต) ในประเด็นต่อไปนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่?		
1.1 มีความรู้ดี.....		
1.2 มีคุณธรรม.....		
1.3 มีมนุษยสัมพันธ์.....		
1.4 สอนดี.....		
1.5 สามารถรับใช้และพัฒนาสังคม.....		
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในประเด็นต่อไปนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่?		
2.1 เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของบัณฑิตให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าในด้านจริยธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม และปรับตัวในการดำเนินชีวิต.....		
2.2 เพื่อผลิตบัณฑิตทางการศึกษา ให้มีความสามารถทั้งทางวิชาการสอนและการเป็นครู.....		
3. โดยภาพรวมของการจัดการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ในประเด็นต่อไปนี้มีความเหมาะสมหรือไม่?		
3.1 การเรียนการสอน		
3.1.1 หลักสูตร (ความพร้อมของบุคลากรในการเปิดหลักสูตร / ระบบการพัฒนาหลักสูตร ฯลฯ)		

รายการประเมิน	ความคิดเห็น	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
3.1.2 กระบวนการเรียนการสอนระดับรายวิชา (การเตรียมการสอนการใช้นวัตกรรมในการสอน ฯลฯ)		
3.1.3 คุณสมบัติของนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่.....		
3.1.4 ระบบการวัดและประเมินผล.....		
3.1.5 ปัจจัยเกื้อหนุน (อาคารสถานที่/ห้องสมุด/โสตทัศนูปกรณ์/วัสดุการศึกษา ฯลฯ)		
3.2 กิจกรรมการพัฒนานิสิต		
3.2.1 ด้านสุขภาพ.....		
3.2.2 ด้านส่งเสริมจริยธรรม.....		
3.2.3 ด้านบำเพ็ญประโยชน์.....		
3.2.4 ด้านวิชาการ.....		
3.2.5 ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....		
3.2.6 ด้านส่งเสริมศิลปวัฒนกรรม.....		
3.2.7 อื่น ๆ (ระบุ)		
4. การวิจัย		
4.1 นโยบาย แผนงานและระบบสนับสนุนการวิจัย.....		
4.2 การเผยแพร่งานวิจัย.....		
4.3 ทรัพยากรเพื่อการวิจัย.....		
5. การบริการทางวิชาการแก่สังคม.....		
6. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม.....		
7. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....		

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ผู้สำเร็จการศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

2. การเป็นผู้นำด้านวิชาการ

2.1 การเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

2.2 การวิจัย

.....

.....

.....

.....

2.3 การบริการวิชาต่อสังคม

.....

.....

.....

.....

2.4 การทนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

.....

.....

.....

5. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

คำชี้แจง โปรดเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน เพื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ที่สรุปจากแบบสอบถามข้างต้น

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่น ๆ

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

ข้อเสนอเพิ่มเติม ด้านโครงสร้างการบริการและการจัดการ

- ควรมีคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เป็นบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย เช่น อาจารย์ที่มีความสามารถในสถานที่ราชการต่าง ๆ มหาวิทยาลัยอื่น ๆ หรืออาจารย์ที่เกษียณอายุแล้ว
- ควรมีการประเมินผลหลักสูตรต่าง ๆ เป็นรูปธรรมและรับประกันคุณภาพการศึกษาด้วย
- ให้เชิญวิทยากรพิเศษเฉพาะทางได้มีรายชื่อผู้ที่ชำนาญการพิเศษต่าง ๆ และเชิญวิทยากรที่เฉพาะวิชานั้น ๆ โดยเน้นการปฏิบัติ
- พยายามพัฒนาหลักสูตรบางอย่างที่สามารถสอนได้ด้วยคณะอาจารย์ศึกษาศาสตร์ รวมทั้งอาจารย์ในโรงเรียนสาธิตด้วย
- มีหลักสูตรปริญญาตรีในปริมาณจำกัด แต่เน้นระดับ ป.โท-ป.เอก
- ปรับปรุงและทำการประสานงานให้ราบรื่นและคล่องตัว เพราะในระยะต่อไปจะมีความจำกัดในเรื่องจัดหาอาจารย์ พอสะดวกขึ้นมหาวิทยาลัยจะต้องให้อาจารย์-บุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพเมื่อต้องออกนอกระบบราชการ
- ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ทุกคนควรใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด ฉะนั้นควรใช้บุคลากรข้ามคณะได้ เช่น ปริญญา กศ.ม. ควรมาเรียนวิชาพื้นฐานวิชาชีพครูที่คณะศึกษา และไปเรียนวิชาเอกเพิ่ม ตามคณะต่าง ๆ เด็กจบปริญญา กศ.ม. ควรอยู่ที่คณะศึกษาศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ควรเป็นอาจารย์จากศึกษาศาสตร์ ไม่ลักลั่นกัน อย่างปัจจุบัน จะทำให้สามารถเปิดได้หลายสาขา และคุณภาพนิสิตก็ควรจะดียิ่งขึ้นด้วย
- ควรเชิญอาจารย์ที่มีความรู้เฉพาะสาขามาสอน แม้ว่าจะไม่ใช่อาจารย์จากมหาวิทยาลัยก็ตาม เช่น ผู้เกษียณ หรือผู้มีประสบการณ์โดยตรง เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกสาขาวิชา ตามความสนใจ ควรเปิดให้มีการลงทะเบียนแบบ “ไม่มีสำรับ” ซึ่งอาจจัดการ โดยกำหนดจำนวนผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม เมื่อเต็มแล้วให้ไปลงอีกกลุ่ม เป็นต้น
- เห็นควรพัฒนาระบบการจัดการศึกษาไว้เต็มรูป โดยปรับลักษณะของหลักสูตรให้ทันสมัย
- สำหรับเนื้อหาเฉพาะที่อิงคณะอื่นให้ลงทะเบียนเรียนเฉพาะวิชานั้น ๆ ขึ้นอยู่กับหลักสูตร เช่น วิทยาศาสตร์ หากคณะวิทย์ไม่รับสอน เราอาจจะขอความร่วมมือจากที่อื่นได้
- ควรมีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตร์ ที่มีองค์ประกอบ จากคณะต่าง ๆ ถ้าจะทำตามรูปแบบที่ 2 ซึ่งจะได้รับประโยชน์ ในแง่การดึงทรัพยากรบุคคล จากคณะอื่นมาช่วยกันทำงานผลิตบัณฑิต

- มหาวิทยาลัยมีนโยบายอย่างไรเกี่ยวกับการผลิตครู เพราะเดิมเป็นหน้าที่ของคณะศึกษาศาสตร์เท่านั้น (ดูในหนังสือหลักสูตร)

- คณะฯ คิดว่าจะเลิกผลิตครูระดับปริญญาตรี หรือ จึงเสนอรูปแบบนี้

- รูปแบบที่ 1 เป็นไปไม่ได้

- รูปแบบ 2 ซึ่งตรงกับลักษณะของศึกษาศาสตร์, วศ. (เดิม) แต่มีปัญหามากมาย ทำไมไม่แก้ปัญหาตรงนี้ให้ได้

- คณะศึกษาศาสตร์ร่วมคณะอื่น ๆ สำหรับผลิตครู กศ.ม. ได้โดยร่วมมือกัน คณะกรรมการบริหารคณะ ประกอบด้วย คณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชาและประธานกรรมการบริหารหลักสูตร (อาจอยู่คณะอื่นๆ ได้) นิสิตเรียนด้านศึกษาศาสตร์ อาจจะกระจายอยู่ตามคณะต่าง ๆ ที่เป็นเจ้าของโครงการ ที่จะสอนวิชาเอกนั้น ๆ จุดเด่น : ทุกคณะสามารถผลิตบัณฑิตทางการศึกษาได้ตามความพร้อมของตน โดยร่วมมือกับคณะศึกษาศาสตร์ ถ้าหากเปิดวิชาเอกได้กว้างขวางข้อจำกัด : คณะศึกษาศาสตร์เพียงให้คำปรึกษาด้านคุณภาพ และการจัดการในฐานะร่วมอยู่ในกรรมการบริหารหลักสูตร หรืออาจจะเป็นประธานก็ได้

ข้อเสนอเพิ่มเติมด้านบุคลากร

- ร่วมโครงการกับแหล่งผู้ใช้ เช่น เพื่อคัดเลือกคนมาเรียนแล้ว กลับไปทำงานในหน่วยงานที่ให้ทุน

- การรับนิสิตที่มีคุณสมบัติตามข้อ 2 มีการคัดเลือกโดยใช้ดัชนีชี้วัดหลายมิติ โดยเฉพาะคุณลักษณะส่วนบุคคล

- การรับโดยตรงนั้นมุ่งเน้นที่จะได้บัณฑิตที่จะกลับไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

- ส่วนที่สอดคล้องเลือกผ่านทบวง เป็นการเปิดโอกาสกว้างให้แก่เด็กทั่วไป ที่มีโอกาสสอบได้หลายสาขา ตามที่ตนเองสนใจ

- ในด้านวิชาการสำหรับสอบตรงสาขาวิชาของคณะควรมีหน่วยงานเฉพาะเกี่ยวกับการสอบคัดเลือกโดยตรง มีตำแหน่งมีวาระมีสำนักงานเฉพาะ

- จะจัดระบบเดียว หรือ 2 ระบบก็ได้ แต่ ควรคัดเลือกผู้ที่ต้องการจะเป็นครูจริง ๆ เข้ามาศึกษา ไม่ใช่ผู้ที่ไม่มีที่ไปแล้วมาเรียนครู

- สอบตรงดีกว่า โดยคัดเลือกผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจริง ๆ และเป็นผู้มีความสามารถในระดับสูงพอสมควร

- เป็นการเน้นการพัฒนาการศึกษาให้มุ่งสู่ชนบทมากขึ้น (แต่อาจจะให้มีหลักเกณฑ์แน่นอนว่าจบแล้วจะต้องออกไปทำงานที่บ้านเกิดหรือชนบทเท่านั้น และควรจะให้นิสิตที่จบแล้วได้มีโอกาสเข้ามาหาความรู้เพิ่มเติม
- กำหนดวิธีจูงใจในการเข้าเรียนเพื่อให้ได้คนเก่งคนที่เข้ามาสอบ
- เห็นด้วยกับการสอบตรงของโครงการที่สนองตอบชุมชน ไม่ควรใช้เพื่อการอื่น ๆ เพื่อความเท่าเทียม
- คัดเลือกนักเรียนที่มีแววครู และประสงค์จะเรียนครู งดรับผ่านจากทบวงฯ
- สอบตรงเพื่อจะได้นักศึกษาที่มีความชอบ
- ควรมีทั้งสอบเองทั้งหมด เช่น โครงการต่าง ๆ ถึงปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ในโอกาสต่อไป น่าจะสอบคัดเลือกเองบางส่วนในระดับปริญญาตรีเพื่อจะได้คัดผู้ที่สนใจเป็นครูจริง ๆ อาจมีโอกาสได้เด็กดี ๆ มากขึ้นแทนการรับจากทบวงอย่างเดียว
- ได้เด็ก (นิสิต) ที่มีความตั้งใจจะเป็นครูโดยตรงจะใฝ่เรียนมากกว่านิสิตที่เลือกเข้ามาอันดับท้าย ๆ
- จะได้เด็กที่มีปัญญาดีกว่า
- อาชีพครูหรือผู้จะเป็นครู การเป็นคนเก่ง และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพนี้
- ควรพิจารณารับเฉพาะผู้สมัคร (นักเรียน) ที่ไม่เกินอันดับ 2 หรืออย่างดีก็อันดับ 3 ในปีแรก ๆ
- มีใจรักวิชาชีพ
- มีคุณธรรมจริยธรรม
- มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- ควรจะเป็นผู้มีเกรดเฉลี่ย เมื่อสำเร็จมัธยมปลายตามเกณฑ์ที่กำหนดให้สูงพอสมควร เช่น อาจจะเป็น 3.00 เป็นต้นไป เพราะคนที่จะเป็นครูควรจะเป็นคนที่มีระดับสติปัญญาดี
- มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก (คุณสมบัติดังกล่าว พิจารณาละเอียดจากการสอบสัมภาษณ์)
- คัดเลือกจากผู้ที่ประสงค์จะเป็นครู โดยตรงจะได้ประโยชน์
- รักในวิชาชีพครู โดยอาจวัดจากแบบทดสอบความรักในวิชาชีพครู เป็นต้น เมื่อผ่านแบบทดสอบนี้จึงจะพิจารณาตามความสามารถวิชาการ
- ควรมีการกำหนดคุณลักษณะในสาขาศึกษาศาสตร์ ให้ชัดเจนขึ้น มีรายละเอียด
- ควรมีหลักฐานอื่น ๆ ประกอบ ในการสมัครเรียน เช่น –แฟ้มประวัติ, แฟ้มสะสมงาน
- ความคิดเห็นของครูอาจารย์ที่เคยสอนที่มีต่อผู้สมัครเรียน

- เกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป หรืออยู่ในเปอร์เซนไทล์ที่ 75 ขึ้นไป
- ควรจะกำหนดระดับผลการเรียนด้วยในกรณีรับเอง
- ในกรณีผ่านทบวง ควรจะมีการสอบสัมภาษณ์อย่างเข้ม
- บุคลิกภาพต้องเป็นแบบอย่างที่ดี
- ควรมีคุณสมบัติที่แตกต่างไปจากสาขาวิชาอื่น ๆ
- เรียนดี ไม่ควรเกรดต่ำกว่า 2.5
- บุคลิกภาพเหมาะสม
- มีความรักในวิชาชีพครู
- ใฝ่ใจในการเรียนรู้อยู่เสมอ
- ยินดีที่จะทำงานเพื่อประโยชน์แต่ผู้อื่น อุทิศเพื่อสังคมและผู้อื่น
- รู้จักความพอเพียงในการทำงานเพื่อชีวิต
- ผู้ที่อยากจะเป็นครูจริง ๆ
- เน้นความรู้ + เจตคติของความเป็นครู
- เป็นแบบอย่างที่ดี
- มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นแม่พิมพ์ของชาติ
- สำหรับกลุ่มที่จะสอนเอง ควรกำหนดคะแนน GPA กำหนดคะแนนเฉพาะในแต่ละสาขาให้ชัดเจนและสูงขึ้น เพื่อจะได้มีโอกาสคัดนิสิตที่ดีกว่าปัจจุบัน และผู้ที่อยากมีอาชีพนี้จริง ๆ

1. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านโครงสร้างของหลักสูตร

1) โครงสร้างวิชา

- ควรให้เรียนทั้งวิชาโทและเอก
- เพื่อให้กว้างขวางทางวิชาการ
- สอนหนังสือได้หลากหลาย
- ควรปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเหมาะสมในปัจจุบัน
- โครงสร้างหลักสูตรควรให้ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ระดับมัธยมปลาย ป.ตรี, โท และเอก โดยเน้นความเป็นเลิศในแต่ละวิชาเอกอย่างจริงจัง
- เพิ่มวิชาให้เรียนมากขึ้น แต่หน่วยกิตไม่เพิ่ม
- ดีแต่ควรจะปรับปรุง ให้มีการปฏิบัติให้มากกว่านี้
- เนื้อหาในรายวิชาของหลักสูตรควรมุ่งเน้น ควรนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพครู และไปใช้ในชีวิตได้จริง

- หลักสูตรต้องประกอบด้วย 3 ส่วน
  1) วิชาพื้นฐาน
  2) วิชาพื้นฐานวิชาชีพ
  3) วิชาชีพ (วิชาเอก)
- ประยุกต์ให้ยืดหยุ่นได้ง่าย
- ควรเรียนสาขาเอกตั้งแต่ ตรี-โท-เอก ลงไปในสาขาเดียว เพื่อจะได้ฝึกความถนัดต่อเนื่องกัน
- ควรเพิ่มวิชาเลือกในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

2) จำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาต่าง ๆ
- ควรลดจำนวนหน่วยกิตวิชาพื้นฐาน
- ใบเพิ่มวิชาเอกหรือโท
- ปรับในแต่ละหมวดให้ลดลง แต่อยู่ในรูปของ Integrate
- ควรปรับวิชาเอกให้มีหน่วยกิจที่มีสัดส่วนมากขึ้น ส่วนวิชา พื้นฐาน น่าจะเรียนแบบ Audit มากกว่ามุ่งตัดเกรด
- ควรตัดวิชาที่มีโครงสร้างใกล้เคียงกันรวมเป็นวิชาเดียวกัน และหน่วยกิตใช้ร่วมกันโดยเฉพาะวิชาพื้นฐาน, วิชาชีพครู
- ควรจะมีชั่วโมงในการปฏิบัติฝึกงานของรายวิชามากกว่านี้ และขอให้ปฏิบัติจริงจัง
  1. วิชาชีพพื้นฐาน 30
  2. วิชาพื้นฐานวิชาชีพ 30
  3. วิชาชีพ 40
- บางวิชา ไม่ต้องตัดเกรดก็ได้

3) ข้อเสนอเพิ่มเติมด้านการผลิตบัณฑิต
1. ผู้สำเร็จการศึกษา
  - มีความรู้ความสามารถทางวิชาเอก (ความสามารถ / ทักษะการเป็นครู)
  - มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน
  - มีคุณธรรมจริยธรรม
  - มีทั้งคุณภาพและคุณธรรม

- คุณสมบัติของนิสิตที่เข้ามาจะขึ้นอยู่กับคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา
- บางคนไม่มีความตั้งใจที่จะเป็นครู
- ควรมีมาตรการที่บ่งบอกว่า จบแล้วต้องเป็นครู
- ไม่ควรผลิตมากเกินความจำเป็น และต้องร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ผลิตบัณฑิต ในสาขาเดียวกันว่าต้องไม่เปิดเกินตลาดแรงงานต้องการ
- ผู้จบการศึกษาควรมีความมั่นใจ ในความก้าวหน้าและในการงานทำที่สอดคล้องกับวิชาชีพที่เรียนมา
- ขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ควรส่งเสริมให้ดีขึ้น
- วิสัยทัศน์แคบ

2. การเป็นผู้นำทางวิชาการ

2.1 การเรียนการสอน

- เน้นการปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี
- เน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
- เน้นการสอนของอาจารย์ให้มีคุณภาพมากขึ้น
- ไม่ควรทำรายงานในสิ่งที่มีประโยชน์น้อยนิด
- สอนโดยเน้นการปฏิบัติให้มาก ๆ กว่าทฤษฎี
- ต้องมีการคิดค้นวิธีสอนใหม่ ๆ และให้นิสิตลงไปปฏิบัติจริงให้มากกว่านี้
- ควรมีกระบวนการที่สามารถควบคุมมาตรฐานของการสอนให้ตรงตามหลักสูตรได้ เช่น ใช้ข้อสอบฉบับเดียวกัน
- ควรจะได้นำผลงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ มารวบรวมให้เป็นทิศทางในเชิงคุณภาพเพื่อชี้นำสังคมในด้านการศึกษา

2.2 การวิจัย

- น่าจะกำหนดทิศทางการวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ชัดเจน
- ควรให้การสนับสนุนงานวิจัยที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อใช้มากกว่าเพื่อรู้ มีงานวิจัยกี่เปอร์เซนต์ที่ได้ใช้ประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
- การพัฒนาการสอนยังไม่สม่ำเสมอ และจริงจัง โดยเฉพาะวิธีสอน
- ควรมีทุนสนับสนุนงานวิจัยให้มากกว่านี้ และมีจำนวนเงินที่มากกว่านี้ และควรให้แก่นิสิตทุกคน
- ควรควบคุมงานวิจัยให้มีคุณภาพและเผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อประโยชน์โดยแท้จริง

3. การบริการวิชาต่อสังคม

- ควรมีกิจกรรมในหลักสูตร ที่เน้นให้นิสิตทำงานเพื่อสังคม
- ควรให้สังคมตรวจสอบการทำงานในระบบด้วย
- คณะศึกษาฯ ทำอยู่แล้วแต่ไม่ได้ทำเป็นนโยบาย ทุกภาควิชาควรจะทำไปในทิศทางเดียวกัน
- ควรให้การสนับสนุนอย่างมีขีดจำกัด เพราะบางท่านละเลยงานการเรียนการสอนที่ตนต้องรับผิดชอบ ทำงานบริการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปฏิบัติหน้าที่ประจำอย่างไร้ประโยชน์และความรับผิดชอบ
- หน่วยงานต่าง ๆ น่าจะได้นำวิชาการ หรือองค์ความรู้ที่ศึกษา ค้นคว้า และวิจัย ไปสู่ภาคปฏิบัติในหน่วยงานการศึกษาระดับต่าง ๆ

2.4 การทนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

- แต่ก่อนมีชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมดนตรีไทย ชมรมทัศนศึกษา ฯลฯ แต่ละชมรมมีกิจกรรมประจำปีอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยจำนวนหนึ่ง เดี่ยวนี้ยังมีอยู่หรือ?
- ดีแล้ว
- ควรมีชมรมนี้เผยแพร่ และทำงานที่จริงจังมากกว่านี้

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม (สัมภาษณ์) คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คำชี้แจง

ด้วยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการวิจัยเรื่อง "โครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์" ซึ่งได้ผ่านขั้นตอนการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ มศว การสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและด้านอื่น ๆ และประชาพิจารณ์จากบุคลากรของ มศว จนได้ร่างโครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

เพื่อให้โครงสร้างนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญทางการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์โปรดแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามที่ได้แนบมานี้

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

คณะผู้วิจัย

คณะศึกษาศาสตร์ มศว

(ร่าง) โครงสร้างการผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์

1. โครงสร้างการบริหารและการจัดการ

แบ่งเป็น 2 ส่วน

1. การผลิตบัณฑิตทุกระดับร่วมกับคณะต่าง ๆ โดยใช้บุคลากรร่วมกันระหว่างคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งรับผิดชอบด้านวิชาชีพครู และวิชาเอกที่เกี่ยวข้อง และภาควิชาในคณะต่าง ๆ จะรับผิดชอบด้านวิชาเอกที่จะเป็นเนื้อหาวิชาการที่นิสิตจะสอน เช่น วิทยาศาสตร์ สังคม ภาษา ศิลปะ เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

.....

2. การผลิตบัณฑิตหลังปริญญาตรี โดยรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอน

คณะกรรมการบริหารและการจัดการ จะประกอบด้วย บุคลากรจากคณะศึกษาศาสตร์ ได้แก่ คณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา และ / หรือ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรตามวิชาเอก และบุคลากรจากคณะอื่น ๆ ที่ร่วมเปิดวิชาเอก ได้แก่ ผู้แทนคณะจากคณะอื่น ๆ ที่ร่วมเปิดวิชาเอก

.....

.....

.....

.....

.....

2. โครงสร้างด้านบุคลากร

1. บุคลากรสายอาจารย์

1.1 บุคลากรด้านศึกษา ประกอบด้วย ผู้มีวุฒิในสายวิชาการศึกษาทั้งหมด ซึ่งสังกัดคณะศึกษาศาสตร์

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

.....

1.3 บุคลากรด้านสาขาวิชาเฉพาะ ประกอบด้วย ผู้มีวุฒิในสายวิชาเอกต่าง ๆ ซึ่งสังกัดคณะอื่น

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

.....

2. **นิสิต** ประกอบด้วย นิสิตระดับปริญญาตรี โท และเอก ทางการศึกษา (กศ.บ. กศ.ม. และ กศ.ด.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

.....

3. โครงสร้างของหลักสูตร

1. ลักษณะของหลักสูตร

หลักสูตรทุกระดับเน้นการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา เน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นภาระกิจที่ยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ ให้มีศรัทธาต่อมนุษย์ เน้นพัฒนาตัวบุคคลให้มีวุฒิภาวะ มีภูมิปัญญา มีพลัง และมีความไวในการรับรู้ปัญหา และการแก้ไข ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและสังคมไทย

ความคิดเห็น.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ประเภทของหลักสูตร

2.1 หลักสูตรระดับปริญญาตรี ทางการศึกษาในวิชาเอกต่าง ๆ เพื่อสอนหรือปฏิบัติหรือปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

.....

2.2 หลักสูตรระดับปริญญาโท และเอก สาขาการสอนในทุกระดับการศึกษา และสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

.....

2.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สำหรับบัณฑิตในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ประสงค์จะมีวุฒิด้านการสอน

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

.....

4. โครงสร้างของงาน

1. โครงสร้างของงานด้านหลักสูตร

1.1 ปริญญาตรีทางการศึกษา จะเปิดรับนิสิตตามแผนความต้องการของหน่วยงาน เท่านั้น เพื่อป้องกันการว่างงานหรือบัณฑิตล้นงาน

ความคิดเห็น.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ปริญญาโท เอก และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เปิดรับทั่วไป เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

ความคิดเห็น.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. โครงสร้างของงานด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการศึกษา

2.1 จัดหลักสูตรฝึกอบรมครูประจำการ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

2.2 จัดโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่แนวคิด หรือทฤษฎีทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติได้จริง

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

2.3 สร้างมาตรการและกลไก เพื่อรักษาและควบคุมคุณภาพครู เช่นจัดศูนย์ปฏิบัติการด้านการประกันคุณภาพครูในระดับต่าง ๆ

ความคิดเห็น .....

.....

.....

.....

.....(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สัมภาษณ์

...../...../.....

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่นำเสนอ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

1. ศ.ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์
2. ศ.ดร.อารี สัณหฉวี
3. ศ.ดร.วิจิตร ศรีสะอ้าน
4. ศ.ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง
5. ดร.กษมา วรวรรณ
6. ศ.ดร.จรรจา สุวรรณทัต
7. ศ.สุมน อมรวิวัฒน์
8. ดร.พนม พงษ์ไพบูลย์
9. ดร.โกวิท ประวาลพฤกษ์
10. รศ.ดร.สุเทพ ทองอยู่

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่น ๆ

1. ศ.นพ.ประเวศ วะสี
2. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)
3. ศ.ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต
4. นายโสภณ สุภาพงษ์
5 ดร.ชุมพล พรประภา
6. รศ.ดร.กฤษณพงษ์ กีรติกร
7. ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่
8. ดร.สายสุรี จุติกุล
9. นายฉลองภพ สุสังข์กรกาญจน์
10. ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)

ดร.กษม วรวรรณ

ดร.โกวิท ประวาลพฤกษ์

ศ.ดร.จรรจา สุวรรณทัต

ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่

ดร.ชุมพล พรประภา

ศ.ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์

รศ.ประภาภัทร นิยม

รศ.ดร.สุเทพ ทองอยู่

ศ.ดร.อารี สัณหฉวี

ศ.ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง

ภาคผนวก จ

รายชื่อคณะศึกษาศาสตร์ในกลุ่ม Holmes Group

รายชื่อคณะศึกษาศาสตร์ที่รวมในกลุ่ม The Holmes Group ของ สหรัฐอเมริกา จำนวน 28 คณะ ที่คณบดีมาร่วมประชุมเพื่อร่วมทำรายงาน The Holmes Group 1995 Tomorrow's School of Education.

1. Auburn University
2. Baylor University
3. Hampton University
4. Iowa State University
5. Kent State University
6. Michigan State University
7. Mississippi State University
8. Ohio State University
9. Pennsylvania State University
10. Prairie View A & M University
11. State University of New York. Buffalo
12. Syracuse University
13. University of Arkansas
14. University of California – Berkly
15. University of Cincinnati
16. University of Colorado
17. University of Connecticut
18. University of Delaware
19. University of Hawaii – Monoa
20. University of Iowa
21. University of Kentucky
22. University of Louisville
23. University of New Mexico
24. University of North Dakota
25. University of Pittsburgh.
26. University of South Carolina
27. University of Texas – Austin
28. University of Utah.